

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖĞRENCİLERİN ORTA ÖĞRETİM KURUMU
TERCİHİNDE ETKİLİ OLAN BAZI FAKTÖRLERİN
ETKİ DURUMU
(ADAPAZARI ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gönül CENGİZ

Enstitü Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : Eğitim Programları ve Öğretim

Tez Danışmanı: Yrd. Doç.Dr. Osman TİTREK

ARALIK – 2006

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖĞRENCİLERİN ORTA ÖĞRETİM KURUMU
TERCİHİNDE ETKİLİ OLAN BAZI FAKTÖRLERİN
ETKİ DURUMU
(ADAPAZARI ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gönül CENGİZ

Enstitü Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : Eğitim Programları ve Öğretim

Bu tez 25/12/2006 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. doç.dr. Osman TİTREK
Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI
Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Aynur BozkurtBOSTANCI
Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Gönül CENGİZ

25/12/2006

ÖNSÖZ

Hayatımız bir sınav maratonu içinde sürüp gitmektedir. İlköğretim hariç eğitimin diğer kademelerinde bir üst kademeye geçebilmek için sınavlara girme zorunluluğu vardır. Amaç en iyi okullarda okumak, en saygın mesleklere sahip olmaktır. Peki ya bu isteklere ulaşmak için gerekli ve yeterli özellikler öğrencilerde var mıdır? Eğitim öğretim görülecek okullar neye göre seçilmektedir? Sadece istemek yeterli midir? İşte “Orta Öğretim Kurumu Tercihinde Etkili Olan Faktörlerin Etki Durumunun Belirlenmesi” konulu araştırma ile bu soruların cevapları bulunmaya çalışılmıştır.

Bu araştırma ile okul tercihinde etkili olan faktörlerin etki durumuna göre ön plana çıkması gerekirken, geri planda kalanlarının desteklenip geliştirilerek okul tercihinde öğrencilere yol gösterici nitelikte olmasının sağlanması umut edilmektedir.

Bu araştırmanın hazırlanmasında emeği geçen başta eşim ve ailem olmak üzere tüm dostlarıma, bu aşamaya kadar gelmemi sağlayan sayın öğretim üyeleri Yrd.Doç.Dr. Ahmet ESKİCUMALI'ya, Yrd.Doç.Dr.Murat İSKENDER'e, Yrd.Doç.Dr.Özcan Erkan AKGÜN'e, Arş.Gör.Demet ZAFER'e ve çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen daima yol gösterici bir rehber olan tez danışmanım Yrd.Doç.Dr.Osman TİTREK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım .

Gönül CENGİZ

Sakarya, Aralık, 2006

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	vi
GRAFİKLER LİSTESİ	x
ÖZET	xi
SUMMARY	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: TÜRKİYE’DE ORTAÖĞRETİM	6
1.1.Kapsam.....	6
1.2.Amaç ve Görevleri	6
1.3. Okul Türleri	7
1.3.1.Orta Öğretim Genel Müdürlüğü’ne Bağlı Orta Öğretim Kurumları	9
1.3.1.1. Genel Liseler	9
1.3.1.2. Anadolu Liseleri	9
1.3.1.3. Fen Liseleri.....	10
1.3.1.4. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	11
1.3.1.5. Sosyal Bilimler Lisesi	11
1.3.1.6. Spor Lisesi.....	12
1.3.2 Din Eğitimi Genel Müdürlüğü’ne Bağlı Orta Öğretim Kurumları	13
1.3.2.1 İmam Hatip Liseleri	13
1.3.2.2. Anadolu İmam Hatip Liseleri	13

1.3.3. Erkek Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Orta Öğretim	
Kurumları.....	13
1.3.3.1. Anadolu Teknik Liseleri	14
1.3.3.2. Anadolu Meslek Liseleri.....	14
1.3.3.3. Anadolu Tarım Meslek ve Tarım Meslek Liseleri	15
1.3.3.4. Tapu Kadastro Meslek Lisesi	15
1.3.4. Kız Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Orta Öğretim	
Kurumları.....	16
1.3.4.1. Kız Meslek Liseleri.....	16
1.3.4.2. Anadolu Kız Meslek Liseleri	16
1.3.4.3. Anadolu Kız Teknik Liseleri	16
1.3.4.4. Kız Teknik Liseleri	17
1.3.5. Öğretmen Yetiştirme Ve Eğitimi Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Orta Öğretim	
Kurumları.....	17
1.3.5.1. Anadolu Öğretmen Liseleri.....	17
1.3.6. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Orta Öğretim	
Kurumları.....	18
1.3.7. Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı'na Bağlı Orta Öğretim Kurumları	18
1.3.7.1. Sağlık Meslek Liseleri	19
1.3.8. Ticaret Ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Orta Öğretim	
Kurumları	19
1.3.8.1. Ticaret Meslek Liseleri	20
1.3.8.2. Anadolu Ticaret Meslek Liseleri	20

1.3.8.3. Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri.....	21
1.3.8.4. Anadolu İletişim Meslek Liseleri	21
1.3.8.5. Adalet Meslek Liseleri.....	22
1.3.9. Özel Eğitim Rehberlik Ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Orta Öğretim Kurumları	22
1.3.10. Başbakanlık Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Orta Öğretim Kurumları.....	22
1.3.10.1. Meteoroloji Meslek Lisesi.....	22
1.3.11. Çok Programlı Liseler	23
1.4. Orta Öğretime Geçiş-Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme Ve Yerleştirme Sınavı Esasları.....	24

BÖLÜM 2: ORTAÖĞRETİM KURUMU TERCİHİNDE ETKİLİ OLAN BAZI

FAKTÖRLER.....	27
2.1 Bireysel Faktörler.....	27
2.1.1. Rehberlik ve Yönelme Çalışmaları	27
2.1.2. Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyi.....	29
2.1.3. Cinsiyet	33
2.1.4. Sahip olunmak istenen Meslek.....	34
2.1.5. Beklentiler ve İstekler	34
2.1.6. İlgi ve Yetenekler	36
2.1.7. Okul Başarısı.....	37
2.1.8. Arkadaşlarının Tercihleri	37

2.1.9. Anne-Babanın Eğitim Durumu	38
2.1.10. Hane Halkı Nüfusu	38
2.2.Orta Öğretim Kurumlarına Ait Faktörler	38
2.2.1. Orta Öğretim Seviyesindeki Kurumların Okullaşma Oranları	39
2.2.2.Orta Öğretim Kurumlarının Öğrenci Seçme Sınavı'ndaki Başarısı.....	41
2.2.3. Orta Öğretim Kurumlarının Eğitim Türü ve Fiziki Donanımları.....	46
2.2.4. Orta Öğretim Kurumlarının Yerleşim Durumu.....	47
BÖLÜM 3: İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	48
BÖLÜM 4: YÖNTEM	52
4.1. Araştırma Modeli	52
4.2. Evren ve Örneklem.....	52
4.3.Veritoplama Araçları.....	53
4. 4.Verilerin Toplanması.....	54
4. 5. Sayıtlılar.....	54
4.6. Tanımlar.....	55
4.7. Verilerin Analizi	56
BÖLÜM 5: BULGULAR VE YORUMLAR.....	58
5.1. Ankete Katılan Öğrencilerin Demografik Durumları	58
5.2. Ankete Katılan Öğrencilerin Okul Türüne Göre Demografik Farklılıkları	73
5.3. Okul Tercihini Etkileyen Ankette Yer Alan Faktörlerin Etki Puanı.....	78
5.4 Okul Türüne Göre Ankette Yer Alan Faktörlerin Farklılığı.....	84

5.5. Demografik Değişkenlere Göre Okul Tercihine Etki Eden

Bireysel ve Okullara Ait Faktörlerin Farklılığı..... 86

SONUÇ VE ÖNERİLER 116

KAYNAKÇA..... 124

EKLER..... 129

ÖZGEÇMİŞ 133

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo1: Bağlı Oldukları Bakanlık Birimlerine Göre Orta Öğretim Kurumları.....	8
Tablo2: 2000-2001 Eğitim Öğretim Yılında Çok Programlı Liselerin Bağlı Oldukları Genel Müdürlüklere Göre Dağılımı	24
Tablo3: Türkiye’deki Üç Farklı Varoş Hanesinin Profili.....	32
Tablo4: Ortaöğretimde Bölgelere Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Sayısı (2004 - 2005 Eğitim-Öğretim Yılı).....	40
Tablo5: Eğitim Kademelerine Göre Sayısal Gelişmeler (1923-1924/2004-2005).....	41
Tablo6: Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Orta Öğretim Kurumlarının 2005 Yılı Öğrenci Seçme Sınavı’ndaki Başarı Oranları	41
Tablo7: Okul Türlerine Göre 2006 ÖSS’ye Başvuran ve Yerleşen Aday Sayıları....	42
Tablo8: 2006 ÖSS’de Tercih Yapma Hakkına Sahip Olan ve Tercih Gönderen Aday Sayıları.....	43
Tablo9: İllereGöre 2006 ÖSS’ye Başvuran ve Yerleşen Aday Sayısı	44
Tablo10: Anket Uygulaması Yapılan Adapazarı’ndaki Özel Ve Resmi Ortaöğretim Kurumlarına Ait Bilgiler	53
Tablo11: Ailelerin Çoğunluğunun Sahip Olduğu Ve Olmadığı Mal Varlıkları	67
Tablo12: Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarının Okul Türüne Göre Değişiminin İncelenmesi Amacıyla Yapılan İki Değişkenli Kay-Kare Analizi Sonuçları	74

Tablo 13: Öğrencilerin Kendilerine Ait Bir Çalışma Odası Olma Durumlarının Okul Türüne Göre Değişiminin İncelenmesi Amacıyla Yapılan İki Değişkenli Kay-Kare Analizi Sonuçları	75
Tablo 14: Ailelerin Aylık Gelir Durumlarının Okul Türüne Göre Değişiminin İncelenmesi Amacıyla Yapılan İki Değişkenli Kay-Kare Analizi Sonuçları	76
Tablo 15: Hane Halkı Sayısının Okul Türüne Göre Değişiminin İncelenmesi Amacıyla Yapılan İki Değişkenli Kay-Kare Analizi Sonuçları	76
Tablo 16: OKS için Hazırlık Çalışmalarına Katılma Durumunun Okul Türüne Göre Değişiminin İncelenmesi Amacıyla Yapılan İki Değişkenli Kay-Kare Analizi Sonuçları	77
Tablo 17: Öğrencilerin Bireysel Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre Sıralanmış Dağılımları.....	78
Tablo18: Öğrencilerin Orta Öğretim Kurumlarına Ait Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre Sıralanmış Dağılımları	80
Tablo19: Öğrencilerin Bireysel ve Orta Öğretim Kurumlarına Ait Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre En Etkili On Faktörün Sıralanmış Dağılımları.....	82
Tablo20: Öğrencilerin Bireysel ve Orta Öğretim Kurumlarına Ait Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre En Az Etkili On Faktörün Sıralanmış Dağılımları	84

Tablo 21: Bireysel Faktörlerin Okul Türüne Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	85
Tablo 22: Orta Öğretim Kurumlarına Ait Faktörlerin Okul Türüne Göre ANOVA Sonuçları	85
Tablo 23: Bireysel Faktörlerin Cinsiyete Göre U-Testi Sonuçları	86
Tablo 24: Orta Öğretim Kurumlarına Ait Faktörlerin Cinsiyete Göre U-Testi Sonuçları	87
Tablo 25: Bireysel Faktörlerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları	88
Tablo 26: Orta Öğretim Kurumlarına Ait Faktörlerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları	89
Tablo 27: Bireysel Faktörlerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları	93
Tablo 28: Orta Öğretim Kurumlarına Ait Faktörlerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları	95
Tablo 29: Bireysel Faktörlerin Ailelerin Gelir Gruplarına Göre Kruskal Wallis H- Testi Sonuçları	100
Tablo 30: Orta Öğretim Kurumlarına Ait Faktörlerin Ailelerin Gelir Gruplarına Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları	101
Tablo 31: Bireysel Faktörlerin Hane Halkı Sayısına Göre U-Testi Sonuçları	103
Tablo 32: Orta Öğretim Kurumlarına Ait Faktörlerin Hane Halkı Nüfusuna Göre U-Testi Sonuçları	104

Tablo 33: Bireysel Faktörlerin Okul Türlerine Göre Kruskal Wallis Testi

Sonuçları 105

Tablo 34: Orta Öğretim Kurumlarına Ait Faktörlerin Okul Türlerine Göre

Kruskal Wallis Testi Sonuçları 109

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Okul Türüne Göre Öğrencilerin Dağılımı	58
Grafik 2. Okul Türü Gruplarına Göre Öğrencilerin Dağılımı	59
Grafik 3. Öğrencilerin Cinsiyet Durumunun Dağılımı	60
Grafik 4. Öğrenci Annelerinin Eğitim Durumunun Dağılımı	61
Grafik 5. Öğrenci Babalarının Eğitim Durumunun Dağılımı.....	62
Grafik 6. Öğrenci Annelerinin Mesleki Durumu Dağılımı	63
Grafik 7. Öğrenci Babalarının Mesleki Durumu Dağılımı	64
Grafik 8. Öğrenci Ailelerinin Aylık Gelir Durumunun Dağılımı.....	65
Grafik 9. Öğrencilerin Evde Kendine Ait Çalışma Odasının Olma Durumunun Dağılımı.....	66
Grafik 10. Öğrenci Ailelerinin Mal Varlığına Sahip Olma Durumunun Dağılımı	67
Grafik 11. Öğrencilerin Kardeş Sayısı Durumunun Dağılımı.....	69
Grafik 12. Öğrencilerin Hane Halkı Sayısı Durumunun Dağılımı	70
Grafik 13. Öğrencilerin OKS Hazırlık Çalışmalarına Katılma Durumunun Dağılımı.....	71
Grafik 14. Öğrencilerin Üniversiteye Gitme İsteğinin Dağılımı	72
Grafik 15. Öğrencilerin Burs veya Yardım Alma Durumunun Dağılımı	73

Tezin Başlığı: Orta Öğretim Kurumu Tercihinde Etkili Olan Bazı Faktörlerin Etki Durumu (Adapazarı Örneği)

Tezin Yazarı : Gönül CENGİZ

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Osman TİTREK

Kabul Tarihi: 25/12/2006

Sayfa Sayısı: XII(ön kısım)+133(tez)+5(ekler)

Anabilimdalı: Eğitim Bilimleri

Bilimdalı: Eğitim Programları ve Öğretim

Eğitim ve öğretim çocuğun doğduğu günden itibaren ailesinde başlayıp çevresinde ve okulda devam eden ve hayatına yansiyarak süreklilik arz eden bir süreç olmaktadır. Herkes eğitim alma ve eğitim alacağı okulları seçme hakkına sahiptir. Ancak okul seçiminde öğrencilerin tercihlerine etki eden bazı faktörler bulunmakta ve bu faktörler okul seçimini kısıtlamaktadır.

Cinsiyet, istek ve beklentiler, sahip olunmak istenen meslek, ilgi ve yetenekler, okul başarısı rehberlik ve yöneltme çalışmaları, ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri, orta öğretim kurumlarının türü ve sayısı, orta öğretim kurumlarının ÖSS başarısı, öğrencilerin sınav başarıları (OKS), orta öğretim kurumlarının verdiği eğitim ve öğretimin niteliği ile orta öğretim kurumlarına ait özellikler bu faktörler arasındadır.

Bu araştırma ile öğrencilerin orta öğretim kurumu tercihlerinde etkili olan faktörlerden okul türüne göre hangilerinin etkili olduğu belirlenmeye çalışılmıştır .

Amaçlanan bu hedef doğrultusunda, tercih edilen okul türüne göre, okul tercihinde etkili olan bireysel ve tercih edilen okullara ait faktörlerin etki sırasının ne olduğu, bireysel mi yoksa tercih edilen okullara ait faktörlerin mi daha etkili olduğu, tercih edilen okul türlerine göre demografik özellikler arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı, bireysel ve okullara ait faktörlerin cinsiyet, anne-babanın eğitim durumu, ailenin geliri hane halkı nüfusu ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı fark gösterip göstermediği sorularına cevap aranmıştır.

Bu amaçla Adapazarı'nda bulunan 21 ortaöğretim kurumundaki I. Sınıf öğrencilerinden 523 kişi ile anket çalışması yapılmış, elde edilen veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Okul türüne göre demografik farklılıkları belirlemek için iki değişkenli Kay-Kare testi kullanılmıştır .Okul tercihine etki eden bireysel faktörlerle ilgili verilerin analizinde Kruskal Wallis analizi, okullara ait faktörlerle ilgili verilerin analizi için ise tek faktörlü ANOVA kullanılmıştır .

Yapılan çalışma sonucunda okul tercihinde tüm okul türlerine göre benzer faktörlerin etkisi olduğu, en etkili faktörlerin kendilerinin ve ailelerinin istek ve beklentileri ile sahip olmak istedikleri meslek ve tercih edilecek okulun eğitim kalitesinin olduğu saptanmıştır

Anahtar kelimeler: okul tercihi, orta öğretim, okul türleri, ilköğretimden orta öğretime geçiş

Title of the Thesis: “The Effect Of Some Factors Which Affects The 1st Class From Secondary Schools Students The Choices Of The Secondary Schools ”	
Author: Gönül CENGİZ	Supervisor: Asist.Prof.Dr. Osman TİTREK
Date: 25/12/2006	Nu.of pages: XII(pretext)+133(main body)+5(appendices)
Department: Education Sciences Subfield: Educational Programmes and Instruction	
<p>Education is a time period which starts with the born of the child in his family and continues at school and reflects to his life. Everybody has the rights to educate and to choose where they educate, but there are some factors which affect and to restrict the students choices.</p> <p>Tehese factors are the sex, the wishes and the expectations of the student, the job which he wants to have, school success, guidance works, the kind and the number of secondary schools, the economic level of the family, the success of the schools in ÖSS, the success of the students in OKS, the quality of the education at schools.</p> <p>It is studied that to determine the factors which affects the students' choices of the high school, according to the kinds of the schools.</p> <p>With this aim, it is asked that, according to the kind of the school, what the order of the personal factors' affects and the factors of the schools which are choosen is, which is more affected; the personal factors or the factors of the schools which are choosen, according to the kinds of the schools wheter there is a demografic difference or not, the personal factors and the factors of the school change due to the sex of the students the parents' education, income populatin and the changes of the kinds of the schools, or not.</p> <p>Whit this aim questionnaire is done with 523 1st class students in 21 secondary schools in Adapazarı. These results are analyzed by SPSS packet programme. Kay-Kare Test is used to determine the demografic differences due to the kinds of the school. To analyze the results of the personel factors which affect the school choice , Kruskal Wallis analyze is used and to analyze the results which are related to the schools, ANOVA (one factor based) is used.</p> <p>As a result of the findings, it is expressed that in the choices of the schools, similar factors are important on the other hand, the most important factors are the students and their families' wishes and expectations, and the job which they want to have and the education quality of the school which they go.</p>	
Keywords: school chooses, secondary shools, secondary school type, transition from primary school to secondary school	

GİRİŞ

Günümüzde gelişmekte olan toplumlarda var olan genç nüfus, gerek potansiyel iş gücü, gerekse yönetici beyin gücü niteliğinde hizmet ve ürün sağlayarak ülke ekonomisinde ve kalkınmada büyük rol oynamaktadır .

Bu doğrultuda genç nüfusu oluşturacak öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerine göre yönlendirilerek gerekli ve yeterli eğitimi almaları, kısaca hayata ve bir üst öğretime hazırlanmaları gerekmektedir. Ailenin, toplumun ve devletin beklentilerini de göz önünde bulundurulacak olursa iyi bir eğitim almanın her anlamda çocuğa ve çevresine fayda sağladığı bilinmektedir. Genel amaç geleceğe güvenle bakabileceği, kısaca düzenli kazanç sağlayabileceği, mezun olduktan sonra iş bulma sıkıntısı çekmeyeceği bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

İlköğretimle birlikte başlayan eğitim ve öğretim süreci üniversite ile bir ölçüde sona ermekte ancak istenirse üniversite sonrasında alınacak lisans üstü eğitimlerle ya da birden fazla üniversite eğitimiyle devam edebilmektedir . Buradaki sınırı birey, kendi ilgi, istek, okul başarısı ve imkanları doğrultusunda belirleyebilmektedir .

Eğitim ve öğretim çocuğun doğduğu günden itibaren ailesinde başlayıp, çevresinde ve okulda devam eden doğrudan hayatına yansiyarak süreklilik arz eden bir süreç olmaktadır. Çocuğun ailesini seçme şansı yoktur ama eğitim göreceği okulu seçme hakkı vardır. Eğitim-öğretim alınacak okulların tercihinde şüphesiz ki en kritik basamağı orta öğretim kurumlarının tercihi oluşturmaktadır. Hangi orta öğretim kurumunda okumalıyım? Hangi orta öğretim kurumunda okursam üniversite sınavında daha başarılı olurum? Meslek sahibi olabileceğim bir orta öğretim kurumunda okursam üniversite sınavında başarılı olabilir miyim? Ve daha bunun gibi pek çok gelecek kaygısı taşıyan, iyi bir meslek sahibi olmak isteyen gençlerin cevap bekleyen bu soruları doğru tercih yapabilme arzusuyla kendilerinin, özellikle de ailelerinin bu dönemde akıllarını sürekli meşgul etmektedir.

Her aile çocuğunun iyi bir eğitim almasını ve aldığı eğitim doğrultusunda hayatını sürdürebileceği bir mesleğe sahip olmasını ister. Bu nedenle de lise tercihi hakkında verilecek karar öğrencinin hayatının sonraki bölümlerini de önemli ölçüde etkilemektedir.

Furkan (2003) öğrenim görülecek lise hakkında verilen karar üç nedenden dolayı kritik olarak nitelendirilmektedir: Bunlardan birincisi, şu anda yürürlükte olan üniversite sınav sistemine göre öğrencilerin girebilecekleri meslekler, üniversite alanları öğrenim gördükleri lise türünden doğrudan etkilenmektedir. Aile ve öğrenci hangi lise türünde eğitim görüleceğine karar verdiğinde bir yandan da hangi meslek grubuna girileceğine de karar vermektedir. İkinci olarak, farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerin ÖSS sınavındaki performanslarıdır. Üçüncüsü de ilk ikisinin bir sonucu olarak lise tercihinin bir gelecek tercihi anlamına gelmesidir. Birey bir meslek seçmekle, ileride yaşayacağı sosyal ve fiziksel çevreyi, ekonomik durumunu, ne kadar kazanacağını karşılıklı iletişim içinde olacağı insanları da seçmiş olmaktadır.

Okul tercihinde öğrenciler, ailelerinin, devam ettikleri ilköğretim okullarındaki idareci ve öğretmenlerinin, akrabalarının, kısaca onlardan farklı beklentiler içerisinde olan tüm bu insanları memnun etme çabası içindedir. Okul yönetimi o yıl liselere giriş sınavlarında kaç öğrencisinin başarılı olacağı hesaplarını yapmakta ve okuldaki başarılı öğrenciler üzerindeki ilgisini yoğunlaştırmaktadır. Rehberlik servisleri okul yönetiminin görüşleri doğrultusunda öğrencilere devam edecekleri lise seçeneklerini sunmaya çabalamaktadırlar. Aileler ise gelecek kaygısı ve saygınlık görme açısından toplum tarafından beğeni kazanmış mesleklere sahip olabildiğini bu nedenle de üniversite sınavlarında başarılı olabileceği bir ortaöğretim kurumunu tercih etmesini istemektedirler.

Öğrenciler de bu denli yoğun baskı altında ve herkesi memnun etme çabası içinde kendi isteklerini tıpkı okul yönetimi, rehberlik servisi ve kendi ailesi gibi göz ardı ederek belki de hiç farkında olmayarak gelecek kaygısı içinde kendi hayatı hakkında verilecek ortak kararı heyecanla ve merakla beklemektedir. Ancak alacağı eğitimin onu hayata hazırlayarak bir meslek sahibi olmasını ve hayatını idame ettirmesini sağlayacağı düşünüldüğünde ise hangi okulda okuyacağını ilk önce kendisi için önemli olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır .

Her anlamda öğrencinin hayatını etkileyen ve belirleyici rol oynayan öğrenim görülecek ortaöğretim kurumu hakkında doğru bir karar vermek gerekmektedir. Ancak bu karar verilirken sadece gelecek kaygısı ve itibar sahibi olma düşüncesi ile hareket edilmemeli diğer belirleyici faktörler üzerinde de durulmalıdır. Öğrencinin bireysel

özelliklerinin yanı sıra ailenin sosyo-ekonomik yapısı, mesleki konumları, anne-baba tutumları, okullaşma oranı, yöneltme çalışmaları, cinsiyet gibi faktörlerin bu belirleyiciler arasında yer almasının gerektiği ifade edilebilir .

Bu faktörlerin yanı sıra okul tercihinde asıl önemli olanın, ortaöğretim kurumları öğrenci seçme yerleştirme sınavında alınan puanı olduğu unutulmamalıdır. Öğrenci ailesi, okul idaresi, akrabalar, dostlar ne isterse istesin son söz, sınavda alınan puanındır. Alınan puanla, hangi okulların tercih edilebileceği sınırlanır ve öğrenci o okullar arasından tercih yapar. Bu sonuca göre okul tercihinde asıl belirleyici faktörün okul başarısı ve bunun sonucu olarak sınav başarısını oluşturan okul başarısı ve bunu etkileyen diğer yan faktörlerin olduğu düşüncesine ulaşılmaktadır.

Bu araştırmanın konusunu da Sakarya İli'nin merkez ilçesi olan Adapazarı'ndaki ortaöğretim kurumu öğrencilerinin, tercih ettikleri ortaöğretim kurumlarını belirlemede kararlarına etki eden bazı faktörlerin etki durumlarının incelenmesi oluşturmaktadır. Araştırma Adapazarı'ndaki ortaöğretim kurumlarına ait okul türlerinden en az birini ve bu okullardaki I. sınıf (9. sınıf ya da hazırlık sınıfları) öğrencilerini kapsamaktadır.

Problem Cümlesi

Öğrenci görüşlerine göre orta öğretim kurumlarının tercihinde etkili olan bazı bireysel ve okullara ait faktörlerin etki durumu nedir ?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, tercih edilen ortaöğretim okul türlerine göre öğrencilerin okul tercihlerinde etkili olan bazı faktörlerin belirlenen faktörler arasından hangilerinin olduğunun belirlenip bu faktörlerin etki durumunun araştırılmasıdır. Bu amaca ulaşmak için de şu alt problemler araştırılmıştır.

Alt Problemler

- 1- Okul tercihinde etkili olan bireysel faktörlerin etki puanları ve bu puanlara göre etki sırası nedir ?
- 2- Okul tercihinde etkili olan okullara ait faktörlerin etki puanları ve bu puanlara göre etki sırası nedir ?

3- Okul tercihinde en fazla etkili olan ilk 10 faktör nelerdir?

4- Okul tercihinde en az etkili olan son 10 faktör nelerdir?

5- Tercih edilen okul türüne göre;

a) Bireysel faktörler anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

b) Okullara ait faktörler anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?

6- Okul tercihinde etkili olan bireysel faktörler ;

a) Cinsiyet

b) Anne-babanın eğitim durumu

c) Ailenin geliri

d) Hane halkı nüfusu

e) Okul türü

değişkenlerine göre anlamlı fark göstermekte midir ?

7- Okul tercihinde etkili olan okullara ait faktörler ;

a) Cinsiyet

b) Anne-babanın eğitim durumu

c) Ailenin geliri

d) Hane halkı nüfusu

e) Okul türü

değişkenlerine göre anlamlı fark göstermekte midir ?

Araştırmanın Önemi

Eğitim hayatının her döneminde çocuğun devam ettiği her okul, geleceğini belirlemede önemli bir role sahiptir. Çocuğun okulda aldığı her eğitim onu bir üst eğitime hazırlayarak adım adım sahip olacağı mesleğe yaklaştırmaktadır. Bu basamaklar

arasında orta öğretim kurumu onu geleceğe hazırlayarak mesleğini belirlemede yönlendirici rol oynamaktadır.

Onların ülkeleri adına çalışan faydalı işler yapan iyi birer vatandaş olmaları beklenmektedir. Bu nedenle orta öğretim kurumu tercihi sadece çocuk için değil ailesi, okulu, devleti için de öneme sahiptir .

Orta öğretim kurumu tercihindeki asıl belirleyici faktörün okul başarısı olduğu, ancak bunun ne derece yeterli bir ölçü olduğu, geleceğe dair atılan bu önemli adımın iki saatlik bir sınava bağlı oluşunun doğruluğu, orta öğretime geçiş sistemi değişmedikçe tartışma konusu olmaya devam edecektir.

Bu araştırmayla ise bireyin hayatında bu denli belirleyici rol oynayan ortaöğretim kurumu tercihinde etkili olan bazı faktörlerin etki düzeylerinin ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır. Öğrenci görüşleri doğrultusunda alınan cevaplarla okul tercihinde asıl belirleyici rol oynayan faktör ya da faktörlerin neler olduğu ve bu faktörlerin tercih edilen okul türlerine farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu kapsamda Sakarya’da yapılan eğitim ile ilgili çalışmalar arasında konusu itibarıyla bir ilk olmasıyla ve Türkiye için bazı bulgular sağlayarak bilgilere yeni veriler katmasıyla da ayrı bir öneme sahip olacağı düşünülmüştür.

Sınırlılıklar

1. Araştırmada elde edilen bulgular evren ve örneklemede belirtilen okullarla sınırlıdır.
2. Araştırma “Kişisel Bilgi Formu” içinde yer alan değişkenlerle sınırlıdır .
3. Araştırma “Okul Tercih Nedenleri Formu” içinde yer alan okul tercihinde etkili olan bireysel ve okullara ait belirlenen faktörlerle sınırlıdır.

BÖLÜM 1: TÜRKİYE'DE ORTAÖĞRETİM

Orta öğretim kurumlarının kapsamı ile ilgili yasal tanımlamalar incelendiğinde aşağıdaki tanımlara rastlanılmaktadır .

1.1.Kapsam

1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 29. maddesine göre ortaöğretim çeşitli programlar sunan liselerden oluşmaktadır. Aynı tarih ve sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 26. maddesine göre ortaöğretim, temel eğitime dayalı en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının tümünü kapsamaktadır. 27. maddesine göre de temel eğitimlerini tamamlayan öğrenciler ilgi yetenek ve kabiliyetleri doğrultusunda ortaöğretim okullarına katılabilirler (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006).

1.2.Amaç ve Görevleri

1 Mart 1922' de Atatürk'ün Türkiye'nin gereksinim duyduğu hizmet ve sanat alanlarında insan gücü yetiştirmek ve yüksek kademelere eleman yetiştirmek olarak belirttiği ortaöğretimin amaçları 14 Haziran 1973'de yürürlüğe giren 1739 sayılı Türk Eğitim Temel Kanunu'nun 2842 sayılı kanunuyla yeniden düzenlenerek aşağıdaki şeklini almış ve iki ana madde olarak belirtilmiştir (Gökçe, 2000:240-243):

- a. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilinci ve gücünü kazandırmak,
- b. Öğrencileri çeşitli program ve okullarla ilgili istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yüksek öğretime ya da hem mesleğe hem de yükseköğretime ya da hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.

Gökçe (2000), Türk Milli Eğitimi'nin üç genel amacını ideolojik nitelikli, ekonomik nitelikli ve siyasi nitelikli amaç olarak üç başlık altında sınıflandırmıştır. Bu ifadeye göre; "Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Atatürk milliyetçiliğine bağlı bireyler yetiştirmek", ideolojik nitelikli, "ilgi ve becerilerini geliştirerek birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi yapmak" ekonomik nitelikli, "Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını

bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar yetiştirmek” ise siyasi nitelikli eğitim amacı olarak belirtilmektedir.

Sonuç olarak bu genel amaçlar doğrultusunda belirlenmiş olan ortaöğretimin amaçlarına göre yetişmiş ve ortaöğretimi tamamlamış bir bireyin Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, topluma hizmet edebilecek bir mesleğe sahip, ülkesine, milletine , kendine faydalı,ideolojik, ekonomik ve siyasi anlamda ülkesi yararına faaliyet gösteren, ülkesine layık bir vatandaş olması beklenmektedir.

Bunun yanı sıra ortaöğretimin mesleğe, hayata ve iş alanlarına hazır bireyler yetiştirdiği gibi bir üst öğrenime de geçiş fırsatı vermesi, basamak oluşturması, ortaöğretim dendiğinde sadece meslek liselerinin anlaşılmasını gerektirmektedir. Zira ortaöğretim amaçlarından birisi de “Öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime ve hem mesleğe hem de yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktadır”.

1.3. Okul Türleri

Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan orta öğretim kurumlarından meydana gelmektedir. Belli bir programa ağırlık veren okullara lise, teknik lise ve tarım meslek lisesi gibi eğitim dallarını belirleyen adlar verilmektedir.

Nüfusu az ve dağınık olan ve Milli Eğitim Bakanlığı'nca gerekli görülen yerlerde, ortaöğretimin genel, mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan çok programlı liseler kurulabilmektedir. Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 28.maddesi gereğince ortaöğretim kurumlarının öğrenim süresi, uygulanan programın özelliğine göre, Milli Eğitim Bakanlığı'nca tespit edilmektedir. Ortaöğretim kurumları her yıl türlerine göre merkezi sınav sistemi, not ortalaması veya mülakat yolu ile bunlardan biri veya birkaçını esas alarak öğrenci alımı yapmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bağlı oldukları bakanlık birimlerine göre orta öğretim kurumları tablo 1 'de belirtilmiştir (<http://www.meb.gov.tr>, 2006).

Tablo 1. Bağı Oldukları Bakanlık Birimlerine Göre Orta Öğretim Kurumları

BAKANLIK BİRİMLERİ	ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI
Orta Öğretim Genel Müdürlüğü	Genel Liseler
	Anadolu Liseleri
	Fen Liseleri
	Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri
	Sosyal Bilimler Liseleri
	Spor Liseleri
Din Eğitimi Genel Müdürlüğü	İmam Hatip – Anadolu İmam Hatip Liseleri
Erkek Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğü	Anadolu Teknik Liseleri (Endüstri Meslek L.)
	Anadolu Meslek Liseleri
	Anadolu Tarım Meslek ve Tarım Meslek Liseleri
	Anadolu Tapu ve Kadastro Meslek Liseleri
Kız Teknik Öğretimi Genel Müdürlüğü	Kız Teknik Liseleri
	Anadolu Kız Meslek Liseleri ve Anadolu Teknik Liseleri
	Kız Meslek Liseleri
	Çok Programlı Liseler
Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü	Anadolu Öğretmen Liseleri
Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü	Özel Fen Liseleri
	Özel Meslek Liseleri
	Özel Liseler
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı	Sağlık Meslek Liseleri
	Anadolu Sağlık Meslek Lisesi
Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü	Ticaret Meslek Liseleri
	Anadolu Ticaret ve Meslek Liseleri
	Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri
	Anadolu İletişim Meslek Liseleri
	Adalet Meslek Lisesi
	Çok Programlı Liseler
Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü	Özel Fen Liseleri
	Özel Meslek Liseleri
	Özel Liseler
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı	Sağlık Meslek Liseleri
	Anadolu Sağlık Meslek Lisesi
Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü	Ticaret Meslek Liseleri
	Anadolu Ticaret ve Meslek Liseleri
	Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri
	Anadolu İletişim Meslek Liseleri
	Adalet Meslek Lisesi
	Çok Programlı Liseler
Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Ortopedik Özürlüler Meslek Lisesi
	İşitme Engelliler Meslek Lisesi
Başbakanlık Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü	Meteoroloji Meslek Lisesi

Kaynak : www.meb.gov.tr, 2006

1.3.1. ORTA ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI

Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı Genel Liseler, Anadolu Liseleri , Fen Liseleri Güzel Sanatlar Liseleri , Sosyal Bilimler Liseleri ve Spor Liseleri olmak üzere 6 farklı orta öğretim kurum türü bulunmaktadır .Yapılan incelemelerde bu kurum türleri ile ilgili aşağıda belirtilen özelliklere rastlanmıştır .

1.3.1.1. Genel Liseler

Türk Milli Eğitimi'nin amaçları doğrultusunda, öğrencileri ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültüre sahip, toplumun sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştiren ve yüksek öğretime öğrenci hazırlayan ilköğretimden sonra üç yıl süreli ilköğretim kurumlarıdır.1872 yılında İdadi adıyla kurulan liseler, 3 Mart 1924'de Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile genel liseler olarak adlandırılmıştır (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006).

1949 yılında toplanan “Dördüncü Milli Eğitim Şurası”nda alınan karar doğrultusunda, 1952 yılından itibaren genel liselerin öğretim süresi dört yıla çıkarılmıştır. Ancak, 1954-1955 eğitim-öğretim yılından itibaren tekrar üç yıla indirilmiştir. Günümüzde ise “Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması” kapsamında; Talim Terbiye Kurulu'nun 07.06.2005 tarihi ve 184 sayılı kararı ile bu okulların öğretim süresi, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren dokuzuncu.sınıftan başlamak üzere kademeli olarak tekrar dört yıla çıkarılmıştır. 2006 yılı itibariyle Genel Liseler kapsamında eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren 1.720 okul ve 1.226.044 öğrenci mevcut bulunmaktadır (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006).

1.3.1.2. Anadolu Liseleri

Türk Milli Eğitimi'nin amaçları doğrultusunda, öğrencilerin ilgi, yetenek ve başarılarına göre yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını, yabancı dili dünyadaki bilimsel ve teknolojik gelişmeleri izleyebilecek düzeyde öğrenmelerini sağlamak amacıyla kurulmuş bir yılı hazırlık olmak üzere dört yıl süreli öğretim kurumlarıdır. 1955 yılında İstanbul, İzmir, Eskişehir, Diyarbakır, Konya ve Samsun'da “Maarif Koleji” adıyla açılmış, 1975 yılında “Anadolu Lisesi” adını almıştır. Merkezi

sınav sistemi ile yapılan Orta Öğretim kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı ile öğrenci almaktadır (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006) .

Günümüzde ise “Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması” kapsamında; Talim Terbiye Kurulu’nun 07.06.2005 tarihi ve 184 sayılı kararı ile bu okulların öğretim süresi, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren hazırlık sınıflarının kaldırılarak öğrenim sürelerinin dört yıla göre yeniden düzenlenmesine karar verilmiştir. 2006 yılı itibariyle Anadolu Liseleri kapsamında eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren 775 okul ve 268.113 öğrenci mevcut bulunmaktadır (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.1.3. Fen Liseleri

Türk Milli Eğitimi’nin amaçları doğrultusunda, zeka düzeyleri ile fen ve matematik alanlarındaki yetenekleri yüksek olan öğrencileri, matematik ve fen bilimleri alanında yüksek öğrenime hazırlamak. Matematik ve fen bilimleri alanlarında gereksinim duyulan üstün nitelikli bilim adamlarının yetiştirilmesine kaynaklık etmek. Öğrencileri araştırmaya yöneltmek, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile yeni buluşlara ilgi duyanların çalışacakları ortamı ve koşulları hazırlamak. Yeni teknolojileri kullanabilen yeni bilgiler üretebilen ve projeler hazırlayabilen bireyler yetiştirmek, öğrencilerin bilimsel araştırma yapmalarına, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri izlemelerine yardımcı olacak şekilde yabancı dilde iyi yetişmelerini sağlamak amacıyla kurulmuş bir yılı hazırlık olmak üzere dört yıl süreli öğretim kurumlarıdır. 1964 yılında Ford Vakfı’nın desteğiyle ilk defa Ankara’da açılmıştır. Merkezi sınav sistemi ile yapılan (OKS) Orta Öğretim kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı ile öğrenci almaktadır (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006) .

Bu okullara atanacak öğretmenler, mevcut öğretmenler arasından yapılan sınav sonucuna göre seçilmektedir. Sınıf mevcutları ise standart olup 24 kişidir. “Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması” kapsamında; Talim Terbiye Kurulu’nun 07.06.2005 tarihi ve 184 sayılı kararı ile bu okulların öğretim süresi, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren hazırlık sınıflarının kaldırılarak öğrenim sürelerinin dört yıla göre yeniden düzenlenmesine karar verilmiştir .2006 yılı itibariyle Fen Liseleri kapsamında eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren 70 okul ve 17.135 öğrenci mevcut bulunmaktadır (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.1.4. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

Türk Milli Eğitimi'nin amaçları doğrultusunda öğrencilerin ; güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmelerini , özel yetenek gerektiren yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını , yabancı dil öğrenmelerini , alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini, milli ve milletler arası tarihi ve yeni sanat eserlerini tanımaları ve yorumlamalarını sağlamak amacıyla ilk kez 1989-1990 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da bir yılı hazırlık olmak üzere dört yıl süreli öğretim kurumları olarak eğitim-öğretim faaliyetine başlamıştır. Yetenek sınavı ile öğrenci almaktadır (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006) .

“Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması” kapsamında; Talim Terbiye Kurulu'nun 07.06.2005 tarihi ve 184 sayılı kararı ile bu okulların öğretim süresi, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren hazırlık sınıflarının kaldırılarak öğrenim sürelerinin dört yıla göre yeniden düzenlenmesine karar verilmiştir. 2006 yılı itibariyle Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri kapsamında eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren 51 okul ve 7.321 öğrenci mevcut bulunmaktadır (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.1.5. Sosyal Bilimler Lisesi

Türk Milli Eğitimi'nin amaçları doğrultusunda öğrencilerin; edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında ihtiyaç duyulan üstün nitelikli bilim adamlarının yetiştirilmesine kaynaklık etmek, edebiyat ve sosyal bilimler alanlarındaki ilgi ve yetenekleri üst düzeyde olan öğrencileri bu alanlarda yükseköğretime hazırlamak, öğrencilerin bilimsel, kültürel ve teknolojik gelişmeleri izleyebilecek düzeyde Türkçe ve yabancı dil öğrenmelerini sağlamak, geçmiş nesiller ve çağdaşları arasında ortak duyguların uyandırılmasını sağlamak, Türk sanat ve kültür birikimini anlayıp yorumlayabilen yeni bilgi ve projeler üretebilen bireyler yetiştirmek, toplumun ekonomik ve kültürel kalkınmasına bilinçli bir şekilde katkıda bulunan, Edebiyat ve Sosyal Bilimler alanlarında araştırmaya yöneltecek ve gelişmelere ilgilerini uyandıracak ortam ve şartları hazırlamak amacıyla edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında öğrencileri yükseköğretime hazırlamak üzere bir yıl hazırlık olmak üzere beş yıllık eğitim-öğretim veren ortaöğretim kurumlarıdır (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006) .

“Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması” kapsamında; Talim Terbiye Kurulu’nun 07.06.2005 tarihi ve 184 sayılı kararı ile bu okulların öğretim süresi, 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren hazırlık sınıflarının kaldırılarak öğrenim sürelerinin dört yıla göre yeniden düzenlenmesine karar verilmiştir. 2006 yılı itibariyle yedi tane olan bu kurumlar merkezi sınav sistemi ile yapılan “Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı” ile öğrenci almaktadır. Her yıl alınacak öğrenci sayısı 96’yı, bir sınıftaki öğrenci sayısı 24’ü geçmemektedir (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.1.6. Spor Lisesi

Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda öğrencilerin; Beden eğitimi ve spor alanında temel bilgi ve beceri kazanmaları için ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmelerini ve başarılı sporcular olarak yetiştirilmelerini alanı ile ilgili dünyadaki gelişmeleri dikkate alarak Türk sporunu geliştirecek ve temsil edebilecek gençler olarak yetişmelerini, işbirliği içinde çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazanarak takım ruhu ile hareket etmelerini, Spor disiplini ve centilmenliğini özümsemiş, örnek bireyler olarak yetişmelerini, beden eğitimi ve sporla ilgili yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını, spor alanında araştırmaya yönelmelerini; bu alanda yetenekleri doğrultusunda uygulama yapabilecek kişiler olarak yetişmelerini sağlamak amacıyla 2004-2005 öğretim yılında eğitim-öğretime Erzurum, Malatya, Sivas ve Uşak illerinde açılan okullarla başlamıştır (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006) .

Okula bir öğretim yılında alınacak öğrenci sayısı 48’i, bir sınıftaki öğrenci sayısı ise 24’ü geçemez. İlköğretim üzerine en az üç yıl süreli yatılı, gündüzlü ve karma eğitim yapan liselerdir. Öğretim süreleri üç yıl iken, “Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması” kapsamında; Talim ve Terbiye Kurulunun 07.06.2005 tarih ve 184 sayılı kararı ile bu okulların öğretim süresi, 2005-2006 öğretim yılından itibaren dokuzuncu. sınıftan başlamak üzere kademeli olarak dört yıla çıkarılmıştır (<http://ogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.2. DİN EĞİTİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI

Din öğretimi; imamlık-hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan programların uygulandığı ortaöğretim kurumlarıdır. Din öğretimi okulları; imam-hatip liseleri, Anadolu imam-hatip liseleri, çok programlı liselerden oluşmaktadır (<http://dogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.2.1. İmam Hatip Liseleri

Öğrencilerin zihninde, insana, düşünceye, özgürlüğe, ahlâka ve kültürel mirasa saygıya dayanan bir din öğretimi anlayışının yayılmasına katkıda bulunmak. Kültürel mirası değerlendirebilen, yaşanan hayatı yorumlayabilen,problemlere çözüm üretebilen bireyler yetiştirmek amacıyla 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 32. Maddesinde: İmam-Hatip Liseleri İmamlık, Hatiplik ve Kur'an Kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı'nca açılan ortaöğretim sistemi içinde, hem mesleğe, hem yüksek öğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır (<http://dogm.meb.gov.tr>, 2006).

1.3.2.2. Anadolu İmam Hatip Liseleri

Anadolu İmam-Hatip Liseleri, ilköğretim üzerine yabancı dil ağırlıklı öğrenim veren İmam-Hatip Liseleri İmamlık, Hatiplik ve Kur'an Kursu öğreticiliği gibi dinî hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı'nca açılan ortaöğretim sistemi içinde, hem mesleğe, hem yüksek öğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan karma orta öğretim kurumlarından oluşmaktadır (<http://dogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.3. ERKEK TEKNİK ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI

Erkek teknik öğretim okulları; ülkemiz endüstrisinin gereksinim duyduğu iş alanlarına orta kademe teknik insan gücü yetiştiren ve yükseköğretime öğrenci hazırlayan ortaöğretim kurumlarıdır. Erkek teknik öğretim okulları; Anadolu Teknik Liseleri Anadolu meslek liseleri, Anadolu Tarım Meslek ve Tarım Meslek Liseleri ile Anadolu

Tapu ve Kadastro Meslek Liselerinden oluşmaktadır. Bu liselerde 29 farklı meslek alanı eğitimi verilmektedir (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006).

1.3.3.1. Anadolu Teknik Liseleri

İlköğretim üzerine birinci yılı yabancı dil hazırlık sınıfı; olmak üzere beş yıl öğretim süreli okullardır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 7.6.2005 tarihli ve 184 sayılı kararı gereğince. 2005-2006 öğretim yılından itibaren, bu okulların hazırlık sınıfları kaldırılarak programları dört yıl olarak yeniden yapılandırılmıştır. Bu okullarda öğrencilere; orta öğretim düzeyinde asgarî ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilinci ve gücünü kazandırma amacına yönelik ortak genel kültür dersleri ile birlikte endüstriyel teknik alanlarda meslekî formasyon kazandıran, hem yüksek öğretime hem mesleğe hazırlayan, aynı zamanda bir yabancı dil öğretilmesini amaçlayan, fen bilimleri ağırlıklı programlar uygulanmaktadır (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006) .

Anadolu teknik liseleri ilk kez 1983-1984 öğretim yılında faaliyete geçirilmiştir. Bu okullara devam eden öğrenciler sorumlu dersi olmaksızın 12'nci sınıfa geçtikleri takdirde Anadolu Meslek Lisesi diploması alarak okuldan ayrılabilirler. Anadolu teknik liselerine, merkezî sistemle yapılan Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı ile öğrenci alınmakta olup, İngilizce, Almanca, Fransızca ve Japonca dilleri ile eğitim ve öğretim yapılmaktadır (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.3.2. Anadolu Meslek Liseleri

Anadolu meslek liselerinde öğrencilere, orta öğretim düzeyinde asgarî ortak genel kültür vermek, toplum sorunlarına duyarlı, yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırma amacına yönelik ortak genel kültür dersleri ile birlikte, öğrencileri; hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan endüstriyel Teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran ve aynı zamanda bir yabancı dilin öğretilmesini amaçlayan programlar uygulanmaktadır. Anadolu meslek liseleri ilk kez 1982-1983 öğretim yılında faaliyete geçirilmiştir. Anadolu meslek liselerine, Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı sonucunda öğrenci alınmaktadır. Anadolu meslek liselerinde; İngilizce ve almanca dilleri ile eğitim öğretim yapılmaktadır (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.3.3. Anadolu Tarım Meslek ve Tarım Meslek Liseleri

İlköğretim okulu üzerine dört yıl öğretim süreli okullardır. Bu okulların amacı; Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak genel kültür vermek, onlara kişi ve toplumun problemlerini tanıtmak, çözüm yolları aramak, yurdun ekonomik sosyal ve kültürel kalkınmasında katkıda bulunma bilinci ve gücünü kazandırmak, Ülke ekonomisine tarımsal üretim yönünden katkıda bulunacak, tarımsal işletme ve kuruluşlarda başarı ile çalışabilecek hayvan sağlığı, bitki sağlığı, peyzaj ve çevre düzenleme, su ürünleri tarım alet ve makine kullanma, gıda analiz ve kontrol ile ileri tarım tekniklerini başarı ile uygulayabilecek ve yapabilecek nitelikte pratik bilgi ve beceriye sahip teknisyen yetiştirmektir (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006) .

Öğretim süresi dört yıldır.16 farklı ilde toplam 18 adet lise Makine, Tarım Teknoloji Peyzaj, Gıda Teknolojisi, Genel Ziraat, Gıda Kontrolü ve Analizleri, Su Ürünleri Veteriner Sağlık ve Laborant bölümleriyle eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir. Bu okullardan mezun olan öğrenciler Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Belediyeler Toprak Mahsulleri Ofisi, Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Çevre Bakanlığı, Tarım Kooperatifleri gibi kamu kurum ve kuruluşlarında ihtiyaç duyulduka sınavla işe girebilmektedir. Ayrıca özel tarımsal işletme kuruluşlarında çalışma hakkına da sahiptirler. Diğer meslek liselerinde olduğu gibi isteyenler yüksek öğrenime devam edebilmektedir (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.3.4. Tapu Kadastro Meslek Lisesi

Amacı; Türk Millî Eğitimi'nin genel amaçlarına ve ilkelerine uygun olarak öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari olarak bir genel kültür vermek, bilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda tapu, kadastro ve harita programları ile yabancı dil bilen ara kademedede mesleki ve teknik eleman yetiştirmektir. Eğitim ve öğretim süresi dört yıldır ve ağırlıklı olarak İngilizce dil eğitimi verilir. Mezun olan öğrenciler üniversitede lisans eğitimi alabilir yada ön lisans programlarına sınavsız geçiş hakkından yararlanarak devam edebilirler (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006).

1.3.4. KIZ TEKNİK ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI

Kız teknik öğretimi okulları; Türkiye endüstrisinin gereksinim duyduğu iş alanlarına orta kademe teknik işgücü yetiştiren ve yükseköğretime öğrenci hazırlayan ortaöğretim kurumlarıdır. Kız teknik öğretim okulları; Anadolu Kız Teknik Liseleri, Kız Teknik Liseleri, Anadolu Kız Meslek Liseleri, Kız Meslek Liseleri ve Çok Programlı Liselerden oluşmaktadır(<http://ktogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.4.1.Kız Meslek Liseleri

Öğretim süresi üç yıl olan bu okullarda öğrencilere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda seçecekleri bir alanda verilen meslek eğitimi ile birlikte genel lisedeki ortak genel bilgi dersleri aynen okutulmaktadır. Bu okullardan teknisyen unvanı ile mezun olanlar, alanları ile ilgili iş yerlerinde çalışabilecekleri gibi, isterlerse yüksek öğrenim kurumlarına da devam edebilirler. Kız Meslek Liseleri; Anadolu Kız Meslek Liseleri, Anadolu Kız Teknik Liseleri ve [Kız Teknik Liseleri](#) olarak eğitim-öğretime devam etmektedir (<http://ktogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.4.2.Anadolu Kız Meslek Liseleri

İlköğretim okulu üzerine, bazı derslerin öğretimini yabancı dille yapan, öğretim yılı bir yıl hazırlık sınıfından sonra üç yıl olan ve mesleğe yönelik teknik elemanların yetiştirildiği okullardır. Çeşitli meslek alanlarına yönelik 21 alan/bölümde faaliyet göstermektedir. Eğitim İngilizce ve Almanca dillerinden biriyle yapılmaktadır. Bu okullardan teknisyen unvanı ile mezun olanlar, alanları ile ilgili iş yerlerinde çalışabilecekleri gibi, isterlerse yükseköğretim kurumlarına da devam edebilirler (<http://ktogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.4.3.Anadolu Kız Teknik Liseleri

İlköğretim okulu üzerine yabancı dil ağırlıklı öğretim veren dokuzuncu sınıfları Anadolu Kız Meslek Lisesi ile ortak olmak üzere öğretim süresi dört yıl olan bu okullardan teknisyen unvanı olarak mezun olanlar, alanları ile ilgili iş yerlerinde çalışabilecekleri gibi, isterlerse yüksek öğretim kurumlarına da devam edebilirler (<http://ktogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.4.4.Kız Teknik Liseleri

Kız Meslek Liselerinin ilk yılındaki öğretim programlarının aynen okutulduğu bu okulların, öğretim süresi dört yıldır. Kız Meslek Liselerinin birinci sınıflarında, ilgili mevzuata göre bazı derslerden belirli bir başarı ortalamasını tutturana öğrenciler isterlerse ikinci sınıftan itibaren teknik liseye ayrılarak öğrenimlerini devam ettirirler. Bir mesleğe yönelik teknisyen yetiştiren bu okullardan mezun olanlar, alanları ile ilgili iş yerlerinde çalışabilecekleri gibi, isterlerse yüksek öğretim kurumlarına da devam edebilirler (<http://ktogm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.5. ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE EĞİTİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI

Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı tek orta öğretim kurum türü olan Anadolu Öğretmen Liseleri ile ilgili aşağıda belirtilen özelliklere rastlanmıştır .

1.3.5.1. Anadolu Öğretmen Liseleri

Anadolu Öğretmen Liseleri, millî eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak; Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak, öğrencilerine;öğretmenlik mesleğini sevdirmek, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırmak, orta öğretim düzeyinde ortak bir genel kültür vermek, ülke kalkınmasına sosyal, kültürel ve ekonomik yönden katkıda bulunma bilincini ve gücünü kazandırmak, dünyadaki gelişme ve değişimleri izleyebilecek düzeyde yabancı dil öğrenmelerini sağlamak, öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirilmesi, her bireyin farklı ve ayrı bir değer olduğu ve ekip çalışmasıyla ortak başarının elde edilmesinde önemli katkı sağlayacağı inancının verilmesine yönelik çağdaş bir eğitim ortamı hazırlamak amacıyla ilköğretimden sonra öğrenim süresi dört yıl olan paralı veya parasız yatılı ve gündüzlü ortaöğretim kurumlarıdır (<http://yayim.meb.gov.tr>, 2006) .

Öğretmen Liseleri, 1989 yılına kadar, ortaöğretim kurumu olarak eğitim ve öğretim faaliyetini sürdürmüştür. 1989-1990 öğretim yılından itibaren de Eğitim Fakülteleri'ne öğrenci hazırlamak amacıyla Anadolu Öğretmen Lisesi uygulamasına geçilmiştir (<http://yayim.meb.gov.tr>, 2006) .

Üniversite sınavında öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının tercih edilmesi durumunda 2547 sayılı yasanın 45\A maddesi gereğince ayrıca ek puan verilir .Burs kontenjanı tanınan öğretmen yetiştiren yüksek öğrenim kurumlarını ilk beş sırada tercih etmeleri halinde de 3580 sayılı yasa gereğince doğrudan burs verilir .Sınıf mevcutları 30 ile sınırlıdır .Öğretmenleri en az üç yıl kıdemi olan ve bakanlıkça yapılan yazılı sınav ve mülakat sonuçlarına göre başarılı görülenler arasından atanır (<http://yayim.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.6. ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI

Özel öğretim kurumları 625 sayılı kanun doğrultusunda açılmış, her kademe ve türdeki özel okullar, özel dershaneler, özel mesleki ve teknik kurslar, özel motorlu taşıt sürücülerini kursları ile özel öğrenci etüt eğitim merkezlerini kapsamaktadır. Özel orta öğretim kurumları ise Özel Fen Liseleri , Anadolu Lisesi programı uygulayan Özel Öğretim Kurumları ve Özel Meslek Liseleri'nden oluşmaktadır.Türkiye'de özel okulların ortaya çıkışı, XIX. yüzyılın ikinci yarısındadır. O zamanın Osmanlı hükümetleri çeşitli malî eksiklikler sonucu, ülkenin ihtiyacına yetecek kadar batılı eğitim-öğretim kurumları kuramıyorlardı. Yönetimin malî kriz içinde bulunduğu halkın da okula şiddetle ihtiyaç gösterdiği sıralarda özel girişim ve sermayelerle ülkenin özellikle büyük şehirlerinde özel okulların açılmasına başlanmıştır (<http://ookgm.meb.gov.tr>, 2006) .

Türkiye'de kurulan özel okulların en eskisi ve en süreklisi "Darüşşafaka"dır. Yetimler için 1888 yılında kurulan bu okul, ilk ve orta öğretim kurumlarından oluşmaktaydı. 2005-2006 eğitim-öğretim yılında 10.766 özel öğretim kurumunda, 2.429.893 öğrenci eğitim görmekte, 95.609 öğretmen görev yapmaktadır (<http://ookgm.meb.gov.tr>,2006).

1.3.7. SAĞLIK İŞLERİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI'NA BAĞLI ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI

Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı'na bağlı okullardaki öğrencilere Türk Milli Eğitimi'nin amaç ve ilkeleri doğrultusunda mesleki alanda sağlık eğitimi ve öğretimi vermek suretiyle sağlıklı nesiller yetiştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla kurulan

ortaöğretim kurumlarıdır. Bu kapsamda 281 Sağlık Meslek Lisesi ve 1 Anadolu Sağlık Meslek Lisesi faaliyetlerini sürdürmektedir (<http://sdb.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.7.1. Sağlık Meslek Liseleri

Sağlık meslek liselerinde; Radyoloji Teknisyenliği, Anestezi Teknisyenliği, Laboratuvar Teknisyenliği, Ortopedi Teknisyenliği, Diş Protez Teknisyenliği, Acil Tıp Teknisyenliği, Çevre Sağlığı Teknisyenliği ile Tıbbi Sekreterlik olmak üzere toplam sekiz bölümde gündüzlü ve yabancı dili İngilizce olarak eğitim-öğretim sürdürülmektedir. Sağlık meslek liseleri arasında sadece bir tane olan Anadolu Sağlık Meslek Lisesi, İstanbul Validebağ Anadolu Sağlık Meslek Lisesi adıyla 1974 yılından beri öğretime devam eden hemşirelik okuludur. İngilizce eğitim yapan meslek lisesi olup öğretim süresi ilköğretim okuluna dayalı hazırlık üstü dört yıldır (<http://sdb.meb.gov.tr>, 2006) .

Sağlık meslek liselerinin amacı: öğrencileri Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları, temel ilkeleri ve sağlık meslek liselerinin özel amaçları doğrultusunda sağlık mesleğine yardımcı eleman olarak hazırlamaktır. Sağlık meslek liselerinde; liselere denkliği açısından kültür dersleri, sağlık mesleği ile ilgili temel bilim dersleri ile her bölüm için ayrı olan bölüme özel meslek dersleri okutulmaktadır. Sağlık meslek liselerine ilköğretim okulları mezunlarından başvuru şartlarını taşıyan ve sınavda başarılı olanlar kabul edilir. Sağlık meslek liselerinden mezun olanlar, Sağlık Bakanlığı'na bağlı kurum ve kuruluşlarda görev alabildikleri gibi özel sağlık kuruluşlarında da görev alabilirler (<http://sdb.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.8. TİCARET VE TURİZM ÖĞRETİMİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI

Türkiye'nin ticaret, turizm, muhasebe, bilgisayar, maliye, pazarlama, bankacılık, kooperatifçilik, sekreterlik, emlak komisyonculuğu, borsa hizmetleri, sigortacılık, mahallî idareler ve iletişim gibi alanlarda; kamu ve özel sektörün gereksinim duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştiren orta öğretim kurumlarıdır. Ticaret ve turizm öğretimi okulları; Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, Anadolu Dış Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu Sekreterlik Meslek Lisesi, Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi, Anadolu Mahallî İdareler Meslek Lisesi, Anadolu İletişim

Meslek Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, Çok Programlı Liseden oluşmaktadır (<http://www.tebesir.com>, 2006) .

1.3.8.1. Ticaret Meslek Liseleri

Ticaret eğitiminin bilinçli ve sistemli olarak verildiği ilköğretim üzerine dört yıl eğitim süreli meslek liseleridir. Bu okullarda, kamu ve özel sektörün muhasebe ve finansman, büro yönetimi ve sekreterlik, pazarlama, sigortacılık ve risk yönetimi ile bilgisayar alanlarında görev alacak, bilgi ve iletişim teknolojilerini en iyi şekilde kullanabilen, girişimcilik eğitimi almış, kendi başına iş yapabilecek nitelikte insan gücü yetiştirilmektedir (<http://ttogm.meb.gov.tr>, 2006).

Mezunları, alanları ile ilgili işyerlerinde çalışabilecekleri gibi, kendi iş yerlerini açabilirler, yüksek öğrenim kurumlarına da devam edebilirler. Ticaret Meslek Liselerinden mezun olanlar, yükseköğretim kurumlarına girebilmek için Öğrenci Seçme Sınavı'na katılma hakkına sahiptirler (<http://ttogm.meb.gov.tr>, 2006).

4702 sayılı Kanun gereğince sınavsız olarak alanlarındaki meslek yüksek okulu programlarına girebilmektedirler. Mezun olan öğrenciler özel ve kamu sektöründe çalışabildikleri gibi kendi işyerlerini kurabilirler veya yüksek öğrenim kurumlarına da devam edebilirler. Ancak 4702 sayılı Kanun ile, herhangi bir alanda çalışabilmek veya işyeri açabilmek için, o alanda mesleki eğitim görmüş olmak zorunluluğu getirilmiştir (<http://ttogm.meb.gov.tr>, 2006).

1.3.8.2. Anadolu Ticaret Meslek Liseleri

Anadolu Ticaret Meslek Liseleri, dış ticaret, bilgisayar, mahalli idareler, sekreterlik turizm vb. alanlarında ihtiyaç duyulan yabancı dil bilir nitelikli elemanları yetiştiren öğrencileri hem mesleğe hem de yüksek öğrenime hazırlayan, yabancı dil ağırlıklı dört yıl eğitim süreli meslek liseleridir (<http://ttogm.meb.gov.tr>, 2006).

Anadolu Ticaret Meslek Liseleri'nden mezun olanlar, yükseköğretim kurumlarına girebilmek için Öğrenci Seçme Sınavı'na (ÖSS) katılma hakkına sahiptirler. Ayrıca 4702 sayılı kanun gereğince sınavsız olarak alanlarındaki meslek yüksek okul programlarına girebilmektedirler. 4702 sayılı yasa ile, herhangi bir alanda çalışabilmek

veya işyeri açabilmek için, o alanda mesleki eğitim görmüş olmak zorunluluğu getirilmiştir (<http://ttogm.meb.gov.tr>, 2006).

1.3.8.3. Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri

Hizmet sektörü içerisinde en önde gelen ve ülke ekonomisini kalkındıracak döviz girdisinde en büyük paya sahip olan turizm sektörünün yiyecek içecek, konaklama ve seyahat ile eğlence hizmetleri alanında ihtiyaç duyduğu yabancı dil bilen, nitelikli elemanları yetiştiren, öğrencileri hem mesleğe, hem de yüksek öğrenime hazırlayan ilköğretim okulu üzerine dört yıl eğitim süreli meslek liseleridir.

Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri'nden mezun olanlar, yükseköğretim kurumlarına girebilmek için Öğrenci Seçme Sınavı'na (ÖSS) katılma hakkına sahiptirler. 4702 sayılı kanun gereğince sınavsız olarak alanlarındaki meslek yüksek okulu programlarına girebilmektedirler. Ayrıca 4702 sayılı Kanun ile, herhangi bir alanda çalışabilmek veya işyeri açabilmek için, o alanda mesleki eğitim görmüş olmak zorunluluğu getirilmiştir (<http://ttogm.meb.gov.tr>, 2006).

1.3.8.4. Anadolu İletişim Meslek Liseleri

Toplumların gelişmesi ülkeler arası ilişkilerin yoğunlaşması ve iletişimin ön plana çıkması sonucu önem kazanan iletişim alanında istihdam edilecek yabancı dil bilir nitelikli insan gücünü yetiştiren, öğrencileri hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlayan ilköğretim okulu üzerine yabancı dil ağırlıklı dört yıl eğitim süreli meslek liseleridir. Bu okullarda; Gazetecilik , Radyo-Televizyon , Halkla İlişkiler ve Tanıtım alanları bulunmaktadır (<http://ttogm.meb.gov.tr>, 2006).

Son sınıftan itibaren öğrenciler, 3308 Sayılı Kanun hükümlerine göre haftada iki gün teorik eğitimlerini okulda, haftada üç gün uygulamalı eğitimlerini seçtikleri bölüm programlarına göre Gazetecilik, Radyo-Televizyon, Halkla İlişkiler ve Tanıtım alanlarında faaliyette bulunan işyerlerinde yapmaktadırlar. İşyerlerindeki beceri eğitimi esnasında öğrencilere yaşlarına uygun asgari ücretin yüzde 30'undan aşağı olmamak üzere ücret ödenmekte ve bakanlık imkanlarıyla sigortaları yapılmaktadırlar. Mezunlar, Gazetecilik, Radyo-Televizyon, Halkla İlişkiler ve Tanıtım alanlarında faaliyette bulunan, kamu ve özel sektöre bağlı kurum ve kuruluşlarda görev alabilecekleri gibi, kendi işyerlerini de kurup çalıştırabilirler.

Anadolu İletişim Meslek Liseleri'nden mezun olanlar, yükseköğretim kurumlarına girebilmek için Öğrenci Seçme Sınavı'na (ÖSS) katılma hakkına sahiptirler. 4702 sayılı yasa ile, herhangi bir alanda çalışabilmek veya işyeri açabilmek için, o alanda mesleki eğitim görmüş olmak zorunluluğu getirilmiştir (<http://ttogm.meb.gov.tr>, 2006).

1.3.8.5. Adalet Meslek Liseleri

Adalet Meslek Liseleri, adalet alanında istihdam edilecek orta kademe nitelikli insan gücünün yetiştirildiği ilköğretim okulu üzerine dört yıl eğitim süreli meslek liseleridir. Bu okullarda meslek dersleri ağırlıklı fakat kültür dersleri ile desteklenmiş öğretim programı uygulanmaktadır. Öğretim Türkçe ve Sosyal Bilgiler ağırlıklıdır.

Ankara, Afyon ve Gümüşhane'de olmak üzere toplam üç adet Adalet Meslek Lisesi eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Merkezi sınav sistemi ile öğrenci almaktadır. Mezun olanlar Adalet Bakanlığı bünyesinde kamu personeli olarak çalışma ya da yüksek öğrenime devam etme hakkına sahiptirler (<http://ttogm.meb.gov.tr>, 2006)

1.3.9. ÖZEL EĞİTİM REHBERLİK VE DANIŞMA HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI

Türkiye'de özel eğitim gerektiren çocukların eğitimine 1889 yılında İstanbul Ticaret Mektebi bünyesinde işitme engelli çocuklara eğitim veren bir okulun açılması ile başlanılmıştır. Ülke genelinde özel eğitim ve rehberlik alanında ihtiyaçların artması sonucu, hizmeti daha etkin ve yaygın olarak yürütebilmek amacıyla 30.04.1992 gün ve 3797 sayılı Kanunla Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu kapsamda hizmet veren 12 farklı türde özel eğitim kurumu eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir. Bunlardan sadece 2 tanesi ortaöğretim kurumudur . Bu kurumlar ise İşitme Engelliler Meslek Liseleri ile Ortopedik Engelliler Meslek Liselerinden oluşmaktadır (<http://orgm.meb.gov.tr>, 2006) .

1.3.10.BAŞBAKANLIK METEOROLOJİ İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI

1.3.10.1. Meteoroloji Meslek Lisesi

Amacı; Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarına ve ilkelerine uygun olarak öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari olarak bir genel kültür vermek, bilgi ve kabiliyetleri

doğrultusunda tapu, meteoroloji programları ile yabancı dil bilen ara kademedede mesleki ve teknik eleman yetiştirmektir. Eğitim ve öğretim süresi dört yıldır ve ağırlıklı olarak İngilizce dil eğitimi verilir .Mezun olan öğrenciler üniversitede lisans eğitimi alabilir yada ön lisans programlarına sınavsız geçiş hakkından yararlanarak devam edebilirler .Bu okullara girişte erkek öğrenci olma şartı aranmaktadır (<http://www.okulpdr.net>, 2006) .

1.3.11. ÇOK PROGRAMLI LİSELER

Ayrı orta öğretim kurumlarının açılması ekonomik olmayan nüfusu az ve dağınık olan küçük yerleşim birimlerinde genel lise, imam hatip lisesi ile meslekî ve teknik orta öğretim programlarının aynı yönetim altında uygulandığı okullar olup Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü programlarının bir yönetim altında uygulandığı çok programlı liseler açılmaktadır (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006).

Bu okullarda bağımsız olarak eğitim yapan orta öğretim kurumlarında uygulanan programlar aynen uygulanmakta ve öğrencilere bitirdikleri programa ait diploma (Lise, Meslek Lisesi imam Hatip Lisesi gibi) düzenlenmektedir. Öğrenim süresi dört yıl olan ve öğrencilere: orta öğretim seviyesinde asgarî kültür kazandırılması ve çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ve hizmet sektörlerinin ihtiyaç duyduğu meslekî formasyon verilmesi suretiyle öğrencileri iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan kurumlardır (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006).

Mezun olanlar, alanları ile ilgili iş yerlerinde çalışabilecekleri gibi kendi iş yerlerini açabilirler, yüksek öğrenim kurumlarına da devam edebilirler. Alanlarının devamı niteliğindeki yüksek öğretim kurumlarını tercih etmeleri halinde de ilâve puan verilmektedir. Çok programlı liselerden mezun olanlar, yükseköğretim kurumlarına girebilmek için Öğrenci Seçme Sınavı'na (ÖSS) katılma hakkına sahiptirler. 4702 sayılı kanun gereğince sınavsız olarak alanlarındaki meslek yüksek okulu programlarına girebilmektedirler. Ayrıca 4702 sayılı kanun ile, herhangi bir alanda çalışabilmek veya işyeri açabilmek için, o alanda mesleki eğitim görmüş olmak zorunluluğu getirilmiştir (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006).

Çok programlı liselerde meslekî ve teknik eğitim programlarına devam eden öğrenciler; dokuzuncu sınıfın eğitim ve öğretimlerinin tamamını okulda, 10 ve 11'nci sınıflarda ise öncelikle 11'nci sınıf öğrencileri olmak üzere genel bilgi ve teknik teorik derslerini haftanın iki günü okulda haftanın diğer üç gününde ise uygulamalı meslek derslerini alanları ile ilgili işletmelerin makine, araç-gereç ve mesleğinde uzmanlaşmış personel imkânlarından faydalanarak işyerlerinde yapmaktadır (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006).

Genel lise programına devam eden öğrenciler ise eğitiminin tamamını okullarında yapmaktadırlar. Çok programlı liseler 1989-1990 öğretim yılından itibaren açılmaya başlanmıştır. Çok programlı liselere kayıt yaptıracak öğrencilerin, öğrenim görmek istedikleri programın gerektirdiği özel şartları taşımaları gerekmektedir. 2000-2001 Eğitim öğretim yılında Çok Programlı Liselerin bağlı oldukları Genel Müdürlüklere göre dağılımı, okul sayıları, öğrenci sayıları ve öğretmen sayıları tablo 2'de belirtilmektedir (<http://etogm.meb.gov.tr>, 2006).

Tablo 2. 2000-2001 Eğitim Öğretim Yılında Çok Programlı Liselerin Bağlı Oldukları Genel Müdürlüklere Göre Dağılımı.

Genel Müdürlük	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü	142	30 042	2 206
Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü	151	39 504	3 347
Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü	60	12 338	879
Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü	155	25 964	2 019
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü	31	6 093	547
Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü	8	783	54
Toplam	547	114 724	15 336

Kaynak: MEB Araştırma, Plânlama Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, 2005

Not: Sayısal veriler 1 Ekim 2000 tarihi itibarıyla alınan geçici bilgilerdir.

1.4. ORTA ÖĞRETİME GEÇİŞ - ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI ÖĞRENCİ SEÇME VE YERLEŞTİRME SINAVI ESASLARI

Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı ile aşağıda belirtilen orta öğretim kurumlarına öğrenci alımı yapılmaktadır(<http://sinavlar.meb.gov.tr>, 2006)

❖ Fen Liseleri

- ❖ Anadolu Liseleri
- ❖ Anadolu Teknik Liseler
- ❖ Anadolu-Meslek Liseleri
- ❖ Anadolu Öğretmen Liseleri
- ❖ Anadolu İmam-Hatip Liseleri
- ❖ İstanbul Validebağ Sağlık Meslek Lisesi
- ❖ Sağlık Meslek Liseleri
- ❖ Sosyal Bilimler Liseleri
- ❖ Adalet Meslek Liseleri
- ❖ Anadolu Meteoroloji Meslek Lisesi
- ❖ Tarım Meslek Liseleri
- ❖ Anadolu Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi
- ❖ Polis Koleji
- ❖ Özel okullar

Sınav her yıl haziran ayında merkezi sistemle tüm il merkezleri ile Karadeniz Ereğli Milas ve Fethiye ilçelerinde , yurt dışında ise; Lefkoşa, Trablus, Riyad, Medine, Cidde ve Aşgabat'ta yapılmaktadır. Sınava başvurabilmek için ilköğretim okullarının sekizinci sınıfında öğrenim görüyor olma zorunluluğu aranmaktadır. Polis kolejinde okumak isteyip de herhangi bir orta öğretim kurumunun hazırlık sınıfında okuyanlar da başvurabilmektedir. Sınava, Devlet Parasız Yatılılık ve Bursluluk'tan yararlanmak isteyen ilköğretim sekizinci sınıf öğrencileri de katılabilmektedir. Güzel Sanatlar Liseleri, Askeri Liselere ve Polis Koleji'ne öğrenci alımı bu sınav kapsamında gerçekleştirilmemektedir (<http://sinavlar.meb.gov.tr>, 2006).

Sınav; Türkçe, Matematik, Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Her bölüm 25 sorudan oluşmak üzere toplam soru sayısı 100'dür. Sınav süresi 120 dakikadır. Sınav soruları ile derslerde öğretilen kavram, ilke ve genellemeleri kullanarak, yorumlama, ilişkilendirme, analiz etme gibi zihinsel becerilerin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Her adayın cevap kağıdı iki adet optik okuyucu tarafından çift kontrol sistemiyle okunmaktadır. Sınavın değerlendirilmesinde OKS-MF (Matematik-Fen) Ağırlıklı Standart Puan ile OKS-TM (Türkçe-Matematik)

Ağırlıklı Standart Puan olmak üzere her aday için iki puan türü hesaplanmaktadır. Resmi Fen Liseleri ile Özel Fen Liselerine yerleştirmede OKS-MF , diğer okullar için OKS-TM Ağırlıklı Standart Puan tercihlerde kullanılacak olan puan türlerini oluşturmaktadır (<http://sinavlar.meb.gov.tr>, 2006).

Okul tercihleri sınav sonuçlarının açıklanmasından sonra alınan puanlar ve okullara ait taban ve tavan puanları esas alınarak yapılamakta , boş kalan kontenjanlar için gerekli görüldüğü takdirde yerleşemeyen adaylara ikinci tercih hakkı tanınmaktadır. 4702 sayılı Kanun uyarınca Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler, istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya buna en yakın programların uygulandığı, öncelikle kendi mesleki ve teknik eğitim bölgesi içinde yer alan veya bölgesi dışındaki, meslek yüksekokulları ile açıköğretim önlisans programlarına sınavsız olarak yerleşebilmektedirler (<http://sinavlar.meb.gov.tr>, 2006).

BÖLÜM 2: ORTAÖĞRETİM KURUMU TERCİHİNDE ETKİLİ OLAN BAZI FAKTÖRLER

Ortaöğretim kurumu tercihinde öğrencilere ve ailelerine pek çok faktör etki etmektedir. Bu faktörler bireysel ve okullara ait faktörler olarak iki bölüm halinde incelenmektedir.

2.1 BİREYSEL FAKTÖRLER

Bu bölümde ankette de yer alan orta öğretim kurumu tercihinde etki eden bireysel faktörlerden istek ve beklentiler, cinsiyet, sahip olmak istenilen meslek, ailenin ekonomik durumu, anne-babanın eğitim durumu, ilgi ve yetenekler, okul başarısı, arkadaşlarının tercihleri, hane halkı nüfusu, rehberlik ve yöneltme çalışmaları faktörlerine yer verilmiştir.

2.1.1. Rehberlik ve Yönelme Çalışmaları

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda Türk Milli Eğitimi'nin Temel İlkeleri içinde 6.madde kapsamında fertler ,eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler ifadesi ile yer almaktadır.Bu amaca yönelik İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde yer alan ilköğretimin amaç ve görevleri arasında yöneltmeye ilişkin üç madde bulunmaktadır (MEB, 2000):

1. Öğrencileri ilgi, istidat ve kabiliyetleri istikametinde yetiştirerek hayata ve üst öğretime hazırlamak
2. Öğrencinin mesleki ilgi ve yeteneklerinin ortaya çıkmasını sağlayarak gelecekteki mesleğini seçmesini kolaylaştırmak
3. Öğrenciye üretici olarak geçimini sağlaması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunması için bir mesleğin ön hazırlığını yaptıracak, mesleğe girişini kolaylaştıracak ve uyumunu sağlayacak davranışları kazandırmak.

Bu sayede öğrencilerin ileride yapabilecekleri meslek ve uğraşlar belirlenerek tamamen bu doğrultuda eğitim ve öğretim almaları sağlanır. Bu da yalnız belirli alanlarda yetişmiş çok sayıda kişi yerine, farklı alanlarda yetenekli, istekli ve en önemlisi yeterli sayıda kişi yetiştirilmiş olması anlamına gelmektedir.

Türkiye’de yönlendirme uygulamaları ilköğretimi sekiz yıl kesintisiz ve zorunlu hale getiren 4306 sayılı kanunda ”ilköğretimin son ders yılının (8.sınıf) ikinci yarısında öğrencilere ortaöğretimde devam edebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayabileceği yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgi vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar” hükmü ile açıklanmıştır

Diğer ülkelerde ise yönlendirme uygulamaları farklı zamanlarda ve farklı amaçlara yönelik yapılmaktadır. Örneğin Avrupa Ülkeleri’nden olan Almanya’da öğrenci ilkokuldan ayrılırken, okul idaresi öğrencinin ailesiyle onun gelecekteki kariyeri hakkında görüşmeler yaparak bazı tavsiyelerde bulunur.Son karar aile, okul veya okuldaki denetleyici tarafından verilir.Bu kararda öğrencinin genel yetenek, ilgi ve başarı durumu ile Almanca, Matematik ve Hayat Bilgisi derslerindeki başarısı önemli rol oynamaktadır.

İngiltere’de yoğun olarak yönlendirme çalışmalarının yapıldığı ilk aşama ortaöğretime geçiş sırasında yani 11 yaşında (ilkokulun son yılı) yapılır.Son yılda öğrenciler bu sınavı almak sorundadırlar.Bu sınava giren çocuğa zeka testi uygulanmakta, İngilizce bir kompozisyon yazdırılmakta ve ayrıca ilkokulda gördüğü derslerle ilgili olarak “Genel Bilgi Testi” uygulanmaktadır. Ayrıca yöneticiler tarafından tutulan raporlardan ve öğretmenlerin görüşlerinden yararlanılmaktadır. Bunlar mahalli eğitim idaresi tarafından değerlendirilmekte, veliler çocuklarını bu eğitim dairesinin vermiş olduğu karara göre ya akademik, teknik veya modern okullara göndermektedirler.Fransa’da ise eğitim kademelerinin her basamağı sıkı bir yöneltme ile belirlenir.Bu ülkede uygulanan yönlendirme uygulamasının mantığı;bireyleri yeteneklerine uygun dallarda yetiştirmek, kişiliğinin gelişmesine katkıda bulunmak,ekonomik gelişmelerin ve ülke ihtiyaçlarına uygun alanların seçilmesine yardımcı olmak gibi temellere dayandırılmaktadır (<http://yayim.meb.gov.tr>, 2005) .

Görüldüğü üzere Almanya, İngiltere ve Fransa’da yönlendirme çalışmaları öğrencinin ilgi,istek ve yetenekleri doğrultusunda yapılmakta.Türkiye’de ise öğrencinin ilgi, istek ve yetenekleri göz ardı edilmekte, sadece gidebilecekleri okullar ve bu okulların onlara hangi meslekleri sağlayabileceği yönünde bir rehberlik hizmeti verilmektedir.Bu da

mesleki ve yaşam standardı anlamında gelecek kaygısı taşıyan bir amaca yönelik hizmet anlamına gelmektedir.

Türkiye’de ise 2552 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi’nde yer alan İlköğretimde Yönelme Yönergesi kapsamında bu durum ortadan kaldırılacak 2003 yılı itibariyle yönelme çalışmalarına başlanacaktır. Çalışmalar kapsamında öğrencinin ilgi, yetenek, kişilik özellikleri ve istekleriyle akademik başarısı, katıldığı sosyal ve kültürel etkinlikler ve velisinin görüşleri doğrultusunda yönelme öneri kurulu tarafından yapılacaktır (MEB, 2003) .

2.1.2. Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyi

Bir ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, aile reisinin mesleği, geliri, taşınmaz mallar, evin bulunduğu muhit, aile üyelerinin yaşadığı sosyal çevre, toplum içerisindeki sosyal statüleri ile anne babanın eğitim düzeyince belirlenmektedir. Sık olarak kullanılan tek gösterge, babanın mesleğidir.

Lean(1972) tarafından geliştirilen eğitimsel tercih teorisine göre ailesinin geliri düzenli ve istikrarlı olan bir çocuğun eğitim konusunda uzun vadeli hedefler oluşturması son derece doğaldır. Aksine babasının ve ailesinin geliri düzenli olmayan bu bakımdan yarın kaygısı içinde olan bir çocuğun kısa yoldan hayata atılması isteği daha baskın bir duygu ve tercih olmaktadır (Sönmez, 2000: 173) .

Kasatura’nın yaptığı bir araştırmada, 144 başarılı ve 144 başarısız öğrencinin “Ailenizin ekonomik imkanları size rahat bir eğitim sağlamaya yeter mi ?” sorusuna başarılı öğrencilerden 74’ü evet, 43’ü güçlükle, 27’si hayır cevabını verirken, başarısız öğrencilerden ise 27’si evet, 79’u güçlükle, 38’i hayır cevabını vermiştir. Sosyo-ekonomik düzeyin neden olduğu belirleyici etkenlerin okul başarısı üzerindeki etkisi göz önüne alındığında da başarısız öğrencilerin alt SED’den , başarılı öğrencilerin ise orta ve üst SED’den geldikleri görülmüştür (Elmacıoğlu, 1998: 132-134)

Ailenin ekonomik sıkıntı çekmesi ve ekonomik sıkıntıların aile içinde sık sık tartışılması öğrencinin hayata ve geleceğe güvenle bakmasını engellemekte, yarımından korkan kişiler haline getirmekte ve istedikleri ortamlarda ve okullarda öğrenim görmelerini imkansızlaştırmaktadır. İyi bir sosyal çevrede yaşayan, ailesinin ekonomik

sıkıntısı olmayan dolayısıyla da yarınına güvenle bakan öğrenciler ise eğitim başarısı ve olanakları yönünden daha şanslı olmaktadır.

Tümin de eğitim olanaklarının, ana babanın servetine bağı olduğı ve servetin de eşit olarak dağıtılmadığı bir toplumda nüfusun birçok kesitlerinin kendi yeteneklerini anlama şansını bulamayacaklarını savunmaktadır.Çünkü onlar bir an önce hayata atılmak, para kazanmak ve ailelerine bakmak zorundadırlar.Seçme şansları yoktur.En iyi tercih en kısa süreli eğitimle meslek sahibi olmak ve çalışmaya başlamaktır.O yüzden de sadece bu yönde eğitim veren okullar tercih alanlarını oluşturur.Yetenekli olduğı, istediğı, ilgi duyduğı alanlarda istediğı okullarda eğitim almaları ne yazık ki gerçekleşmemektedir (Tezcan, 1997:114) .

Türkiye genelinde 1950-1985 yılları arasında ilkokulu bitirenlerin %48'i üst eğitime devam edebilmiş ve yarısından çoğı mesleğe yönelmiş, yeterli bir yaygın eğitim görmeden üretim sürecine geçmişlerdir.Buradan da anlaşılabilceğı gibi ailenin sosyo-ekonomik yapısı eğitimin sürekliliğinde oldukça etkin bir rol oynamaktadır.1993-1994 yılları arasındaki yüzdeler baktığımızda ise ilkokulu bitirenlerin yüzde 65'inin ortaokulu bitirenlerin de yüzde 63'ünün üst eğitime devam edebildiğı görülmüştür. Artan bu yüzdeler aradan geçen süre içinde ailelerin sosyo-ekonomik yapısının iyileştiğini açıkça göstermektedir (Tezcan, 1997:101).

Yüksek öğretimdeki öğrencilerin aile durumları araştırıldığında Ankara'daki yüksek öğrenim kurumlarında okuyan öğrencilerin yüzde 73-83' ü kentli ailelerden, yüzde 11-13'ü kasabalardan, yüzde 6-12'sinin köylerden geldiğı ve genel olarak yüksek öğrenim kurumlarında okuyan çocukların aile gelirlerin de çoğunlukla Türkiye ortalamasının üstünde olduğı görülmüştür (Yörükoğılu, 1997:128).

Toplumsal-ekonomik sınıfların eğitsel başarıya farklı değer verdiğini belirten değer teorisinin en önemli savunucusu Hyman (1953), "Farklı Değer Sistemleri" adlı çalışmasında farklı toplumsal sınıfların eğitimi farklı değerlendirdiklerini öne sürmektedir. Bu doğrultuda işçi sınıfı eğitimi belli bir gelir sağlayan , güvenilir bir araç olarak görür, dolayısıyla eğitimden beklentileri çok yüksek değildir.Bunun yanı sıra orta sınıflar için eğitsel başarı kişisel doyum aracıdır.Bu nedenle de orta sınıf çocuklarının eğitimden beklentileri de oldukça yüksektir.Kısaca bir çocuğun eğitime

verdiği önem onun toplumsal hayata nereden ve hangi noktadan başladığıyla ilgilidir (Sönmez, 2000: 171-172) .

Tezcan da(1997), toplumsal sınıflara göre eğitimin farklılık gösterdiğini kabul etmekte ve eğitimin toplumsal sınıflarla ilişkilerini iki nokta etrafında toplamaktadır :

1. Toplumsal sınıf, eğitimin miktarını tayin eder.Ana babanın toplumsal sınıfına göre öğrenciler arasında da eğitimsel farklılaşma vardır.
2. Sınıf farklılaşması , eğitimin tipini , çeşidini de tayin eder.
3. Toplumsal sınıf, ayrıca okul başarısını tayin eden bir öğedir .

Bu ifadeler sonucunda klasik eğitim ile mesleki ve teknik eğitimde farklılaşma, sınıfsal duruma göre belirlenmektedir. Alt sınıflar çocuklarını mesleki ve teknik eğitime göndermektedirler. Bu durum sosyo-ekonomik düzeyleri incelenen orta ve yüksek öğretimdeki öğrencilerin orta sınıfa mensup olmasıyla da doğrulanmaktadır.

Gözlemlere dayalı olarak varılan yargı sonucuna göre sanat enstitüleri, öğretmen okulları, tarım ticaret, imam hatip, ebe okulları, astsubay okulları gibi meslek okullarına devam eden öğrenciler genellikle çiftçi, işçi ve dar gelirli vatandaş çocuklarıdır. Çünkü alt sınıfa mensup bu ailelerin çocukları kısa yoldan hayata atılmak ve bir meslek sahibi olmak kaygısıyla bu okullara yönelmişlerdir. Bu durum A.B.D’deki alt sınıf ailelerin çocukları için de geçerlidir. A.B.D’deki ticaret ve endüstri kurs ve okullarına dar gelirli ailelerin çocuklarının gittikleri görülmekte olduğu tespit edilmiştir (Tezcan, 1997: 130-134) .

Erder(2001), gecekonduların homojen grupların yoğunlaştığı alanlar olmadığını belirterek buralarda yaşayan haneleri üç farklı gruba ayırmaktadır.İlk grubu kentsel rantlardan yararlanan “Yükselen Haneler”, ikinci grubu kendi mevcut konumlarını korumakla uğraşan “İzole Orta Sınıflar”, üçüncü grubu ise “Yoksullar” olarak adlandırmaktadır.“Kent Yoksulları” olarak adlandırılan kesimin sadece gecekondular bölgelerinde yaşadığının düşünülmesinin çok yanlış olduğunu ,”yoksul” grupların kent içindeki çöküntü bölgelerinde de yerleştiklerini belirtmektedir .

Tablo 3. Türkiye’deki Üç Farklı Varoş Hanesinin Profili

Sosyo-ekonomik sınıflar	Toplam içindeki pay(%)	Hane sayısı (bin,adet)	Bu sınıflara mensup nüfus (bin,kişi)	Yaşam biçimi
VARLIKLIL HANELER	20	750	3,000	Kente en az 25-30 yıl önce gelmişlerdir. Gecekondu bölgelerinde apartmanları veya birden fazla konutları vardır.Otomobil sahipliği yüzde90’ın üzerindedir .Kira gelirleri ile birlikte hane başına yıllık harcanabilir gelirleri 6 bin 500 ile 12 bin dolar arasındadır .
ORTA SINIFLAR	40	1.500	6.000	Orta sınıf varoş sakinlerinin büyük çoğunluğunun kendilerine ait evi vardır. Bunların içinde sanayi kuruluşlarında çalışan teknisyenler, öğretmen ve polis gibi devlet memurları ağırlıkta.İkinci el de olsa hanelerin yüzde 35’inin otomobili vardır.
YOKSUL HANELER	40	1.500	6.000	Yeni göç etmiş, henüz 5-10 yıldır kente yaşayan ailelerdir. D ve E gelir grubundadırlar.Yıllık harcanabilir hane geliri 5 bin 50 doların altındadır. Tüketim kalıpları gıda ve ulaşım harcamaları ile kısıtlıdır.
Toplam	100	3.750	15.000	

Kaynak : Capital,2001

Eğitim tercihi, sosyal statü açısından ele alındığında Beoudon (1974) tarafından geliştirilen toplumsal statü teorisine göre, üst ekonomik toplumsal sınıflar için mesleki-teknik eğitimi seçmek bir tür alçalma anlamına gelebilmektedir. Dolayısıyla bu sınıfa mensup olan bir çocuk yetenekleri elvermesine rağmen mesleki bir programı değil kendisini anne ve babasıyla aynı düzeye getirecek programlar seçtikleri görülmektedir (Sönmez, 2000:172) .

Üst ekonomik toplumsal sınıfların mesleki-teknik eğitime karşı içinde buldukları bu ön yargılı tutumun temeli ise oldukça eski dönemlere dayanmaktadır.1860 yılında Osmanlılarda Mithat Paşa tarafından açılan ilk sanat okulunun yetim ve yoksul çocukları eğiten bir işevi ve yetimhane niteliğinde oluşu sanat eğitiminin yoksul ve öksüz çocuklara layık aşağı bir düzeyde kalmasına neden olmuştur.Bu durum Cumhuriyetten sonra da devam ettiği ve varlıklı aileler çocuklarını bu okullara göndermedikleri tespit edilmiştir (Tezcan, 1997: 133) .

2.1.3. Cinsiyet

Gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumlarda kadın eğitimi, erkeklere oranla daha düşük bir düzeyde kalmaktadır. Sanayileşmiş ülkelerde ilkokul üstü öğrenime devam bakımından kadınların aleyhine bir durum söz konusu olmaktadır.

Türkiye’de ise 1923 yılından itibaren, kızların toplam öğrenciler içindeki oranlarının her eğitim düzeyinde yükseldiği, özellikle de sekiz yıllık zorunlu eğitime geçişle birlikte kız öğrenci sayısının arttığı ancak erkeklerle benzer düzeye ulaşamadığı görülmektedir (Gök,1999: 60) .

Kız okullaşma oranı yönünden erkeklerden geride kalmasının gelir etmeninin dışında kalan diğer önemli nedenleri şu noktalar etrafında toplandığı düşünülmektedir (Tezcan,1997: 102-103) :

- a. Bağınazlık, ilgisizlik,
- b. Gelenekler, görenekler
- c. Dinsel nedenler,
- d. Tarımsal eylemlerde işgücünden yararlanma,
- e. Ev işlerinde yardımcılık

Bu belirleyiciler kız çocuklarının erkeklere oranla eğitimde geri planda kalmasının, eğitim görse bile aktif çalışma hayatında yer alamamasının temel nedenleri olarak kabul edilmektedir. Kadınların eğitim almalarındaki engellerin başında “Gayri Safi Milli Hasıla”dan eğitime ayrılan payın düşük oluşunun ve ailelerin de gücünün yetmediğinde kız çocuklarının eğitimini feda etmesinin olduğu belirmektedir (Tan,2000:40-44).

Bu durum karşısında da dar gelirli aileler açısından çocukların eğitim giderlerinin ağırlığı, eğitim tercihinin sürekli olarak erkek çocuklar yararına kullanılmasına yol açmaktadır. Kız çocuğun evdeki varlığı geçici olarak görülür. Oysa ki erkek çocuk ailenin temeli sayılır.Geleneksel toplumda da kızın geçiciliği düşüncesi ona eğitim maliyetini gereksiz kılmaktadır (Tezcan, 1997:140).

Kız okullaşma oranlarının birçok ilimizde çok düşük olması ve bu illerin daha çok Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde toplanması, bunun nedeni olarak da bu bölgelerdeki okulların kapalı olması, zorunlu göç ve çocukların iş gücünde kullanılması bu yörelerde kadın hakları ve özellikle de kızların eğitimi bakımından büyük eşitsizlikler yaratıldığını, arayı kapayabilmek için önemli çabalar harcamak gerektiğini göstermektedir .

Sonuç olarak da kız ve erkek çocuklarının eğitim görme oranlarının yanı sıra Türkiye, nüfusunun eğitim düzeyi bakımından, dünyada alt orta gelir grubu ülkeler arasında bulunduğu dikkat çekilmesi görüşü ortaya çıkmaktadır (Baloğlu, 1990:53,54).

2.1.4. Sahip Olunmak İstenen Meslek

Aile eğitiminden toplumun beklediği en önemli hedefler, erkek çocuğunun baba mesleği ve davranışlarını; kız çocuğunun ise annenin davranışlarını benimseyip davranışa dönüştürmesidir.

Ankara Yıldırım Beyazıt Sanat Enstitüsü'ne 1956-1971 yılları arasında devam eden öğrencilerin baba meslekleri üzerine yapılan bir inceleme sonuçlarına göre, çocuğu ortaokulu bitirince doğrudan Ankara Yıldırım Beyazıt Sanat Enstitüsüne gönderen babaların meslekleri incelendiğinde çiftçiler yüzde 34.98 ile birinci sırada, işçiler yüzde 25.08 ile ikinci sırada, kapıcı ve odacılar yüzde 7.44 ile üçüncü sırada, esnafar ise 5.19 ile dördüncü sırada yer almaktadır.

Aynı yıllar arasında tasdiknameli ya da belgeli olarak kaydolun öğrencilerin baba meslekleri incelendiğinde de Memur ve Öğretmenlerin yüzde 34.08 ile birinci sırada, çiftçilerin yüzde 12.96 ile ikinci sırada, işçilerin yüzde 9.60 ile üçüncü sırada olduğu saptanmıştır (Tezcan, 1997:134-135).

2.1.5. Beklentiler ve İstekler

Türkiye'de eğitimsel ve mesleksel arzu ve beklentilerin belirlenmesi ile ilgili sınırlı sayıda çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların ortak sonuçlarına göre, devlet liselerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin eğitimsel ve mesleksel arzu beklentilerini açıklayan en önemli değişken olarak "ailenin arzusu" bulunmuştur.

Ailenin arzusu, sosyo-ekonomik yapı, cinsiyet ve diğer değişkenlerden bağımsız olarak daha anlamlı halde bulunduğu sonucundan yola çıkarak çocuğun aileyi memnun etme, aile tarafından kabul görülecek bir eğitim alma ve mesleğe sahip olma arzusu aslında onun değil ailesinin arzusu olduğu yargısına varılmaktadır (Sönmez,2000:172).

Eğitim seviyesi ne olursa olsun her anne baba çocuğunun iyi eğitim almasını istediği içindedirler. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük aileler, çocuklarının bir an önce iş hayatına atılıp para kazanabileceği bir mesleğe sahip olmasını, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan aileler ise çocuklarının sosyal statüsünü yükseltecek itibar sahibi, ileride çalışmasa bile bir unvan sahibi olmasını istemektedir. Para kazanmak onlar için ikinci planda yer almaktadır. Kısaca meslek sahibi olmalarını istemelerinin birinci amacı para kazanmaları düşüncesi olmamaktadır. Ailelerin isteklerinin yanı sıra bir de çocukların istekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak ailelerin de çocukların da isteklerinin önünde pek çok engeller yer almaktadır. Ailenin içinde bulunduğu toplumsal sınıf, ailenin yaşadığı çevre, cinsiyet, ailenin sosyo-ekonomik yapısı, anne babanın mesleki konumları, okullaşma oranları, yönlendirme, rehberlik çalışmaları bunlardan başlıcaları olarak yapılan pek çok araştırmaya konu olmaktadır.

Aileler zamanında gerçekleştiremedikleri hayallerini çocukları üzerinde gerçekleştirme çabasıdadırlar. Çocuklarını gitmek isteyip de gidemedikleri okullarda okutarak, olmak isteyip de olamadıkları mesleklere sahip olmaları yönünde teşvik etmektedirler. Ancak burada diğer pek çok faktöründe belirleyicisi olarak sosyo-ekonomik düzeyleri önlerine engel olarak çıkmaktadır. Çoğu çocuklarına istediği halde üniversite eğitimi aldırılmamaktadır. Lise eğitimi ve üniversite eğitimi masraflarını karşılamakta güçlük çekmektedirler. Lise eğitimi masraflarını karşılayabilseler bile üniversite eğitimi masraflarını karşılamaları imkansız hale gelebilmektedir. Uzayan eğitim süresi ve sonucunda meslek sahibi olunduğu halde işsiz kalma, iş bulamama problemleri nedeni ile liseden sonra üniversite eğitimine olan ilginin azaldığı görülmektedir. Ancak son yıllarda meslek liselerinden üniversiteye sınavsız geçiş hakkının tanınması ve hem çalışıp hem de okuma imkanının tanınması üniversite eğitimini bu yönde tekrar cazip konuma getirdiği belirtilmektedir.

Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi çocuğun okul tercihini özellikle de kız öğrencilerin okul tercihlerini hatta eğitim haklarını kısıtlamaktadır. SED’i düşük aileler çocuklarını buldukları ilçe, bazen de mahalle dışına bile gönderememektedir. Bu da çocukların okul tercihini oturdukları yer içinden yapmalarını gerektirmektedir. Bir başka durum da devlet parasız ve yatılı okullarına kız çocuklarının gönderilmek istenmemesidir. Aynı durum buldukları il ya da ilçe dışında bir lisede okumaya hak kazanan öğrencilerin erkek öğrenciler de dahil olmak üzere eğitim ve yol masrafları karşılanamayacağı için okula gönderilememesidir.

Görüldüğü gibi sosyo-ekonomik düzey ait olunan toplumsal sınıftan, yaşanan çevreye, çocuğun her türlü zihinsel, bedensel ve ruhsal gelişimine, dolayısıyla da okul başarısına etki etmektedir. Ne yazık ki bu etkiler en çok çocukların eğitim olanaklarını engellemekte ve hayatlarını idame ettirmelerinde hep engel olarak karşılına çıkmaktadır. İstedikleri, sınav sonucunda gitmeye hak kazandıkları okullara dahi gitmelerine engel olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

2.1.6. İlgi ve Yetenekler

Milli Eğitim Temel Kanunu’nda yer alan “çocuklar bilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmelidir” görüşü doğrultusunda orta öğretim kurumu tercihinde öğrencinin ilgi ve yetenekleri ona yön göstermektedir. Bu nedenle de ilgi ve yeteneklerinden kendisinin, ailesinin ve devam ettiği ilköğretim okulunun farkında olması gerekmektedir. Bu doğrultuda ilköğretim okullarında gözlem ve rehberlik çalışmalarının yapılması önem taşımaktadır. Çünkü, yetenek bireylerin “ne yapabileceğini” gösterdiği için, bireyler tüm yetenek alanlarında tanındığı takdirde onların ne yapabilecekleri kestirilebilir (Kuzgun, 2000: 54).

Yetenek, doğuştan gelen bir özelliktir. İlgiler ise sonradan gelişmekte ve yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey vb. etkenlere göre zaman içinde farklılaşmaktadır. Tek başına ilgi ya da yetenek bireyi başarıya götürmez. İkisi birbirini destekler durumda olmalıdır.

Öğrencilerin ilgileri yönünde yeteneğe sahip olması ya da yeteneklerinin olduğu alanlara ilgi duymaları, yapılan rehberlik ve yöneltme çalışmalarında orta öğretim kurumu tercihinin daha sağlıklı yapılmasında önemli bir etken durumundadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta ise öğrencilerin ilgilerinin geçici olup olmadığıdır.

Çünkü öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun bir mesleğe yönlendirilmelerine yardımcı olmak rehberlik hizmetlerinin önemli bir parçasıdır (Kuzgun, 2000:54-55) .

2.1.7. Okul Başarısı

Zeka, cinsiyet, ilgi ve yetenekler, beslenme, sosyo-ekonomik düzey, alışkanlıklar, hazır bulunuşluk düzeyi, hane halkı sayısı, aile yapısı, ev ortamı gibi pek çok etken okul başarısının belirleyicisi olmaktadır. Okul başarısı için öğrencinin; kendine, okuluna ve ailesine önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Anne-babanın eğitim seviyesi sahip oldukları meslekleri o da ekonomik durumlarını belirleyicisi olmaktadır. Ekonomik durum da çocuğa verilecek eğitim olanaklarının türünü ve süresini belirlemektedir. Tüm bunların yanı sıra anne-babanın ve öğretmenlerin tutumları ile öğrencinin kendi çabaları okul başarısının asıl belirleyicilerini oluşturmaktadır. Özellikle öğrencinin kendi çabası, okul başarısında önüne çıkan her engeli rahatlıkla aşabilir (Elmacıoğlu, 2001: 45-46) .

Okul başarısının etki ettiği en önemli durum ise gidilecek okulların türü ve bu okullara girişte uygulanan sınavlarda başarı sağlayabilmektir. İlköğretimden orta öğretime geçişte, orta öğretimden yüksek öğrenime geçişte uygulana sınavlarda alınan puanlar hangi okullara gidilebileceğinin belirleyicisi olmaktadır. Bu nedenle sınavlarda başarı gösterebilmek için okul başarısı en temel gereklilik durumunda olmaktadır.

2.1.8. Arkadaşlarının Tercihleri

Okulda ve sınıftaki öğrenciler arasında öğrenci etkileşimi çeşitli biçimlerde görülmektedir. Bu etkileşim öğrencilere olumlu yönde etki ettiği gibi olumsuz yönde de etki edebilmektedir. Bazı öğrenciler okul başarıları, fiziki çekicilik, kişilik özellikleri ile ön planda olup beğeni kazanırken, bazı öğrenciler de aksine olumsuz tutum ve davranışlarıyla ön planda olmaktadır. Öğrenciler arkadaş gruplarını bu özelliklere göre belirlemekte ve dahil olduğu arkadaş grubunun özelliklerini benimsemektedir. Bazı zamanlarda arkadaş seçimi ile ilgili doğru kararlar veremedikleri ve bu durumda onlara pek çok alanda engel oluşturduğu görülmektedir. Tercih edilen arkadaş grubunun özellikleri ne olursa olsun, onlarla birlikte olmak, vakit geçirmek, okulda birlikte olmak onları mutlu eder. Bu birliktelik durumu daha çok okulda etkilidir ve bu nedenle bu birlikteliği gidilecek diğer

okullarda da sürdürme isteği içinde olabilirler. Bu nedenle orta öğretim kurumu tercihinde de arkadaşlarının tercih ettiği kurumu tercih etmek isteği bu durumdan dolayı oluşmaktadır. Çünkü arkadaşları ile aynı ortam içinde bulunma arzusundadır.

2.1.9. Anne-Babanın Eğitim Durumu

Anne-babanın eğitim durumu aile geliri ile yakından ilgilidir. Aile geliri de çocuğa verilecek eğitimin türünü süresini belirlemektedir. Ayrıca eğitim için sağlanan olanakları da belirlemektedir. Anne-babaların mesleksenel düzeyleri ne kadar düşükse, çocuklarına sağladıkları eğitim de o derece azdır. Bunun yanı sıra anne-babanın eğitim düzeyi yükseldikçe eğitime bakış açısı, tutumları farklılaşmaktadır. Çocuğunun okulla ilgili her türlü sorunuyla yakından ilgilenmektedirler. Ev ödevleri, okul tercihleri, arkadaş çevresi, ergenlik sorunları gibi pek çok durumda çocuğuna daha fazla yardımcı olabilmektedirler. Diğer yandan anne-babalar davranışlarıyla, eğitim düzeyleriyle sahip oldukları meslekleriyle çocukları için bir modeldir. Yapacakları doğru yönlendirmelerle de örnek oldukları çocuklarının orta öğretim kurumu tercihlerinde de belirleyici rol oynamaktadırlar.

2.1.10. Hane Halkı Nüfusu

Ailedeki çocuk sayısına göre ailenin büyüklüğü gelir ile orantılıdır. Genellikle gelir ne kadar düşükse doğurganlık oranı da o kadar yüksektir. Gelir düşüklüğü eğitim olanaklarını kısıtlayan bir etken durumundayken çocuk sayısındaki fazlalık bu durumu daha da pekiştirmektedir. Uygun bir ev ortamının sağlanamaması, ısınma sorunu sağlık sorunları, yeterli beslenememe, evde gerekli çalışma ortamının sağlanamaması aşırı kalabalık evde ders çalışma ortamını engellemekte bu da okul başarısına ve orta öğretime geçişte sınav başarısına yansımaktadır. Kötü konut ve aşırı kalabalık çocuğun ev ödevlerini yapmasını engellediği gibi, kitap okumasını ve yapıcı oyun oynamasını da engellemektedir (Tezcan, 1997: 139) .

2.2. ORTA ÖĞRETİM KURUMLARINA AİT FAKTÖRLER

Güçlü (2005), ortaöğretim kurumu tercihi sırasında dikkat edilecek noktaları, okulun dili, okulun taban puanı ve sırası, okulun eve yakınlığı, okulun ÖSS başarısı olarak sıralamaktadır.

Bu bölümde ankette de yer alan orta öğretim kurumu tercihine etki eden okullara ait faktörlerden orta öğretim seviyesindeki kurumların okullaşma oranları, orta öğretim kurumlarının Öğrenci Seçme Sınavı'ndaki başarısı, okulun eve yakınlığı, okulun fiziki donanımı ve coğrafi konumu, okulda verilen eğitimin niteliği, mezun olduğunda okulun sağlayacağı yararlar, faktörlerine yer verilmiştir.

2.2.1. Orta Öğretim Seviyesindeki Kurumların Okullaşma Oranları

Sanayileşmiş ülkelerde ve üst orta gelir grubu ülkelerinde lise okullaşma oranları çok yüksek görülmektedir. Bunun bir nedeni de okul-iş yeri işbirliği ile sağlanan meslek eğitiminin (çıraklık eğitimi) okullaşma oranları içine alınmasıdır.

Lise (genel+meslek) kademesinde ülke genelinde okullaşma oranı yüzde 32 iken, bu oran Marmara'da yüzde 41.8, İç Anadolu'da yüzde 36.5, Akdeniz'de yüzde 31.2 Karadeniz'de yüzde 30.1, Doğu Anadolu'da yüzde 22.9, Güneydoğu Anadolu'da ise yüzde 17.6'dır

Bitirilen son öğretim kurumuna göre ülke çapında 100 vatandaşımızdan yalnızca 6'sı ortaokul mezunu olarak hayata atılmıştır. Bu oranın, diğer öğretim kademelerine göre çok düşük olması, ortaokulun genellikle hayata değil üst öğretime hazırlanmasından ileri gelmektedir. Bu nedenle ortaokul mezunu oranı büyük illerimizde de çok düşük görülmektedir: İstanbul'da her yüz kadın vatandaşımızdan yalnızca 9'u, Ankara'da 8'i İzmir'de 7'si, Konya'da 2.6'sı ortaokul diplomalıdır.

Lise diplomalı oranlarında, Güneydoğu, Doğu ve İç Anadolu'da diğer bölgelere göre öteki eğitim kademelerindeki büyük fark görülmemektedir; nedeni, buralarda yükseköğretime geçiş oranını düşük olmasıdır (Baloğlu,1990:44-47).

Tablo 4'te bölgelere göre 2004-2005 eğitim-öğretim yılına ait orta öğretimdeki öğrenci, öğretmen ve okul sayısının en az ve en fazla olduğu iller ile araştırmanın yapıldığı Sakarya İli'ne ait sayısal veriler belirtilmektedir.

Tablo 4. Ortaöğretimde Bölgelere Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Sayısı (2004 - 2005 Eğitim-Öğretim Yılı)

BÖLGELER	OKUL	ÖĞRENCİ SAYISI			ÖĞRETMEN SAYISI		
		TOPLAM	ERKEK	KIZ	TOPLAM	ERKEK	KADIN
GENEL TOPLAM	6.837	2.721.519	1.544.978	1.176.541	167.614	99.804	67.810
MARMARA BÖLGESİ	1.673	799.809	439.476	360.333	44.720	24.385	20.335
İSTANBUL	800	465.557	252.049	213.508	23.518	11.734	11.784
SAKARYA	81	33.964	19.842	14.122	1.975	1.360	615
YALOVA	27	8.317	4.505	3.812	572	320	252
EGE BÖLGESİ	1.000	356.281	192.601	163.680	24.743	13.908	10.835
İZMİR	338	152.263	79.376	72.887	9.762	4.520	5.242
UŞAK	39	12.419	6.509	5.910	953	643	310
AKDENİZ BÖLGESİ	844	362.791	202.582	160.209	22.046	13.918	8.128
ADANA	163	87.084	48.556	38.528	4.762	2.848	1.914
BURDUR	47	9.332	4.913	4.419	781	513	268
İÇ ANADOLU BÖLGESİ	1.331	485.294	267.334	217.960	34.041	19.486	14.555
ANKARA	420	204.053	107.622	96.431	14.867	6.394	8.473
KARAMAN	36	8.733	4.875	3.858	684	503	181
KARADENİZ BÖLGESİ	1.018	320.084	182.971	137.113	22.109	14.277	7.832
SAMSUN	110	51.836	28.706	23.130	3.346	2.025	1.321
BAYBURT	14	2.961	2.030	931	181	148	33
DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	540	187.555	121.666	65.889	10.430	7.184	3.246
MALATYA	95	35.189	20.199	14.990	2.208	1.535	673
İĞDIR	15	7.126	4.127	2.999	299	186	113
GÜNEY DOĞU ANADOLU BÖLGESİ	431	209.705	138.348	71.357	9.525	6.646	2.879
GAZİANTEP	98	52.136	31.712	20.424	2.562	1.664	898
KİLİS	18	4.778	2.696	2.082	289	191	98

Kaynak: <http://ovegm.meb.gov.tr> ,2006

Tabloda görüldüğü gibi orta öğretim kurumlarının en fazla olduğu bölge Marmara Bölgesi, en az olduğu bölge ise Güney Doğu Anadolu Bölgesidir. Araştırmanın yapıldığı Sakarya ili ise ait olduğu Marmara Bölgesindeki diğer illerin arasında bu yönüyle orta sıralarda yer almaktadır. Sonuç olarak Sakarya'daki orta öğretim kurumlarının sayısı yeterli olduğu söylenebilir.

Okullaşma oranları eğitim kademelerine göre cumhuriyetin kurulduğu yıllardan bugüne kadar Tablo 5'te incelendiğinde okul, öğretmen ve öğrenci sayılarında önemli oranda artışlar olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Eğitim Kademelerine Göre Sayısal Gelişmeler (1923-1924 / 2004-2005)

EĞİTİM KADEMESİ	ÖĞRETİM YILI	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
ORTAÖĞRETİM	1923 - 1924	43	3.799	838
	1943 - 1944	202	48.290	3.674
	1963 - 1964	654	178.286	15.014
	1983 - 1984	2.576	901.793	83.714
	2004 - 2005	6.861	3.039.449	167.949
GENEL ORTAÖĞRETİM	1923 - 1924	23	1.241	513
	1943 - 1944	109	37.259	2.071
	1963 - 1964	288	127.968	7.137
	1983 - 1984	1.220	537.617	47.030
	2004 - 2005	2.991	1.937.055	93.209
MESLEKİ ve TEKNİK ORTAÖĞRETİM	1923 - 1924	20	2.558	325
	1943 - 1944	93	11.031	1.603
	1963 - 1964	366	50.318	7.877
	1983 - 1984	1.356	364.176	36.684
	2004 - 2005	3.870	1.102.394	74.740

Kaynak: <http://oyegm.meb.gov.tr>, 2006

2.2.2.Orta Öğretim Kurumlarının Öğrenci Seçme Sınavı'ndaki Başarısı

Özellikle son yıllarda Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitim veren orta öğretim kurumlarına olan talep ve bu okullardan mezun olan öğrencilerin üniversiteye girme oranlarında artışlar meydana geldiği gözlemlenmektedir.

Tablo 6 . Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Orta Öğretim Kurumlarının 2005 Yılı Öğrenci Seçme Sınavı'ndaki Başarı Oranları

OKUL TÜRÜ	SINAVI KAZANAN ADAY YÜZDESİ
İmam Hatip Liseleri	82,1
Ticaret Meslek Liseleri	53,4
Teknik Liseler	54,2
Endüstri Meslek Liseleri	35,7
Kız Meslek Liseleri	62,7
Sağlık Meslek Liseleri	75,0
Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri	70,1
Sekreterlik Meslek Liseleri	86,4
Astsubay Hazırlama Okulları	86,4
Diğer Meslek Liseleri	74,1

Kaynak : <http://www.osym.gov.tr>.2006

Tablo 6’da Mesleki ve Teknik Eğitim veren orta öğretim kurumlarının Öğrenci Seçme Sınavı’ndaki başarı oranlarına bakıldığında en başarılı okulların sırasıyla Sekreterlik Meslek Liseleri , Astsubay Hazırlama Okulları ve İmam Hatip Liseleri başarı oranı düşük olan okulların ise Endüstri Meslek Liseleri , Ticaret Meslek Liseleri ile Teknik Liseler olduğu görülmektedir .

Bu durum tablo 7’de 2006 yılı ÖSS sonuçlarına göre değerlendirildiğinde yerleşen aday yüzdesi doğrultusunda en başarılı ilk beş okul türü sırasıyla Diğer Meslek Liseleri, Fen Liseleri, Öğretmen Liseleri, Astsubay Hazırlama Okulları, Özel Fen Liselerinin olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Okul Türlerine Göre 2006 ÖSS’ye Başvuran ve Yerleşen Aday Sayıları

Okul Türü	Başvuran	Yerleşen					
		Lisans	Önlisans		AÖF	Toplam	Yerleşen Aday Yüzdesi
			Sınavsız	ÖSS ile			
Lise	953.278	75.177	-	60.719	129.672	265.568	27.8
Lise (Y.Dil Ağırlıklı)	115.941	34.032	-	8.059	9.443	51.534	44.4
Özel Lise	13.061	2.013	537	762	2.063	5.375	41.1
Anadolu Lisesi	85.915	35.690	-	3.584	5.420	44.694	52.0
Y.Dilde Eğt. Yapan Özel L.	22.770	6.989	-	1.405	2.823	11.217	49.2
Fen Lisesi	6.185	3.652	-	19	69	3.740	60.4
Özel Fen Lisesi	2.825	1.445	-	60	146	1.651	58.4
Askeri Lise	284	122	-	8	33	163	57.3
Akşam Lisesi	185	1	-	3	61	65	35.1
Özel Akşam Lisesi	1.702	43	-	60	437	540	31.7
Polis Koleji	134	19	-	1	13	33	24.6
Güzel Sanatlar Liseleri	3.321	22	-	63	179	264	7.9
Öğretmen Liseleri	12.152	6.399	-	171	699	7.269	59.8
İmam Hatip Liseleri	42.995	1.496	-	1.898	15.259	18.653	43.3
Ticaret Meslek Liseleri	100.423	888	35.496	211	16.668	53.263	53.0
Teknik Liseler	14.228	1.018	4.173	61	2.111	7.363	51.7
Endüstri Meslek Liseleri	164.798	3.407	49.055	435	14.734	67.631	41.0
Kız Meslek Liseleri	90.146	2.544	14.873	469	9.388	27.274	30.2
Sağlık Meslek Liseleri	35.546	475	5.012	143	11.248	16.878	47.4
Otelcilik ve Turizm Mes. L.	7.399	628	2.795	11	800	4.234	57.2
Sekreterlik Meslek Liseleri	118	13	7	0	48	68	57.6
Astsubay Hazırlama Ok.	1.222	7	0	5	711	723	59.1
Diğer Meslek Liseleri	3.705	114	1.343	56	785	2.298	62.0
Diğer	46	-	-	2	8	10	21.7
Okul Türü Belirsiz Adaylar	4	-	-	-	1	1	25
GENEL T O P L A M	1.678.383	176.194	113.291	78.205	222.819	590.509	35.1

Kaynak : [http:// www.osym.gov.tr](http://www.osym.gov.tr), 2006

Öznel (2005), meslek lisesi mezunlarının üniversite sınavına girişte diğer liselerden mezun olanlarla eşit haklara sahip olmadıklarına yönelik görüşlere karşı hazırlanan raporda, mezun olduklarında ve üniversiteye girişte meslek liselilerin genel liselilere karşı çok fazla avantajları olduğu belirtilmektedir. Bunlar sırasıyla;

- ❖ Bir meslek sahibi olmaları
- ❖ Eğitimleri esnasında da para kazanmaları
- ❖ Aile bütçelerine katkı
- ❖ ÖSS'ye girebilmeleri
- ❖ Aynı anda hem ÖSS hem de sınavsız geçişe başvurabilmeleri
- ❖ ÖSS'de başarısız olursa sınavsız geçişle meslek yüksek okulu programlarına yerleşebilmeleri
- ❖ Sadece sınavsız geçişle istedikleri meslek yüksekokullarına yerleşebilmeleri
- ❖ Meslek yüksekokulunu bitirdikten sonra dikey geçişle lisans programına başvurabilmeleri

Tablo 8'de 2006 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı'ndaki sonuçlara göre meslek liselerinde sınavsız geçiş hakkı kazananların sayısı sınavı kazananların sayısından fazladır. Burada dikkati çeken diğer bir konu da tercih yapma hakkı kazandıkları halde tercih yapmayan öğrenci sayılarıdır. Özellikle sınavsız geçiş hakkı kazandığı halde kazananların yarısına yakın bir kısmı tercih göndermeyenler arasında yer almaktadır.

Tablo 8. 2006 ÖSS'de Tercih Yapma Hakkına Sahip Olan ve Tercih Gönderen Aday Sayıları

	Lise	Meslek Liseleri		Toplam
		Sınavı Giren	Sınavsız Geçiş	
Tercih Yapma Hakkı Olanlar	1.037.606	180.543	280.744	1.498.893
Tercih Gönderenler	571.804	123.637	140.022	835.463
Yüzde (%)	55,1	68,4	49,8	55,7

Kaynak : [http:// www.osym.gov.tr](http://www.osym.gov.tr), 2006

Tablo 9'da illere göre 2006 ÖSS' de ki başarı sıralamasına bakıldığında 81 il içindeki ilk 10 il arasında Sakarya'nın dokuzuncu sırada olduğu görülmektedir.

Tablo 9. İllere Göre 2006 ÖSS'ye Başvuran ve Yerleşen Aday Sayısı

il Adı	Başvuran	Lisans	Önlisans		AÖF	Toplam	Başarı Yüzdesi
			Sınavsız	ÖSS ile			
KIRKLARELİ	6,378	957	363	806	1,081	3,207	50.28
TEKİRDAĞ	12,447	1,716	778	1,765	1,985	6,244	50.16
BİLECİK	3,794	474	162	571	652	1,859	49.00
KOCAELİ	28,346	3,375	2,084	4,365	4,016	13,840	48.83
ESKİŞEHİR	17,893	2,477	633	1,559	4,003	8,672	48.47
BURSA	44,330	6,141	2,251	5,159	7,655	21,206	47.84
EDİRNE	7,843	1,130	407	821	1,346	3,704	47.23
İSTANBUL	238,132	26,999	13,769	25,915	45,100	111,783	46.94
SAKARYA	15,094	1,803	983	2,064	2,201	7,051	46.71
DÜZCE	5,736	566	310	819	946	2,641	46.04

Kaynak : [http:// www.osvm.gov.tr](http://www.osvm.gov.tr), 2006

Mesleki ve teknik eğitim uygulayan liselerden mezun olanlar, yükseköğretim kurumlarına girebilmek için Öğrenci Seçme Sınavı'na katılma hakkına sahiptirler . Ayrıca 4702 sayılı kanun gereğince sınavsız olarak alanlarındaki meslek yüksekokulu programlarına devam edebilmektedirler .Yine 4702 sayılı kanun ile, herhangi bir alanda çalışabilmek veya işyeri açabilmek için , o alanda mesleki eğitim görmüş olma zorunluluğu getirilmiştir .

Bu okullardaki öğrenciler teorik eğitimle birlikte alanları doğrultusundaki iş alanlarında Milli Eğitim Bakanlığınca sigortalı çalışan vasfıyla uygulamalı eğitim olarak iş ortamını tanıyıp deneyim kazanırlar .Ayrıca bu uygulamalı eğitim süresince de öğrencilere asgari ücretin en az yüzde 30'u ile yüzde 60'ı oranında okul türlerine göre iş yerleri tarafından ücret ödenmektedir .

Sınavsız olarak meslek yüksekokullarına yerleştirilip mezun olanlar, mezunların yüzde onundan az olmamak üzere ayrılacak kontenjanlara göre alanlarındaki lisans programlarına dikey geçiş yapabilmektedir. Bu doğrultuda sınavsız geçişten yararlanacak Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Tüm Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Okul ve Kurumları sırasıyla aşağıda verilmiştir (<http://www.okulpdr.net>, 2006) :

- ❖ Endüstri Meslek Lisesi
- ❖ Teknik Lise
- ❖ Anadolu Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Teknik Lisesi
- ❖ Mesleki Eğitim Merkezi
- ❖ Kız Meslek Lisesi
- ❖ Meslek Lisesi
- ❖ Kız Teknik Lisesi
- ❖ Anadolu Kız Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Kız Teknik Lisesi
- ❖ Ticaret Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Mahalli İdareler Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Ticaret Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Dış Ticaret Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Sekreterlik Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu İletişim Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Ticaret Lisesi
- ❖ Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
- ❖ Mahalli İdareler Meslek Lisesi
- ❖ Sekreterlik Meslek Lisesi
- ❖ Çok Programlı Lise (Mesleki ve Teknik Ortaöğretim)
- ❖ Açıköğretim Lisesi (Mesleki ve Teknik Ortaöğretim)
- ❖ İmam Hatip Lisesi
- ❖ Anadolu İmam Hatip Lisesi
- ❖ Ortopedik Engelliler Çok Programlı Lise
- ❖ İşitme Engelliler Çok Programlı Lise
- ❖ Anadolu Sağlık Çok Programlı Lise
- ❖ Sağlık Meslek Lisesi
- ❖ Spor Meslek Lisesi

- ❖ Meteoroloji Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Meteoroloji Meslek Lisesi
- ❖ Ziraat Teknik Lisesi
- ❖ Adalet Meslek Lisesi
- ❖ Tarım (Ziraat) Meslek Lisesi
- ❖ Tapu Kadastro Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Tapu Kadastro Meslek Lisesi
- ❖ Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi
- ❖ Meteoroloji Teknik Lisesi
- ❖ Demiryolu Meslek Lisesi
- ❖ Konservatuvar

2.2.3. Orta Öğretim Kurumlarının Eğitim Türü ve Fiziki Donanımı

Orta öğretim kurumlarını Genel Liseler, Anadolu ve Fen Liseleri, Mesleki ve Teknik Eğitim veren Liseler ve Özel Liseler olarak dört gruba ayırarak değerlendirildiğinde Genel Liselerin yüksek öğrenime öğrenci hazırlayan dört yıl süreli kurumlar olduğu ve fiziki donanım bakımından yetersiz oldukları görülmektedir. Anadolu ve Fen Liseleri ise yabancı dil ağırlıklı eğitim veren yüksek öğrenime öğrenci hazırlayan 4 yıl süreli ortaöğretim kurumlarıdır. Sınıf mevcutları azdır. Fiziki donanım bakımından özellikle Fen Liseleri daha yeterli durumdadır. Bu kurumlarda görev yapacak öğretmenler sınavla belirlenmektedir. Mesleki ve Teknik Eğitim veren Liseler, belli bir mesleğe yönelik eğitim ve öğretim verilen kurumlardır. Bu kurumlardan mezun olanlar üniversiteye girişte sınavsız geçiş hakkından yararlanabilmektedirler. Fiziki donanım bakımından verilen mesleki eğitimin türüne göre oldukça yeterlidir. Özel Liseler tüm bu özellikler bakımından en fazla imkana sahip kurumlardır. Eğitim paralıdır. Ancak başarılı öğrencilerin sınavla burslu eğitim alma imkanı da mevcuttur. Fiziki donanım bakımından en iyi seviyededir. Yabancı dil ağırlıklı, mesleki eğitim ağırlıklı ya da Fen Lisesi programı uygulayan orta öğretim kurumlarıdır.

2.2.4. Orta Öğretim Kurumlarının Yerleşim Durumu

Orta öğretim kurumlarının şehir merkezinde olması, kurumlara ulaşım kolaylıkla sağlanması, hatta eve yakın olması anne-babalar için önemli bir özelliktir. Özellikle düşük gelirli aileler çocukların eğitim masraflarının yanında ulaşım masrafına pay ayıramamaktadır. Hatta pek çok aile çocuklarının yatılı eğitim almasını tercih etmektedir. Anadolu Öğretmen Liseleri ve İmam Hatip Liseleri'nde yatılı eğitim gören öğrenci ailelerine bakıldığında düşük gelirli köylü ve işçi aileleri olduğu görülmektedir. Diğer önemli bir noktada yatılı eğitimin erkek öğrencilere yönelik olmasıdır. Kız öğrenciler evden uzakta farklı bir yere eğitim için yatılı olarak gönderilmek istenmez . Onun başarı ölçütü, iyi bir evlilik yapabilmesine bağlıdır. Erkeğin başarısı, iş ve meslek yaşamındaki konuma ve koşullarına göre hesaplanır. Bu düşünceye göre orta öğretim kurum tercihinde özellikle kız öğrenciler için orta öğretim kurumunun eve yakınlığı daha fazla önem taşımaktadır (Tezcan, 1997:140) .

BÖLÜM 3: İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde Sosyo-ekonomik düzey ve çeşitli orta öğretim okullarına yönelme ile ilgili doğrudan ve dolaylı olarak yapılmış araştırmalar yer almaktadır.

Bahar'ın(1995), “Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Yapının Bitlis İl Merkezinde Orta Öğretim Seviyesindeki Okullaşma ve Okul Türü Seçimine Etkileri” adlı araştırmasında okullaşma ve okul türü seçimine etkileri, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel bakımdan incelemiş ve okul türü seçiminde etkili olan hususları sırasıyla meslek sahibi olmak, üniversiteye gidebilmek, tercih ettikleri okulun bilgili ve kültürlü insan yetiştirme işlerini diğer okullara göre daha iyi yerine getirmesi, tercih ettikleri okulun ilgi ve yeteneklerine daha çok uygun olması, cinsiyet, ailenin, özellikle anne babanın otoritesi olarak ortaya koymuştur.

Bahar'ın(1995), aynı adlı araştırmasında öğrenci ailelerinin ekonomik seviyeleri ile ilgili elde ettiği bulgular ise şöyledir:

- ❖ Öğrenci ailelerinin genel ekonomik seviyeleri çok düşüktür.
- ❖ İmam Hatip Lisesi ile Anadolu Öğretmen Lisesindeki ailelerin ekonomik durumu daha zayıftır.
- ❖ Anadolu Lisesi ve Kız Anadolu ve Kız Meslek Lisesi öğrencilerinin aileleri ise ekonomik yönden diğer ailelerden daha iyi durumdadır.
- ❖ Kız öğrencilerin ailelerinin genel ekonomik durumları erkek öğrenci ailelerinin genel ekonomik durumundan daha iyidir.

Gündüz (1996) “Öğrencilerin Orta Öğretim Okullarına Dağılımını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler” adlı araştırmasında elde ettiği bulgular doğrultusunda Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Anadolu Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise ve Anadolu Teknik Lisesinde Öğrenim gören deneklerin diğer liselere oranla çoğunluğunun anne ve babalarının eğitim düzeylerinin daha yüksek olduğunu, Okullarına “kayıt yaptırma kararlarını” kendileri vermiş olanların en yüksek oranda olduğu okulların; Anadolu Teknik ve Yabancı Dil Ağırlıklı Lise, en az olduğu okulların ise Kız Meslek ve İmam Hatip Lisesi olduğu, deneklerin okullarına kayıt yaptırmalarında etkili olan okula ilişkin niteliklerin başında “okulun mezunlarının iş bulma kolaylığı”nın geldiğini ve

bunu sırasıyla “okulun öğrencilerine kazandırdığı saygınlık”, “iyi gelir getiren işlere hazırlıyor olması”, “okurken çalışabilme olanağı” ve “yabancı dili daha iyi öğretiyor olması”nın izlediği sonuçlarına ulaştığı görülmektedir.

Kabadayı'nın yaptığı (1989), “Çeşitli Liselere Yönelmede Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik Ve Eğitsel Etmenler “ adlı araştırmasında öğrencilerin okudukları liseyi seçme nedenleri olarak lisenin çeşidi, lisenin bulunduğu yer, üniversite sınavına iyi hazırlıyor olması ve kısa yoldan hayata atılmak olduğu tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik etmenlerin lise tercihi üzerindeki etkisinin önemli rol oynadığı ancak bunun yanında öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin de etkili olduğu belirtilmiştir. Bu doğrultuda başta Anadolu Lisesi olmak üzere Genel Liselere daha çok sosyo-ekonomik bakımdan üst olarak nitelenebilecek ailelerin çocukları yöneldiği, diğer tabakaların çocuklarının ise genellikle mesleki ve teknik liselerde okullaşmakta oldukları görülmüştür.

Tural'ın 1996 yılında yaptığı “Öğrencilerin Ortaöğretimden Beklediği Yararlar ve Bireysel Öğrenim Maliyeti “ adlı araştırmasında; mesleki ve teknik liseye devam eden öğrencilerin büyük çoğunluğunun öğrenim ve gelir düzeyi düşük ailelerden geldiği mesleki teknik liseleri tercih eden öğrencilerin işe girme açısından bu okulu bir yatırım aracı olarak gördükleri, mesleki teknik liselerde bireysel öğrenim harcamalarının Genel Lise ve Anadolu Liselerine göre daha düşük düzeyde ve ailenin geliri ile doğru orantılı olduğu, öğrencinin bireysel öğrenim harcamalarının büyük ölçüde aileleri tarafından karşılandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

“Ortaöğretimde Talebin Belirleyicileri” konulu Aksan'ın 1989 yılında yaptığı araştırmada eğitim talebini en çok etkileyen değişkenin sosyo-ekonomik düzey olduğu bunun da en önemli belirleyicisinin ailenin gelir düzeyi olduğu, ayrıca anne babanın öğrenim durumunun eğitim talebinin önemli bir belirleyicisi olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sarıkaya (1999), Ankara ili sınırları içinde kalan Endüstri meslek liseleri 9. sınıf öğrencileri ile yaptığı araştırma ile endüstri meslek liselerine olan talebi etkileyen etmenlerin neler olduğunu tespit etmeye çalışmıştır. Araştırma sonucunda elde ettiği bulgulardan bazıları ise şunlardır:

- ❖ Öğrencilerin ailelerinin çoğunluğu düşük ve orta düzeyde gelire sahiptirler.

- ❖ Öğrencilerin yarısından fazlası, toplumun endüstri meslek liselerini yeterince tanımadığını veya dar gelirli aile çocuklarına meslek kazandıran okullar olarak tanıdıklarını belirtmektedirler.
- ❖ Öğrencilerin bu okulları seçme nedenleri; gelecekte geliri yüksek işler bulabileceğine inanması , mesleğe ve el becerisi gerektiren işlere ilgi duymasıdır.

Bu araştırmada annenin öğrenim düzeyi ile ailedeki kişi sayısı, ailenin oturduğu evin tipi, babanın yaptığı iş, ailenin gelir durumu ile öğrencilerin bölüm seçimi arasında ilişki bulunmuştur. Bu ilişki doğrultusunda öğrencilerin ailelerinin çoğunluğu düşük ve orta düzeyde gelire sahip olup öğrencilerin tamamına yakınının annesinin ev hanımı olduğu çalışan babaların çoğunluğunun da mesleği olmayan işçi, vasıflı işçi ve memur oldukları gözlenmiştir.

Ağdemir'in(1990), Anadolu Liselerinde okuyan öğrencilerin sosyo-ekonomik durumlarını saptadığı araştırmasında ,Anadolu Liselerinde okuyan öğrencilerin genellikle 2 veya 3 kardeşli oldukları, babalarının mezun oldukları okulların başında üniversite ve yüksek okul geldiğini, bunu lise ve ilkokulun takip ettiği, annelerinin mezun oldukları okulların başında ise lise ve bunu ilkokul, üniversite veya yüksek okul ile ortaokulun takip ettiği ortaya çıkmıştır.

Atalay ve diğerlerinin(1993) yaptığı “Türk Aile Yapısı Araştırması”nda hane halkı reislerine sorulan çocuğunuzun hangi tip liseye gitmesini istersiniz sorusuna verdikleri cevaplar kırsal kesim ve kenttekiler arasında karşılaştırıldığında şu sonuçlar ortaya çıkmıştır; Kırsal kesim ve kentte çocuklarının gitmesini istediği lise tiplerinde Meslek Lisesi(Endüstri, Sağlık, Turizm v.b) birinci sırada, Genel Lise kentte ikinci, kırsal kesimde üçüncü sıradadır. Anadolu Lisesi kentte üçüncü sıradayken kırsal kesimde üst sıralardadır. Yabancı eğitim veya özel okul kentte dördüncü sırada, kırsal kesimde alt sıralardadır. Ticaret Lisesi kentte ve kırsal kesimde aynı sıradayken İmama Hatip Lisesi kentte altıncı sıradayken kırsal kesimde daha üst sıralardadır.

Lise tipini belirleme ile ilgili tercihler hane halkı reisinin eğitim seviyesi ile yakından ilgili bulunmuş, düşük eğitilmiş ve kırsal kesimde yaşayanlar, Meslek Lisesi gibi erken mesleğe ve işe yönlendirici liselere ilgi gösterirken, daha ileri seviyede eğitim görenler ve kentliler, lise seviyesinde daha seçici olmakta, iyi bir üniversite eğitimine imkan

hazırlayabilecek, yabancı dil eğitimi de verebilecek, Anadolu Lisesi ve yabancı veya özel okullara ilgi gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Şen (2004), “Türk Gençliği Konuşuyor” adlı araştırması Türkiye genelinde 12 il merkezinde, beş farklı tip lisede (Genel Lise, Anadolu Lisesi, Meslek Lisesi, İmam-Hatip Lisesi ve Özel Lise) uygulanmıştır. Anket çalışmasına yüzde 41’i kız, yüzde 59’u erkek toplam 4545 lise son sınıf öğrencisi katılmıştır. Anket sonucunda İmam-Hatip Liselerinde eğitim gören öğrenci ailelerinde çiftçi sayısının diğer liselere göre daha fazla olduğu, yurt ve burs imkanının köylerde yaşayan ailelerin çocuklarını İmam-Hatip liselerine yönlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Gelir seviyesine göre bakıldığında Özel Liselerdeki öğrenci ailelerinin ilk sırada olduğu ve onları Anadolu Liselerindeki öğrenci ailelerinin izlediği, en yoksul ailelerin Meslek Liseleri ve İmam-Hatip Liselerinde öğrenci ailelerinin olduğu görülmüştür. Annenin eğitim durumuna bakıldığında ise eğitim düzeyi en yüksek annelerin Anadolu Liseleri ve Özel Liselerdeki öğrenci annelerinin olduğu en düşük eğitim düzeyine sahip annelerin ise meslek liseleri ve İmam-Hatip Liselerindeki öğrenci annelerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Demir’in (2003), “Kayseri’de Öğrencilerin İlköğretimden Ortaöğretime Geçişinde Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Etkisi” adlı araştırmasında, anne-babasının mesleki statüsü ve ailelerinin geliri yüksek olan öğrenciler Anadolu ve Fen Liselerine, anne-babasının mesleki statüsü ve ailelerinin geliri düşük olan öğrencilerin ise mesleki ve teknik liseleri tercih etmekte oldukları görülmüştür. Ayrıca Fen Liselerini, Anadolu Liselerini ve Özel Liseleri tercih eden öğrencilerin çalışma odasına sahip olma oranlarının diğer okulları tercih edenlerden daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM 4: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, araştırmaya katılan öğrencilerin özellikleri, araştırmanın yapıldığı ortaöğretim okullarının türleri ile verilerin toplanması ve çözümlenmesine ait bilgiler bulunmaktadır.

4.1. Araştırma Modeli

Ortaöğretim kurumlarına geçişi etkileyen bazı faktörleri belirlemeyi amaç edinen bu araştırma, var olan durumu betimlemeyi amaçladığından “Tarama Modeli” araştırmasıdır. Bunun yanı sıra öğrencilerin okul tercihinde cinsiyet, beklentiler, ilgi ve yetenekler, meslek seçimi, okul türleri, okullara ait özellikler ve diğer bazı faktörlerin ne derece etkili olduğu “İlişkisel Tarama Modeli” ile belirlenmeye çalışılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2000: 81) .

Bu model öğrencilerin ortaöğretim kurumu tercihlerinde belirleyici rol oynayan faktörlerin neler olduğu ve bu faktörlerin etki düzeyinin ne olduğunun tespit edilmesiyle var olan durum saptanmaya çalışılmıştır.

4.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Sakarya ilinin merkez ilçesi Adapazarı’nda bulunan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaöğretim kurumları ile özel ortaöğretim kurumlarında 2005-2006 eğitim-öğretim yılında okula kayıt yaptıran ve eğitimine devam eden 9. sınıf (1. sınıf) öğrencileridir. Bu evrende bulunan 9. sınıf öğrenci sayısı 8451’dir. Bu evrenden tabakalı örnekleme yöntemiyle öğrenciler seçilerek örneklem oluşturulmuştur. Her kurum türü bir tabaka olarak alınmıştır .Her tabakadan evreni temsil yeterliliğine sahip okullar yansızlık kuralına dayalı olarak seçilmiştir. Böylece 523 sayıda öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Araştırma kapsamındaki ortaöğretim kurumları ile bu kurumlarda öğrenim gören 9.sınıf öğrencilerin sayısı Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Anket Uygulamasý Yapılan Adapazarý'ndaki Özel Ve Resmi Ortaöðretim Kurumlarına Ait Bilgiler

Kurum Türü	Kurum Adı	Öðrenci Sayıları	Ankete Katılan Öðrenci sayısı
Lise	Adapazarý Hacı Zehra Akkoç Kız Lisesi	389	34
Lise	Atatürk Lisesi	1032	73
GENEL LİSELER			107
Anadolu Lisesi	Sakarya Anadolu Lisesi	358	35
FenLisesi	Sakarya Fen Lisesi	142	25
ANADOLU VE FEN LİSELERİ			60
Anadolu Öðretmen Lisesi	Arifiye Anadolu Öðretmen Lisesi	312	22
Anadolu İmam Hatip Lisesi	Anadolu İmam Hatip ve İmam Hatip Lisesi	472	27
Sağlık Meslek Lisesi	Arifiye 75.Yıl Cumhuriyet Sağlık Meslek Lisesi	96	12
Çok Programlı Lise	Erenler Çok Programlı Lisesi	222	18
Anadolu Otelcilik ve Turizm Lisesi	Sakarya Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	42	10
Ticaret Meslek Lisesi	Ticaret ve Sanayi Odası Anadolu Ticaret Meslek ve Ticaret Meslek Lisesi	288	20
Anadolu Meslek Lisesi	Erenler Yunus Çiloğlu Anadolu Meslek Lisesi	267	19
Kız Meslek Lisesi	Kız Meslek Lisesi, Kız Teknik Lisesi ve Anadolu Kız Meslek Lisesi	667	38
Endüstri Meslek Lisesi	Sakarya Anadolu Teknik Lisesi , Anadolu Meslek Lisesi , Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi	673	37
MESLEKİ ve TEKNİK EğİTİM VEREN LİSELER			203
ÖZEL LİSELER			153
ANKETE KATILAN ÖĞRENCİ SAYISI TOPLAMI			523

Kaynak: Sakarya İl MEM,2005

4. 3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada iki bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır .Anketin I. bölümünde bağımsız değişkenler ile ilgili bilgi toplama amaçlı “Kişisel Bilgi Formu” bulunurken II.bölümünde okul tercih nedenlerini belirlemeye yönelik beşli likert ölçeğinde hazırlanmış okul tercihinde etkili olan bazı faktörleri içeren “Okul Tercih Nedenleri Formu” yer almaktadır. Okul tercihinde etkili olan bazı faktörler 31 maddede toplanmış olup bireysel faktörler ve okullara ait faktörler olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır. İlk 13 faktör bireysel diğer 18 faktör de okullara ait olan faktörleri oluşturmaktadır .

“Kişisel Bilgi Formu” ankete katılan öğrencilerin cinsiyet, anne-babanın eğitim durumu ve mesleği, ailenin gelir durumu, kendine ait bir çalışma odasının olma durumu, ailesinin mal varlığı, kardeş ve hane halkı sayısı, OKS için hazırlık çalışmalarında bulunma durumu, üniversiteye gitme isteği ile burs yada eğitim yardımı alma durumu ile ilgili özelliklerine ait bilgilerin toplanması için hazırlanmıştır

“Okul Tercih Nedenleri Formu” ise okul tercihinde etkili olan bazı faktörlerin başta okul türlerine ve diğer değişkenlere göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi için 5’li likert ölçeğinde hazırlanmıştır .

Anket soruları hazırlanırken daha önce yapılmış benzer çalışmalardaki anket örnekleri incelenmiş geliştirilen anket soruları içerik geçerliliğini saptamak için uzman Prof.Dr.Ersin ALTINTAŞ, Yrd Doç.Dr.Ahmet ESKİCUMALI, Yrd.Doç.Dr.Murat İSKENDER, Yrd.Doç.Dr.Aynur Bozkurt BOSTANCI, Yrd.Doç.Dr.Bayram ÇETİN, Yrd.Doç.Dr.Mustafa ALTUN’un görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanların önerileri doğrultusunda ankette yer alan soruların güvenilir geçerliliğinin test edilmesi hakkında yapılan görüşme sonucunda soruların birbirinden bağımsız olduğu ve bu nedenle de güvenilir geçerlilik için faktör analizine gerek olmadığı sonucuna varılmıştır .

4. 4. Verilerin Toplaması

Araştırmada kullanılan anket formunun uygulanması 2005-2006 eğitim öğretim yılı Nisan ve Mayıs ayları içinde gerçekleştirilmiştir.Uygulama için her okul türünden en az bir tane seçilmiş daha sonra dört tür altında gruplandırılmıştır .

Anket uygulaması valilik oluru kapsayan izin belgesi ilgili okullarda dersleri aksatmamaya özen gösterilerek okul idarecilerinin izni ve öğretmenlerin rehberliği doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Anket formunun doldurulması ortalama 20 dakika sürmüştür .

4. 5. Sayıtlılar

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri okul tercihlerini etkilemektedir .
2. Okul türlerine göre öğrencilerin demografik özellikleri farklılaşmaktadır .

3. Araştırmaya katılan öğrencilerin okul tercihlerini en fazla bireysel faktörler etkilemektedir .

4. Araştırmaya katılan öğrencilerin okul tercihini etkileyen faktörler cinsiyet , anne-babanın eğitim durumları, aile geliri, hane halkı sayısı ve okul türü değişkenleri açısından anlamlı farklılık göstermektedir .

4.6. Tanımlar

Etki Puanı

Katılımcıların ankette seçimlerini etkileyen sorulara verdikleri yanıtlar ile tüm sorulara eşit sayıda ve aynı katılımcıların yanıt vermesi ve bir soruya verilen yüksek puanın o sorunun etkisinin daha yüksek olduğunu göstermesi nedeniyle her bir soruya verilen yanıtların toplanıp hesaplanarak elde edilen puandır .

Orta Öğretim Okulları (Lise)

1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre, temel eğitime dayalı en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik eğitim ve öğretim kurumlarının tümünü kapsayan kurumlardır.

Orta Öğretim Kurumu Tercihi

Sekiz yıllık ilköğretimden sonra devam edilecek sınavla ya da sınavsız öğrenci alan orta öğretim kurumlarından hangisine gidileceğinin belirlenmesidir.

OKS (Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı)

8.Sınıf öğrencilerinin katıldığı ,Mili Eğitim Bakanlığı tarafından her yıl haziran ayında yapılan liselere giriş sınavıdır.

ÖSS (Öğrenci Seçme Sınavı)

Her öğretim yılı için yüksek öğretim programlarına alınacak öğrencilerin seçimi ve tercihlerine göre yerleştirilmeleri Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından uygulanacak olan merkezi bir sınav ve yerleştirme sistemidir.

Bireysel Faktörler

Cinsiyet, ailesine ait özellikler, ilgi ve yetenekler gibi bireylerin kendilerine ait olan kendilerinden kaynaklanan özelliklerine ait etkenlerdir.

Okullara Ait Faktörler

Okulların fiziki yapısı, üniversiteye girişteki başarı oranları, eğitim türü gibi orta öğretim kurumlarının özelliklerine ait etkenlerdir.

Sosyo-Ekonomik Düzey

Bireylerin sosyal ve ekonomik yönden eriştikleri, eğitim düzeyini, alışkanlıklarını ve yaşam biçimini içine alan durumdur.

4.7. Verilerin Analizi

Yapılan anketler sonucu elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Science) paket programı ile analiz edilmiştir .

Okul türüne göre demografik farklılıkları belirlemek için iki değişkenli Kay-Kare testi kullanılmıştır .Bulguların yorumunda Kay-Kare değerlerinin 0.01 düzeyinde ($p<0.01$) anlamlı olmasına bakılmıştır .

Katılımcıların ankette seçimlerini etkileyen sorulara verdikleri yanıtlar tüm sorulara eşit sayıda ve aynı katılımcıların yanıt vermesi ve bir soruya verilen yüksek puanın o sorunun etkisinin daha yüksek olduğunu göstermesi nedeniyle her bir soruya verilen yanıtlar toplanarak o sorunun etki puanı hesaplanmıştır. Soruların katılımcıların seçimleri üzerindeki etki sırası sözü edilen etki puanları kullanılarak belirlenmiştir.

Okul türüne göre öğrencilerin tercihlerini etkileyen bireysel ve kurumsal etmenlerin anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi için verilerin çok değişkenli dağılımları incelenmiştir. İnceleme sonucunda bireysel etmenlerle ilgili verilerin çok değişkenli dağılımının meslek liseleri grubunda normal dağılımdan saptığı, kurumsal etmenlerle ilgili verilerin ise çok değişkenli dağılımlarının normal olarak kabul edilebileceği bulunmuştur. Bu nedenle bireysel etmenlerle ilgili verilerin analizi için Kruskal Wallis Analizi, kurumsal etmenlerle ilgili verilerin analizi için ise tek faktörlü

ANOVA kullanılmıştır. Bulguların yorumunda değerlerin 0.05 düzeyinde ($p<0.05$) anlamlı olmasına bakılmıştır .

Öğrencilerin okul tercihini etkileyen faktörlere verdikleri yanıtların cinsiyet , anne ve babanın eğitim durumu , ailenin geliri , hane halkı sayısı ve okul türü değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği istatistiki olarak incelenmiştir. Sözü edilen değişkenlere göre faktör puanlarının normal dağılım göstermemesi nedeniyle değişkenlerin alt düzeylerinin sayısı iki olduğunda Mann Whitney U-Testi , ikiden fazla ise Kruskal Wallis Testi uygulanmıştır . Bulguların yorumunda değerlerin 0.05 düzeyinde ($p<0.05$) anlamlı olmasına bakılmıştır .

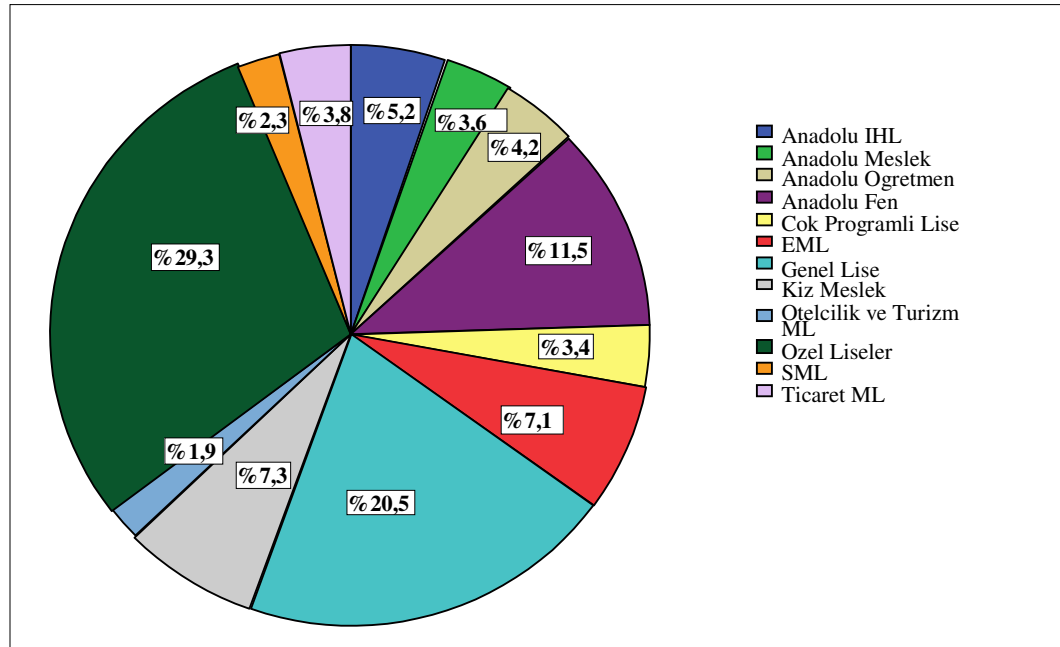
BÖLÜM 5: BULGULAR VE YORUMLAR

5.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Durumları

5.1.1. Okul Türü

Araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 29,3'ü Özel Lise, yüzde 20,5'i Genel Lise yüzde 11,5'i Anadolu ve Fen Lisesi, yüzde 7,3'ü Kız Meslek Lisesi, yüzde 7,1'i Endüstri Meslek Lisesi, yüzde 5,2'si Anadolu İmam Hatip Lisesi, yüzde 4,2'si Anadolu Öğretmen Lisesi, yüzde 3,8'i Ticaret Meslek Lisesi, yüzde 3,6'sı Anadolu Meslek Lisesi, yüzde 3,4'ü Çok Programlı Lise, yüzde 2,3'ü Sağlık Meslek Lisesi yüzde 1,9'u Anadolu Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi I. sınıf öğrencisidir. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 1'de gösterilmiştir.

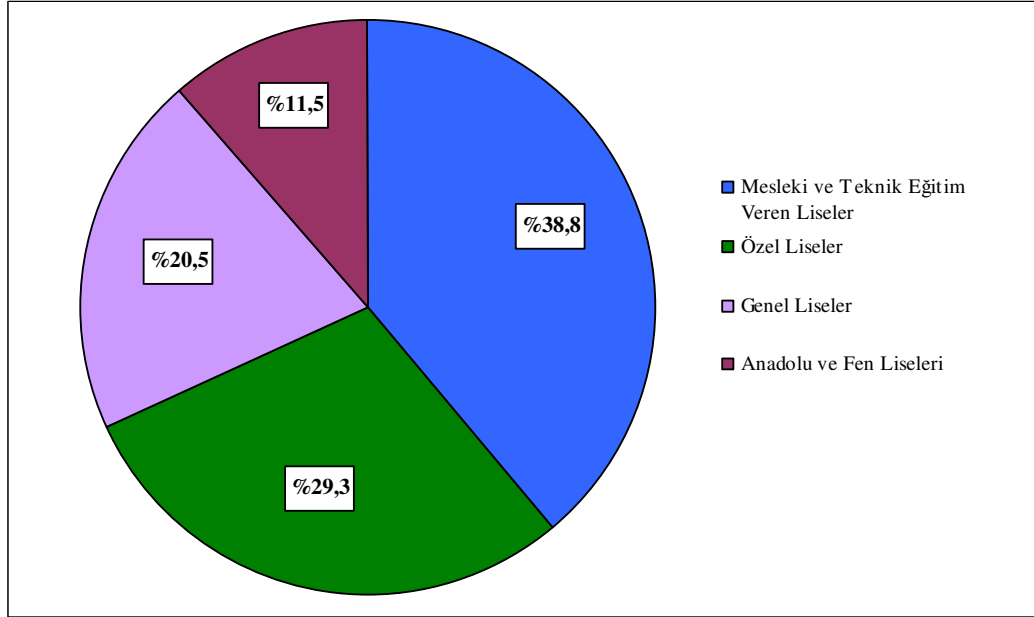
Grafik 1. Okul Türüne Göre Öğrencilerin Dağılımı

Ancak bulguları yorumlamada kolaylık sağlaması açısından okullar dört ana grup altında toplanmıştır .Bu gruplar sırasıyla: Anadolu ve Fen Liseleri, Genel Liseler Meslek Liseleri ve Özel Liselerdir.Gruplanmış haliyle incelendiğinde araştırmaya katılanların yüzde 11.5'i Anadolu ve Fen Lisesi, yüzde 20.5'i Genel Lise yüzde 38.8'i Mesleki ve Teknik Eğitim veren Liseler ve yüzde 29.3'ü de Özel Lise I. sınıf öğrencisidir. Görüldüğü gibi ankete katılanların büyük çoğunluğunu %38.8'lik pay ile

Mesleki ve Teknik Eğitim veren liselerin öğrencileri oluşturmaktadır. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 2’de gösterilmiştir.

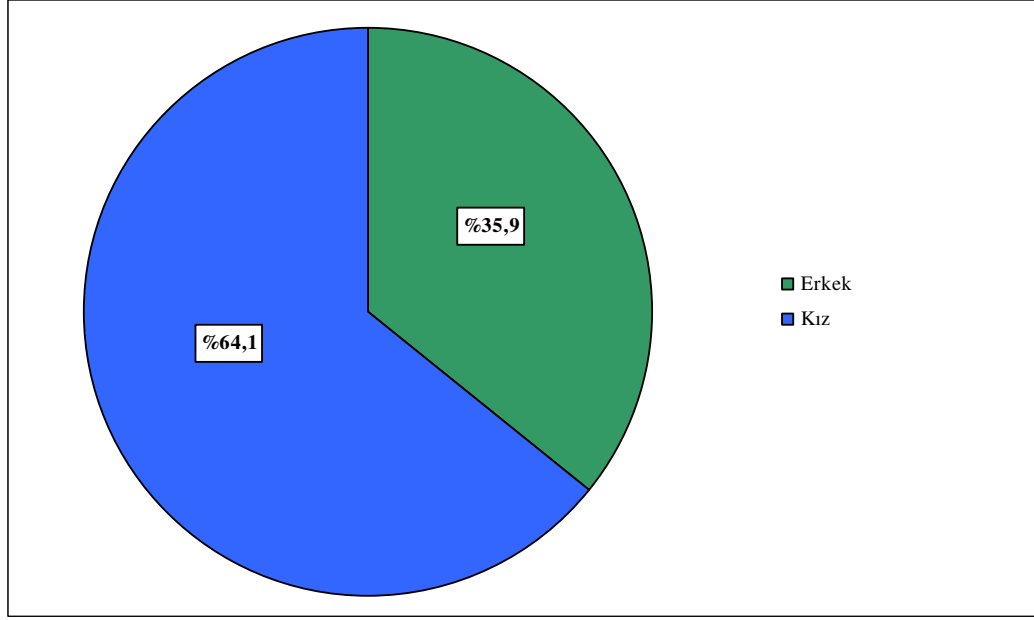
Grafik 2. Okul Türü Gruplarına Göre Öğrencilerin Dağılımı

5.1.2. Öğrencilerin Cinsiyet Durumu

Araştırmaya katılanların yüzde 35,9 ‘u erkek, yüzde 64,1’i kız öğrenciden oluşmaktadır. Görüldüğü gibi kız öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısından fazladır. Bu durum okul türleri açısından da incelendiğinde dört okul türünde de yine kız öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısından fazla olduğu görülmektedir. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 3’te gösterilmiştir.

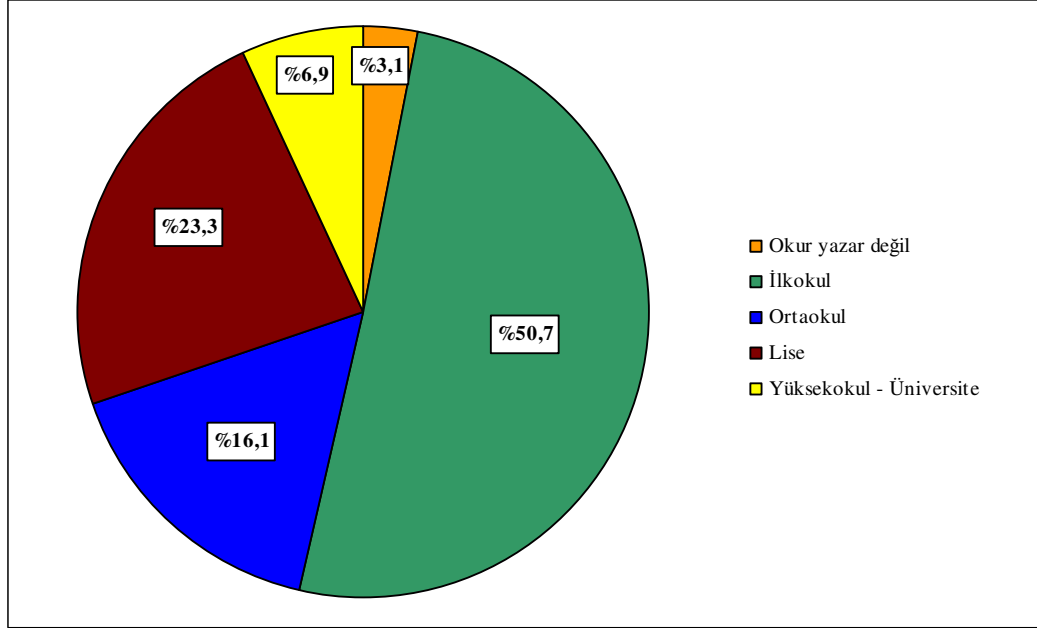
Grafik 3. Öğrencilerin Cinsiyet Durumunun Dağılımı

5.1.3. Öğrenci Annelerinin Eğitim Durumu

Ankete katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumu incelendiğinde yüzde 50,7'sinin ilkokul, yüzde 23,3'nün lise, yüzde 16,1'inin ortaokul, yüzde 6,9'unun yüksekokul yada üniversite mezunu, yüzde 3,1'inin de okur yazar olmadığı görülmektedir. Bu değerler içinde en yüksek paya ilkokul mezunu anneler, en düşük paya da üniversite ve yüksekokul mezunu anneler sahiptir .Okul türlerine göre incelendiğinde ise sadece Anadolu ve Fen Lisesi ile Özel Okullarda ki öğrencilerin annelerinin yüksekokul ve üniversite mezunu anneler dilimini , Meslek Lisesi'ndeki öğrencilerin annelerin okuma yazma bilmeyen anneler diliminin ve ilkokul mezunu anneler diliminin büyük bir bölümünü ,ortaokul mezunu anneler diliminde ise en az payı Anadolu ve Fen Lisesi öğrencilerinin annelerinin oluşturduğu , Lise mezunu annelerin ise okul türlerine ait gruplara göre benzer bir dağılım oluşturduğu tespit edilmiştir.Kısaca eğitim seviyesi en yüksek anneler Özel Okullarda ki öğrencilerinin anneleri iken eğitim seviyesi en düşük anneler ise Meslek Liseleri'ndeki öğrencilerin anneleridir . Bunlara ilişkin bulgular Grafik 4'te gösterilmiştir.

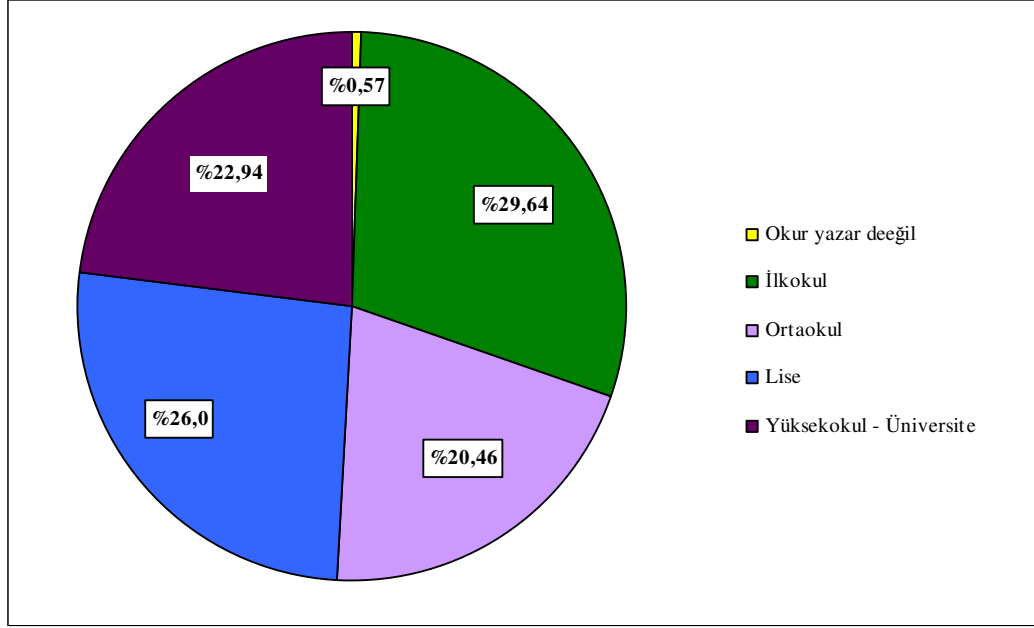
Grafik 4. Öğrenci Annelerinin Eğitim Durumunun Dağılımı

5.1.4. Öğrenci Babalarının Eğitim Durumu

Ankete katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına ait bulgular ele alındığında dengeli bir dağılım görülmektedir. Babaların yüzde 29,64'ü ilkokul mezunu, yüzde 26,0'ı lise mezunu, yüzde 22,94'ü yüksekokul-üniversite mezunu, yüzde 20,46'sı ortaokul mezunu iken yüzde 0,57 gibi oldukça düşük bir yüzdelerinde okur yazar olmayan babaları belirtmektedir. Annelere oranla ilkokul mezunu babaların oranı daha düşük, üniversite-yüksekokul mezunu babaların oranı daha yüksektir. Kısaca babaların annelerden daha fazla ve ileri seviyede eğitim aldıkları söylenebilir. Bu da eğitimde cinsiyet ayrımı konusunu akla getirmektedir. Okul türleri açısından babaların eğitim seviyesine bakıldığında eğitim seviyesi en yüksek babalar Anadolu ve Fen liseleri ile Özel Liselerdeki öğrencilerin babaları iken eğitim seviyesi en düşük babalar ise Genel Liseler ile Meslek Liseleri'ndeki öğrencilerin babalarından oluştuğu görülmektedir. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 5'de gösterilmiştir.

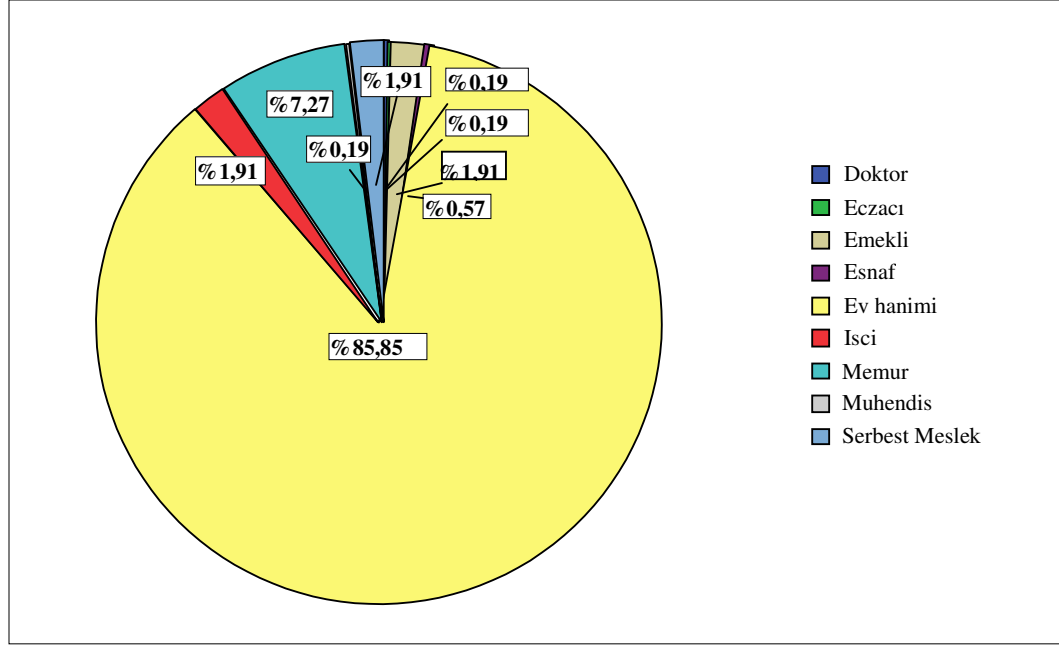
Grafik 5. Öğrenci Babalarının Eğitim Durumunun Dağılımı

5.1.5. Öğrenci Annelerinin Mesleki Durumu

Ankete katılan öğrencilerin annelerinin yüzde 85,85'inin ev hanımı, yüzde 7,27'sinin memur, yüzde 1,91'lik eşit oranlarda işçi, serbest meslek sahibi ve emekli oldukları, bunun yanı sıra doktor, esnaf, eczacı, mühendis gibi meslek gruplarına dahil olan annelerin yüzdeler dilimlerinin de düşük değerler halinde sıralandığı görülmektedir. Pek çok araştırmada karşılaşıldığı yine annelerin sahip olduğu en yaygın diplomasız meslek olan ev hanımlığı ilk sırayı almaktadır. Okul türlerine göre bakıldığında ise çalışan anne sayısı en fazla olan okul grupları Anadolu ve Fen Liseleri ile Özel Liselerdir. Ancak buna rağmen bu durum eğitim seviyesi ile karşılaştırıldığında ise üniversite mezunu olan annelerin yine büyük bir kısmının çalışmadığı ortaya çıkmaktadır. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 6'da gösterilmiştir.

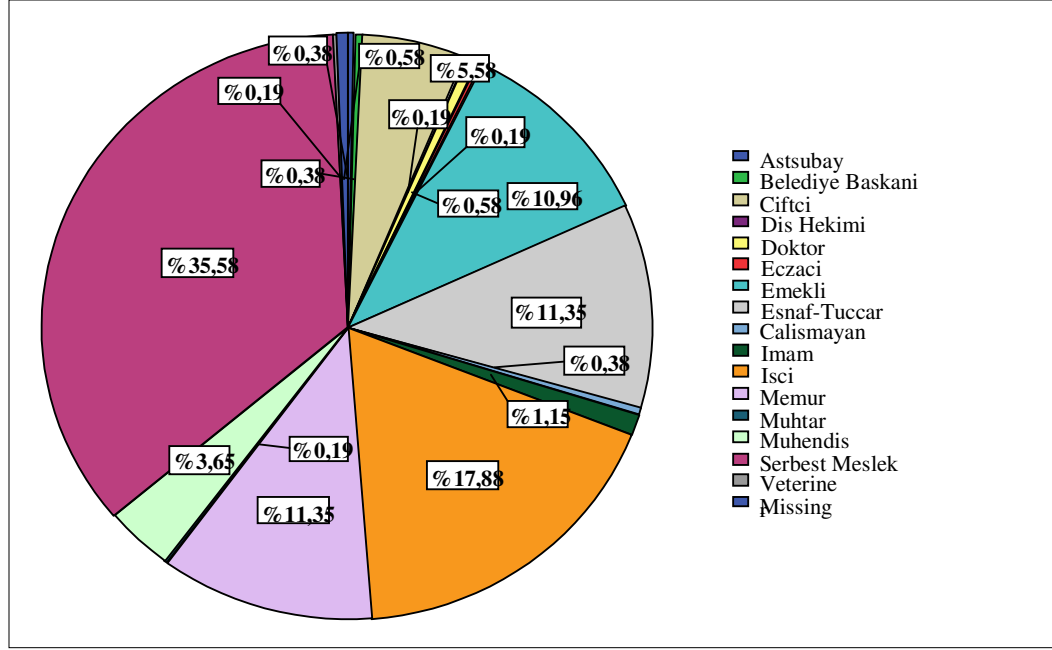
Grafik 6. Öğrenci Annelerinin Mesleki Durumunun Dağılımı

5.1.6. Öğrenci Babalarının Mesleki Durumu

Öğrenci babalarının meslekleri incelendiğinde, serbest mesleğin yüzde 35,58’lik oranla ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Serbest mesleği sırasıyla yüzde 17,88 ile işçi, 11,35 yüzde ile çiftçi, yüzde 3,65 ile mühendis, yüzde 1,15 ile imam ve yüzde 1’in altında değerlere sahip astsubay, belediye başkanı, dış hekimi, doktor, eczacı, muhtar, mühendis ve veteriner babalar takip etmektedir. Çalışmayan babalar ise yüzde 0,38’lik oldukça düşük bir paya sahiptir .Okul türlerine göre bakıldığında Anadolu ve Fen Lisesindeki öğrencilerin babalarının çoğunlukla işçi, memur , mühendis ve serbest meslek sahibi , Genel Liselerdekilerin emekli esnaf-tüccar , işçi , serbest meslek sahibi , Meslek Liselerindekilerin çiftçi , esnaf-tüccar , işçi, memur ve serbest meslek sahibi , Özel Liselerdekilerin ise büyük çoğunluğunun serbest meslek ,diğerlerinin ise memur , esnaf-tüccar , mühendis işçi ve emekli olduğu görülmektedir .Sahip olunan meslekler açısından bakıldığında ise en fazla sahip olunan meslekler sırasıyla serbest meslek , işçi , memur , esnaf-tüccar çiftçi , mühendis iken en az sahip olunan meslekler ise sırasıyla astsubay , belediye başkanı , dış hekimi , doktor , eczacı , imam muhtar , veteriner hekimdir. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 7’de gösterilmiştir.

Grafik 7. Öğrenci Babalarının Mesleki Durumunun Dağılımı

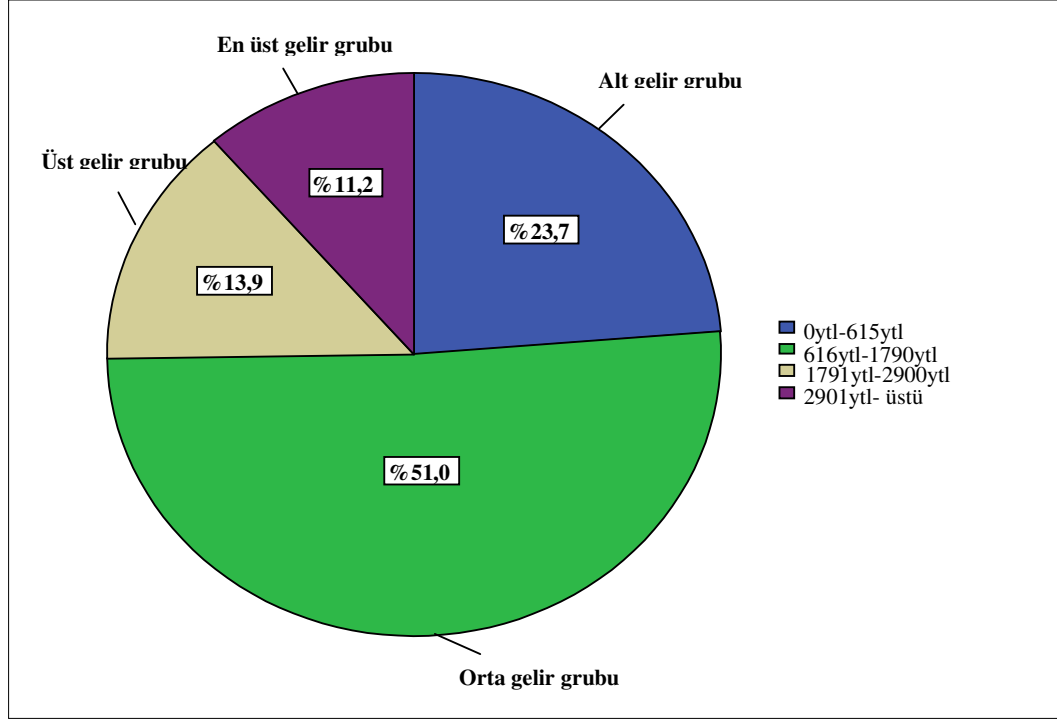

5.1.7. Öğrenci Ailelerinin Aylık Gelir Durumu

Ankete katılan öğrenci ailelerinin yüzde 23.7'i alt gelir grubunda, yüzde 51.05'i orta gelir grubunda yüzde 13.96'sı üst gelir grubunda, yüzde 11.28'i ise en üst gelir grubunda yer almaktadır. Kısacası ailelerin yarısı orta gelir grubundandır. Okul türleri açısından incelendiğinde dört farklı okul türü için de ailelerin büyük bir kısmının orta gelir grubunda olduğu görülür. Ancak Özel Liselerdeki öğrencilerin ailelerinin oldukça az bir kısmı en üst gelir grubunda yer alırken, alt gelir grubunda ise daha çok Genel Liseler ile Mesleki ve Teknik eğitim veren Liselerdeki öğrenci ailelerinin yer aldığı dikkat çekmektedir. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 8'de gösterilmiştir.

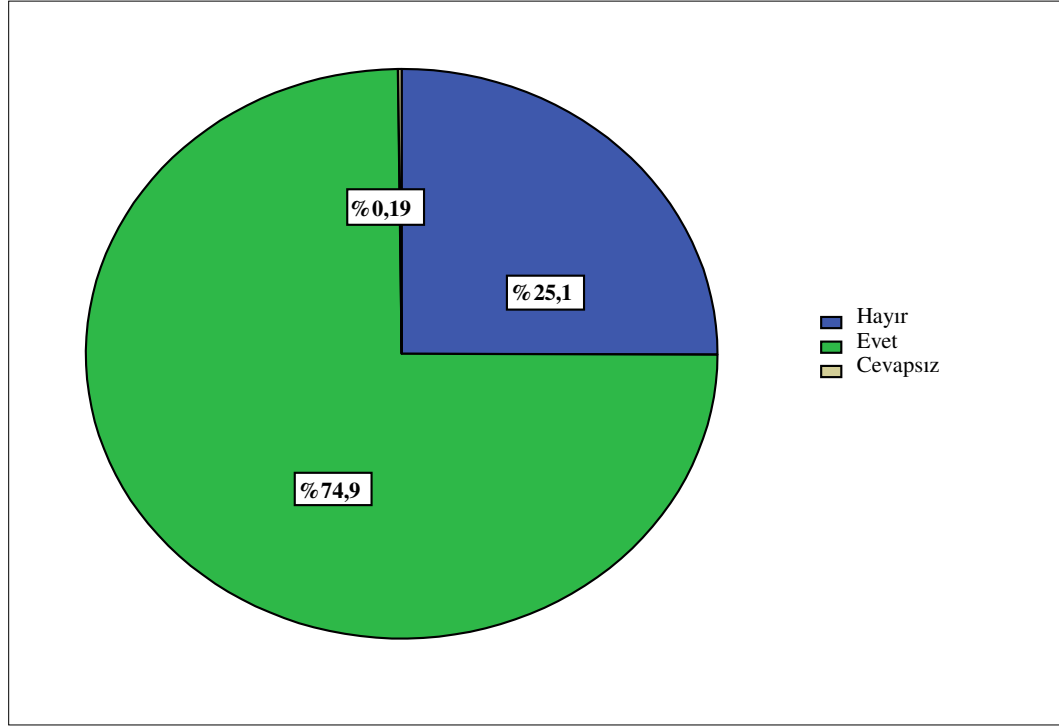
Grafik 8. Öğrenci Ailelerinin Aylık Gelir Durumunun Dağılımı

5.1.8. Öğrencilerin Evde Kendine Ait Çalışma Odasının Olma Durumu

Ankete katılan öğrencilerin yüzde 74.9'unun kendine ait bir çalışma odası varken yüzde 25.1'inin ise kendine ait bir çalışma odası yoktur. Okul türlerine göre bakıldığında odası olmayanların Genel Liseler ile Meslek Liselerindeki öğrenciler olduğu görülmektedir. Kendine ait bir çalışma odası olmayışının başlıca nedenleri evin oda sayısı azlığı ve kardeş sayısının çokluğudur. Bu açıdan bakıldığında kardeş sayısı üç ve üzerinde olan aileler ve hane halkı sayısı beş ve üzerinde olan aileler yine Genel Liseler ve Meslek Liselerindeki öğrencilerin aileleridir. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 9'da gösterilmiştir.

Grafik 9. Öğrencilerin Evde Kendine Ait Çalışma Odasının Olma Durumunun Dağılımı

5.1.9. Öğrenci Ailelerinin Mal Varlığı Durumu

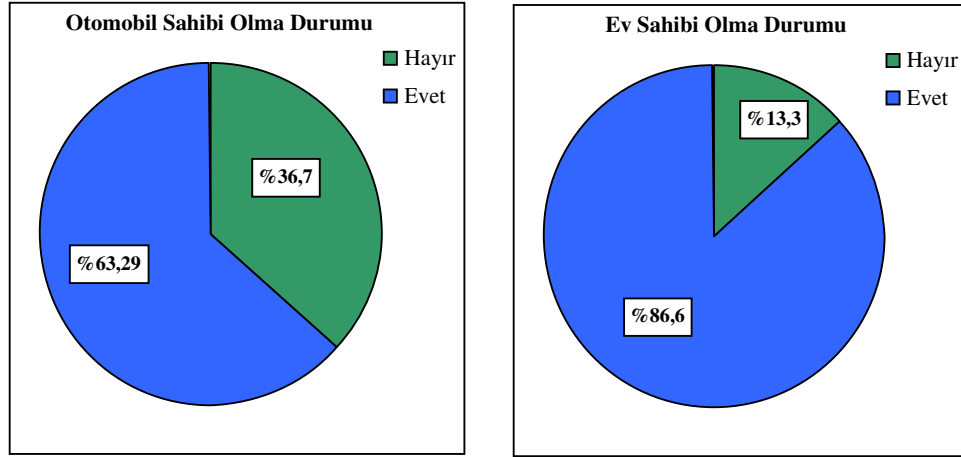
Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin yüzde 86.62'si ev sahibi, yüzde 63.29'u otomobil sahibi yüzde 36.71'i arsa sahibi, yüzde 33.65'i tarla sahibi, yüzde 32.12'si dükkan sahibi, yüzde 18.74'ü yazlık sahibidir. Görüldüğü gibi ev ve otomobil ailelerin çoğunun sahip olduğu mal varlığıdır. En az sahip olunana ise yazlıktır. Bu durum okul türleri açısından incelendiğinde dört okul türünde ailelerin tamamına yakını ev sahibidir. Anadolu ve Fen Lisesi ile Özel Liselerdeki öğrenci ailelerinin tamamına yakını, Genel Liseler ile Meslek Liselerindeki öğrenci ailelerinin ise yarısına yakını otomobil sahibidir. Yine dört okul türünde de ailelerin yarısından azı arsa, tarla dükkan ve yazlık sahibidir. Sahip olunan mal varlıkları içinde yazlık sahibi olmayı lüks olarak kabul edersek en az yazlık sahibi olan aileler Genel Liselerdeki öğrenci aileleridir. Gelir durumu açısından bakıldığında da Genel Lise ve Meslek Lisesi öğrenci ailelerinin bir kısmının alt gelir grubunda olduğu ve bu durumun sahip olunan mal varlığı ile yakından ilişkisi olduğu anlaşılmaktadır . Ayrıca burada dikkat edilmesi

gereken bir nokta da Özel Liselerdir . Gerek gelir durumu gerekse sahip olunana mal varlığı açısından Özel Liselerin çok üst seviyelerde olmayışı hatta bazı ölçütlerde alt sıralarda yer alması ve bunun nedeninin anket yapılan Özel Okulların bazılarının vakıf okulu olması bazılarında da burslu okuyan düşük gelirli ailelerin çocuklarının olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 10'da ve Tablo 11'de gösterilmiştir.

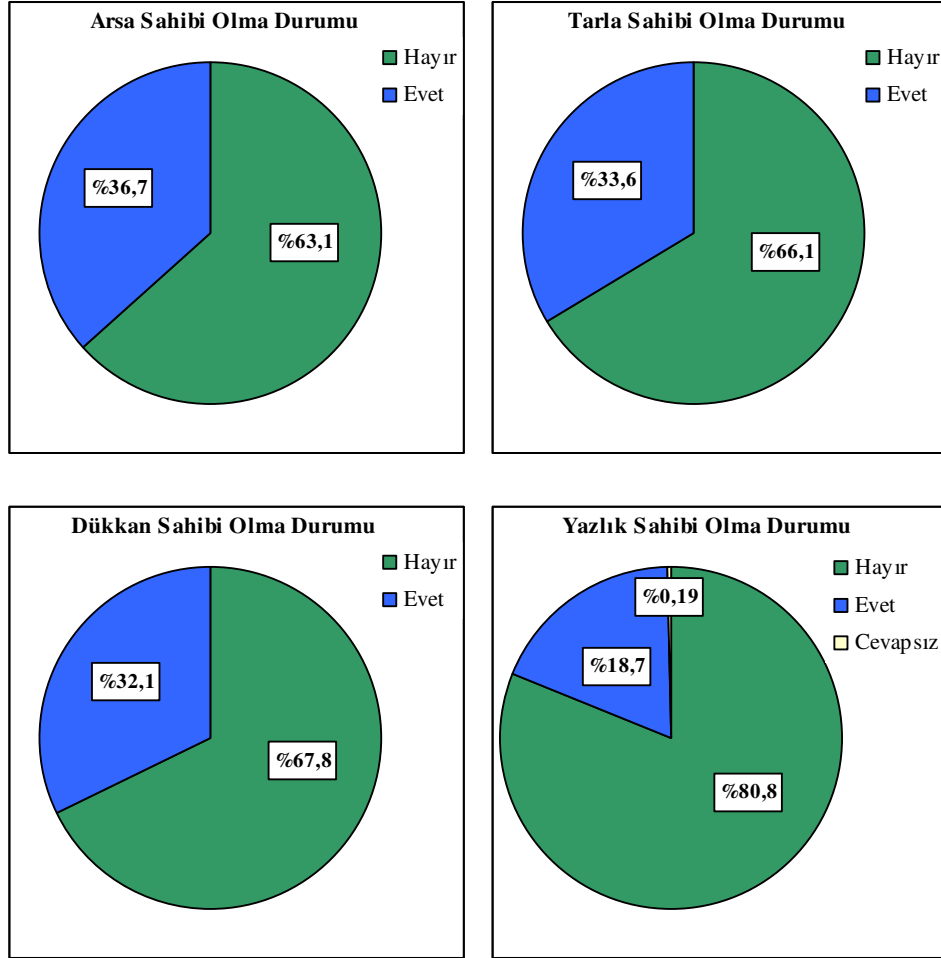
Tablo 11. Öğrenci Ailelerin Çoğunluğunun Sahip Olduğu Ve Olmadığı Mal Varlıkları

Okul Türü	Ailelerin Çoğunun Sahip Olduğu Mal	Ailelerin Çoğunun Sahip Olmadığı Mal
Anadolu ve Fen Liseleri	Ev	Tarla
Genel Liseler	Ev	Yazlık
Meslek Liseleri	Ev	Tarla
Özel Liseler	Ev	Yazlık

Grafik 10. Öğrenci Ailelerinin Mal Varlığına Sahip Olma Durumunun Dağılımı

Grafik 10' un devamı. Öğrenci Ailelerinin Mal Varlığına Sahip Olma Durumunun Dağılımı

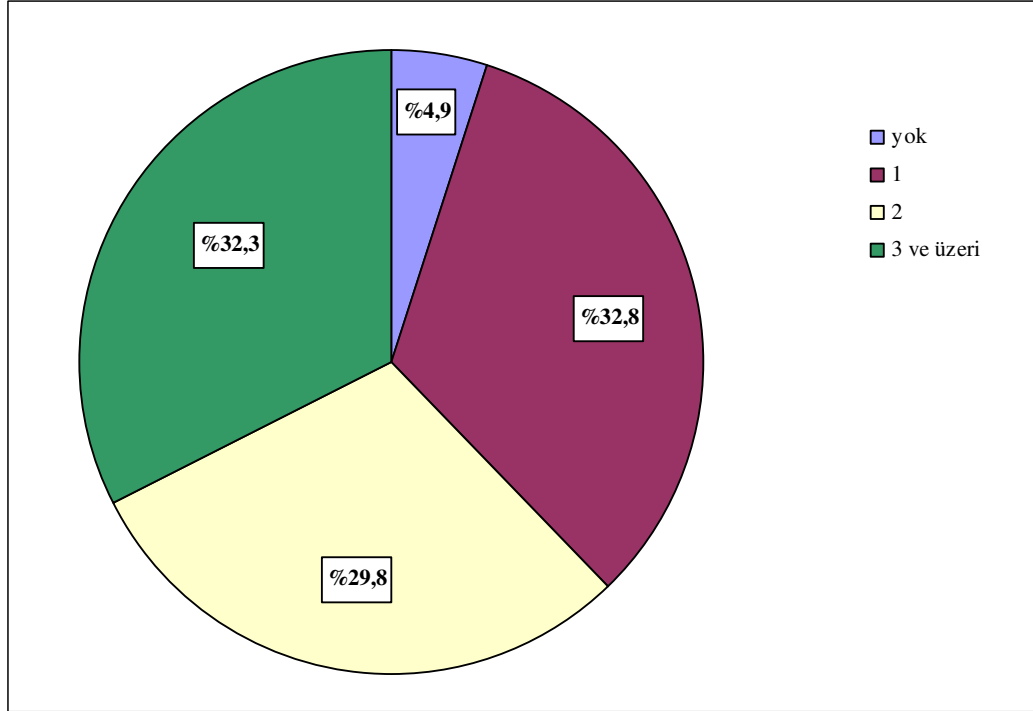

5.1.10. Öğrencilerin Kardeş Sayısı Durumu

Ankete katılan öğrencilerin yüzde 4.97'sinin kardeşinin olmadığı yani tek çocuk olduğu yüzde 32.89'unun bir kardeşi olduğu, yüzde 29.83'ünün iki kardeşi olduğu yüzde 32.89'unun ise üç ve daha fazla kardeşi olduğu belirlenmiştir. Kısaca iki çocuklu aileler ile dört ve üzeri çocuklu ailelerin oranı eşitken en az paya sahip olan aileler ise tek çocuklu ailelerdir. Okul türleri açısından incelendiğinde Anadolu ve Fen Lisesindeki öğrenciler ile Özel Liselerdeki öğrenciler daha çok 1 kardeşe , Genel ve Meslek Liselerindeki öğrenciler ise 3 ve daha fazla kardeşe sahiptir . Bu durum aynı zamanda hane halkı sayısını, dolayısıyla kendine ait bir çalışma odası olma durumunu ailenin aylık geliri doğrultusunda önemli ölçüde etkilemektedir .Genel Liseler ve

Mesleki ve Teknik eğitim veren liselerdeki ailelerin aylık gelir durumuna bakıldığında alt ve orta gelir grubunda olduğu , kendine ait bir çalışma odası olma durumuna bakıldığında yine aynı okul türlerindeki öğrencilerin yarısına yakınının çalışma odasının olmadığı görülmüştür. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 11’de gösterilmiştir.

Grafik 11. Öğrencilerin Kardeş Sayısı Durumunun Dağılımı

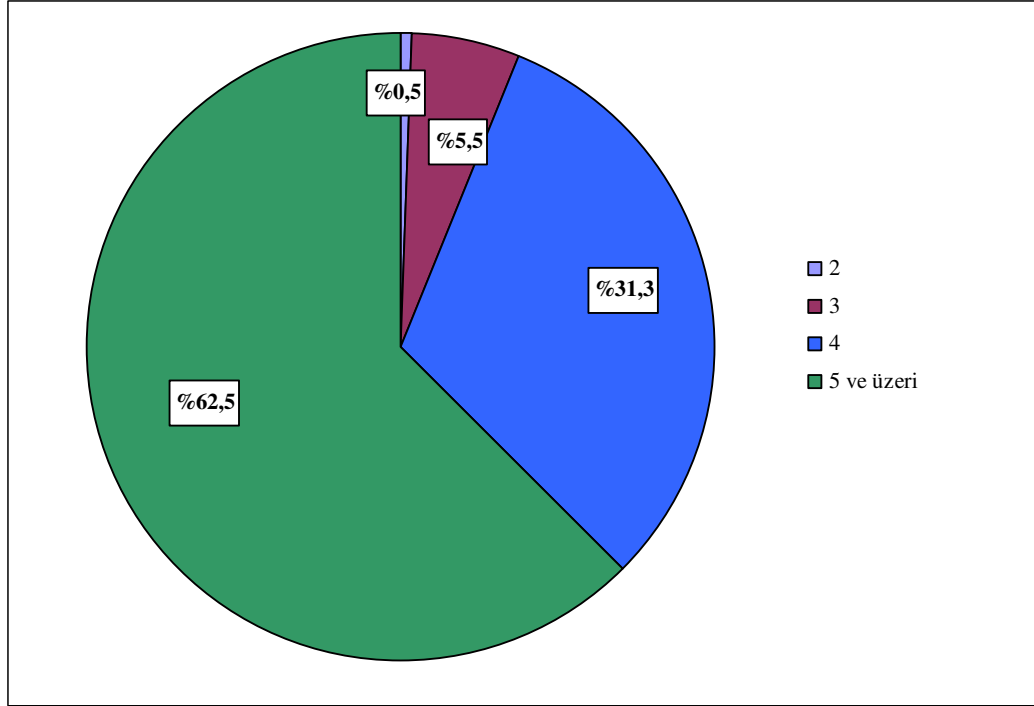
5.1.11. Öğrencilerin Hane Halkı Sayısı Durumu

Ankete katılan öğrencilerin yüzde 0.57 gibi çok az bir kısmının hane halkı sayısı iki yüzde 5.54 gibi oldukça az bir kısmının da üç , yüzde 31.36’sının 4 ve yüzde

62.52’sinin kısaca yarıdan fazlasının ise beş ve üzeridir. Özetle öğrenci ailelerinin büyük bir kısmı kalabalık ailelerden oluşmaktadır. Bu durum kardeş sayısında olduğu gibi gelir durumuna bağlı olarak kendine ait bir çalışma odası olmasını doğrudan etkilemektedir . Türkiye’de ki ev standartları düşünülecek olursa en fazla 2 çocuğa oda ayırmaya yetecek mimaride olduğu açıkça görülmektedir .Bu durum yine ailenin gelir durumuyla karşılaştırıldığında kalabalık ailelerin alt ve orta gelir grubundaki aileler

olduğu ve bu ailelerin Genel Liseler ile Mesleki ve Teknik eğitim veren liselerdeki öğrenci aileleri olduğu anlaşılmaktadır. Anadolu ve Fen Liseleri ile Özel Liselerdeki aileler ise çoğunlukla 4 kişilik ailelerden oluşmaktadır .Bunlara ilişkin bulgular Grafik 12’de gösterilmiştir.

Grafik 12. Öğrencilerin Hane Halkı Sayısı Durumunun Dağılımı

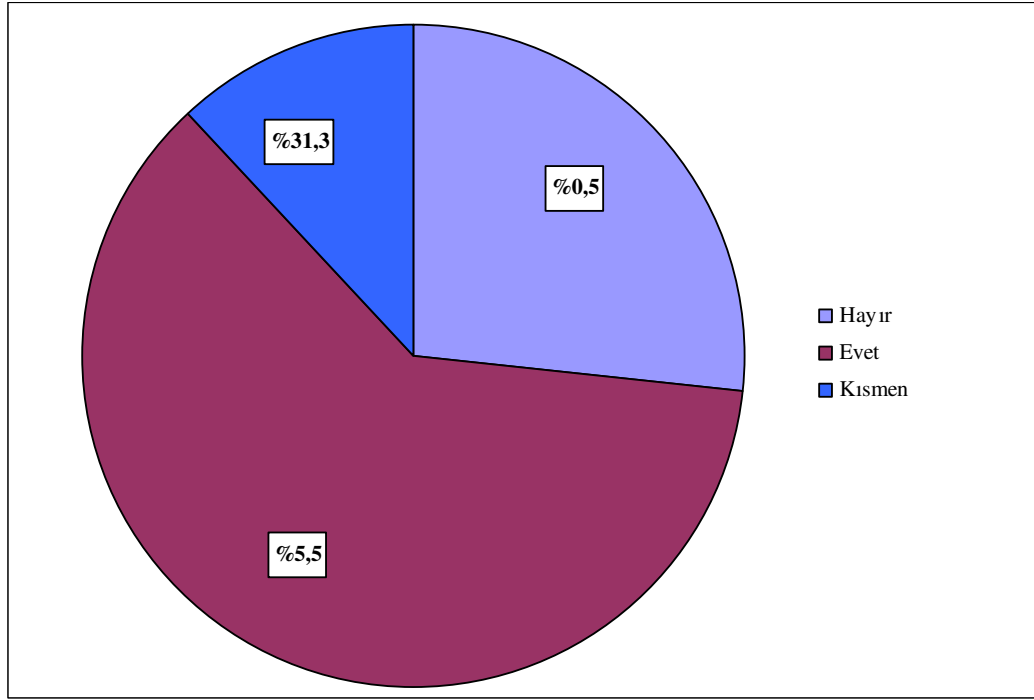
5.1.12. Öğrencilerin Orta Öğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme

Sınavı’na(OKS) Hazırlık Çalışmalarına Katılma Durumu

Ankete katılan öğrencilerin yüzde 61.4’ü düzenli olarak , yüzde 12.0’ı ise belli aralıklarla kısmen de olsa sınava hazırlık çalışmalarına katılmışlardır. Geriye kalan yüzde 26.6’lık kısım ise sınava hazırlık çalışmalarına katılmayanlardır. Genel olarak ankete katılan öğrencilerin büyük bir bölümünün sınava hazırlık çalışmalarına katıldığı görülmektedir. Herhangi bir dershaneye gitme, özel ders alma, okulun kurslarına katılma gibi çalışmalar hazırlık çalışmalarının içeriğini oluşturmaktadır. Okul türlerine göre sınava hazırlık için çalışmalara katılanlar ve katılmayanlara bakıldığında ise en çok katılanların Anadolu ve Fen Liseleri öğrencileri olduğu görülmektedir. Genel Liseler ile Mesleki ve Teknik eğitim veren liselerdeki öğrencilerin ise yarısına yakın

bir kısmının çalışmalara katıldığı ancak buna rağmen yine de katılmayanların en fazla olduğu okul türünün de yine Mesleki ve Teknik eğitim veren Liseler olduğu anlaşılmaktadır. En az katılımın olduğu okul türü ise Özel Liselerdir. Dershane ve özel ders ücretlerinin yüksek oluşu özellikle alt ve orta gelirli ailelerin bu konuda çocuklarına gerekli desteği veremediğini açıkça ortaya koymaktadır. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 13'te gösterilmiştir.

Grafik 13. Öğrencilerin OKS Hazırlık Çalışmalarına Katılma Durumunun Dağılımı

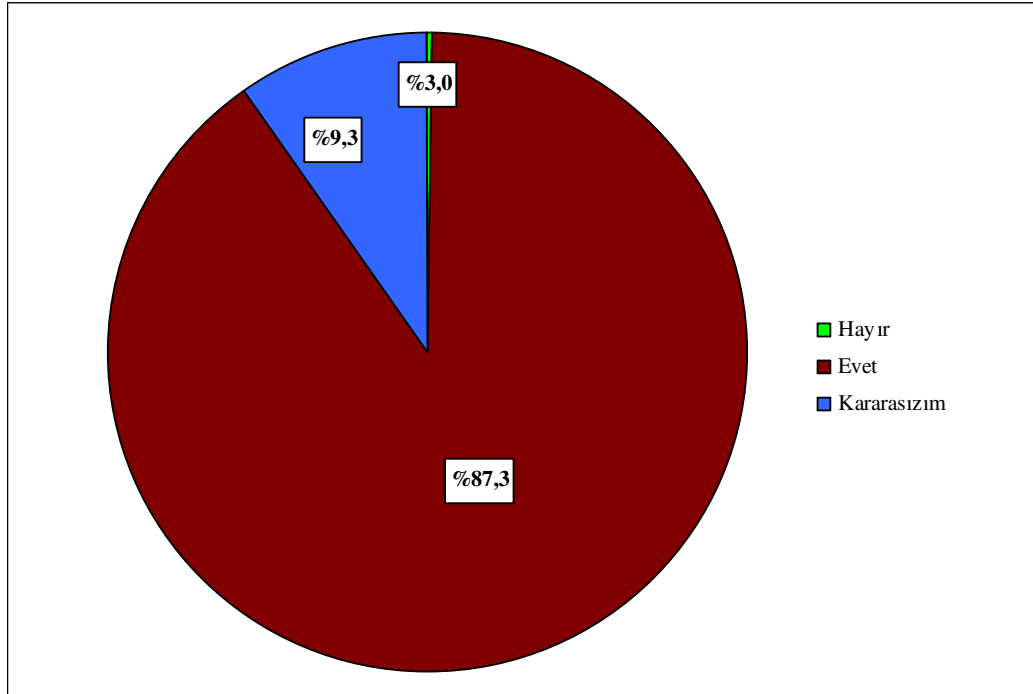

5.1.13. Öğrencilerin Üniversiteye Gitme İsteği

Ankete katılan öğrencilerin yüzde 87.38'i gibi büyük bir kısmı liseden sonra üniversiteye gitmek, meslek sahibi olmak, eğitimine devam etmek istiyor. Ancak yüzde 9.37'lik kısmı bu konuda kararsız kalırken yüzde 3.06'sı da üniversiteye gitmeyi istemiyor. Burada incelenmesi gereken kararsızlar ve istemeyenlerdir. Bu doğrultuda bakılınca Özel Liseler ve Anadolu ile Fen Liselerindeki öğrencilerin tamamı üniversiteye gitmek istiyor. Ancak kararsız olan ve gitmek istemeyenler ise Genel Liseler ve Meslek Liselerindeki bazı öğrenciler olduğu görülmektedir.

Nedeninin ne olduğu düşünöldüğünde ise ilk akla gelen Anadolu ve Fen Liselerindeki öğrencilerin bilgilerine ve başarılı olduklarına inanmaları ve de öyle olmaları ki bu yıl da (2006) ÖSS 'de yine en başarılı liseler Fen Liseleri olmuştur. Özel Liselerdeki öğrencilerinde tıpkı lise gibi üniversiteye de özel üniversitelerde okuyabilme imkanlarının olmasının verdiği güven rahatlıktır. Ancak Genel Liselerdeki ve Meslek Liselerindeki öğrenciler için durum biraz daha farklıdır . Genel Liselerdekiler OKS'de başarılı olamadıkları için bu tür okulları tercih etmişlerdir. Üniversite sınavını kazanmaya yetecek bilgi ve başarıya sahip olduklarını düşünmemektedirler .Meslek Liselerindeki öğrenciler ise üniversiteye girişteki tek şanslarının sınavsız geçiş hakkından yararlanmak olduğunu eğer bundan yararlanacak okul başarı puanına sahip olamazlarsa hemen çalışmaya başlayabileceklerini düşünmektedirler. Bunlara ilişkin bulgular Grafik 14'te gösterilmiştir.

Grafik 14. Öğrencilerin Üniversiteye Gitme İsteğinin Dağılımı

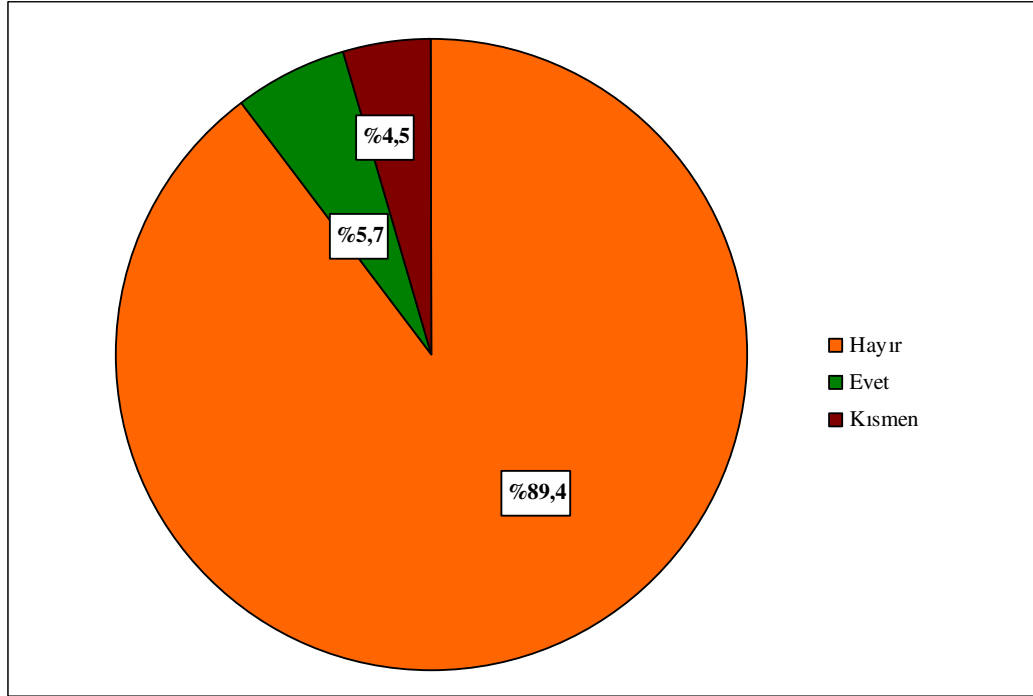

5.1.14. Öğrencilerin Burs veya Yardım Alma Durumu

Ankete katılan öğrencilerin yüzde 89.48 gibi büyük bir bölümü burs yada herhangi bir yardım almamaktadır. Bu durum ailelerin ekonomik yönden ne kadar zayıf olursa olsunlar çocuklarının okul masraflarını karşılayabildiklerini göstermektedir. Sadece yüzde 5.74'ü düzenli olarak, yüzde 4.59'u ise kısmen de olsa burs yada yardım almaktadır. Burada dikkati çeken nokta Özel Liselerin de burs ve yardım alanlar arasında olması Bunun nedeni de ailenin aylık gelir durumunda açıklandığı üzere bazı Özel Liselerin Vakıf Kurumları olması ve ihtiyacı olan başarılı öğrencilere eğitim imkanı sağlamasıdır .Bunlara ilişkin bulgular Grafik 15'te gösterilmiştir .

Grafik 15. Öğrencilerin Burs veya Yardım Alma Durumunun Dağılımı

5.2. Ankete Katılan Öğrencilerin Okul Türüne Göre Demografik Farklılıkları

Araştırmaya katılan öğrencilerin okudukları okulun türüne göre demografik özelliklerinin değişimini incelemek amacıyla yapılan iki değişkenli Kay-Kare analizi sonuçları aşağıda belirtilmiştir. Analiz sonuçları verilirken çok sayıda analiz yapılması nedeniyle sadece anlamlı farklılık gösteren analiz sonuçlarına yer verilmiştir .Anlamlı

farklılık gösteren demografik özellikler sırasıyla ; annelerin eğitim durumu , kendine ait bir çalışma odası olma durumu , ailenin aylık gelir durumu , hane halkı sayısı ve OKS'ye hazırlık çalışmalarına katılma durumudur.

5.2.1. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarının Okul Türüne Göre Değişimi

Annelerin eğitim durumunun okul türlerine göre farklılık gösterip göstermediği ya da okul türleri ile ilişkili olup olmadığına dair kay-kare analizi sonuçları Tablo 2.1.'de verilmiştir.

Tablo12. Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumlarının Okul Türüne Göre Değişiminin İncelenmesi Amacıyla Yapılan İki Değişkenli Kay-Kare Analizi Sonuçları

	Annelerin Eğitim Durumu					Toplam
	Okur yazar değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul-Üniversite	
Anadolu ve Fen Liseleri	1	12	4	26	17	60
Genel Liseler	1	70	24	12	0	107
Meslek Liseleri	13	132	31	26	1	203
Özel Liseler	1	51	25	58	18	153
Toplam	16	265	84	122	36	523

$$X^2 = 156.83 \quad sd = 12$$

$$p = .000$$

Tablo 12 incelendiğinde, ankete katılan Anadolu ve Fen Liseleri ile Özel Liselerdeki öğrenci annelerinin eğitim seviyesinin yüksek , Genel Lise ve Meslek Liselerindeki öğrenci annelerinin eğitim seviyesinin ise düşük olduğu görülmektedir .Buna göre eğitim seviyesi yüksek annelerin çocukları Anadolu ve Fen Liseleri ile Özel Liseleri annelerinin eğitim seviyesi düşük olan çocuklar ise Genel Liseleri ve Meslek Liselerini tercih etmişlerdir .Annelerin eğitim durumunun öğrencilerin tercih etmiş oldukları okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur [$X^2 (12)= 156.83$, $p < 0.05$] . Başka bir anlatımla ankete katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumları açısından okul türleri arasında anlamlı bir ilişki vardır .

5.2.2. Öğrencilerin Kendilerine Ait Bir Çalışma Odası Olma Durumlarının Okul Türüne Göre Değişimi

Öğrencilerin kendilerine ait bir çalışma odası olma durumlarının okul türlerine göre farklılık gösterip göstermediği ya da okul türleri ile ilişkili olup olmadığına dair kay-kare analizi sonuçları Tablo13’de verilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin Kendilerine Ait Bir Çalışma Odası Olma Durumlarının Okul Türüne Göre Değişiminin İncelenmesi Amacıyla Yapılan İki Değişkenli Kay-Kare Analizi Sonuçları

Okul Türü	Oda durumu		Toplam
	Hayır	Evet	
Anadolu ve Fen Liseleri	4	56	60
Genel Liseler	36	71	107
Meslek Liseleri	75	128	203
Özel Liseleri	16	136	152
Toplam	131	391	522

$$X^2 = 47.33 \quad sd = 3$$

$$p = .000$$

Tablo 13 incelendiğinde ,dört okul türündeki öğrencilerin büyük bir kısmının kendine ait bir çalışma odası olduğu görülmektedir .Bu konuda en çok sıkıntı çekenler ise Genel Liselerdeki ve Meslek Liselerindeki öğrencilerdir .Kendine ait bir çalışma odası olmayanlar arasında en çok pay onlara düşmektedir . Öğrencilerin kendilerine ait bir çalışma odası olma durumlarının tercih etmiş oldukları okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur [$X^2 (3) = 47.33$, $p < 0.05$] . Başka bir anlatımla kendine ait bir çalışma odası olması bakımından okul türleri arasında anlamlı bir ilişki vardır .

5.2.3. Ailelerin Aylık Gelir Durumlarının Okul Türüne Göre Değişimi

Ailelerin aylık gelir durumlarının okul türlerine göre farklılık gösterip göstermediği ya da okul türleri ile ilişkili olup olmadığına dair kay-kare analizi sonuçları Tablo14’te verilmiştir.

Tablo 14. Ailelerin Aylık Gelir Durumlarının Okul Türüne Göre Değişiminin İncelenmesi Amacıyla Yapılan İki Değişkenli Kay-Kare Analizi Sonuçları

Okul Türü	Gelir Grupları			Toplam
	Alt	Orta	Üst	
Anadolu ve Fen Liseleri	4	49	7	60
Genel Liseler	35	71	1	107
Meslek Liseleri	76	120	7	203
Özel Liseleri	9	100	44	153
Toplam	124	340	59	523

$$X^2 = 113.96 \quad sd = 6$$

$$p = .000$$

Tablo 14 incelendiğinde, dört okul türünde de ailelerin çoğunluğunun orta gelir grubuna ait oldukları görülmektedir. Alt gelir grubundaki ailelerin Genel Liseler ile Meslek Liselerindeki öğrenci ailelerinin bir kısmı, üst gelir grubundaki ailelerin ise Özel Liselerdeki ailelerin bir kısmı olduğu görülmektedir. Buna göre alt gelir grubundaki ailelerin çocukları Genel Liseler ve Meslek Liselerini orta gelir grubundaki ailelerin çocukları dört okul türünden birini, üst gelir grubundaki ailelerin çocukları da Özel Liseleri tercih etmiştir. Öğrencilerin ailelerinin aylık gelir durumlarının tercih etmiş oldukları okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur [$X^2 (6) = 113.96$, $p < 0.05$]. Başka bir deyişle ailelerin aylık gelir durumları bakımından okul türleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

5.2.4. Hane Halkı Sayısının Okul Türüne Göre Değişimi

Hane halkı sayısının okul türlerine göre farklılık gösterip göstermediği yada okul türleri ile ilişkili olup olmadığına dair kay-kare analizi sonuçları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Hane Halkı Sayısının Okul Türüne Göre Değişiminin İncelenmesi Amacıyla Yapılan İki Değişkenli Kay-Kare Analizi Sonuçları

Okul Türü	Hane Halkı Sayısı		Toplam
	3 ve altı	4 ve üstü	
Anadolu ve Fen Liseleri	37	22	59
Genel Liseler	27	80	107
Meslek Liseleri	55	146	201
Özel Liseleri	74	79	153
Toplam	193	327	520

$$X^2 = 39.52 \quad sd = 3$$

$$p = .000$$

Tablo 15 incelendiğinde, Genel ve Meslek Liselerindeki öğrenci ailelerinin çoğunluğunun hane halkı sayısının 4 ve üzerinde olduğu, Anadolu ve Fen Liseleri ile

Özel Liselerdeki öğrenci ailelerinin çoğunluğunun hane halkı sayısının ise 3 ve altında olduğu görülmektedir .Buna göre kalabalık ailelerin çocukları Genel ve Meslek Liselerini , kalabalık olmayan ailelerin çocukları ise Anadolu ve Fen Liseleri İle Özel Liseleri tercih etmişlerdir .Hane halkı sayısının öğrencilerin tercih etmiş oldukları okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur [$X^2_{(3)} = 39.52$, $p < 0.05$] .Başka bir deyişle hane halkı sayısının azlığı veya çokluğu bakımından okul türleri arasında anlamlı bir ilişki vardır .

5.2.5. OKS İçin Hazırlık Çalışmalarına Katılma Durumlarının Okul Türüne Göre Değişimi

OKS için hazırlık çalışmalarına katılma durumlarının okul türlerine göre farklılık gösterip göstermediği yada okul türleri ile ilişkili olup olmadığına dair kay-kare analizi sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. OKS için Hazırlık Çalışmalarına Katılma Durumunun Okul Türüne Göre Değişiminin İncelenmesi Amacıyla Yapılan İki Değişkenli Kay-Kare Analizi Sonuçları

Okul Türü	Çalışmalara Katılma		Toplam
	Hayır	Evet	
Anadolu ve Fen Liseleri	1	59	60
Genel Liseler	44	63	107
Meslek Liseleri	70	133	203
Özel Liseleri	24	129	153
Toplam	139	384	523

$$X^2 = 46.48 \quad sd = 3$$

$$p = .000$$

Tablo 16 incelendiğinde ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmının OKS için hazırlık çalışmalarına katıldığı görülmektedir .Çalışmalara katılım oranının düşük olduğu okul türleri ise Genel Liseler ile Meslek Liseleridir .Buna göre OKS için hazırlık çalışmalarına katılan öğrencilerin çoğu Anadolu ve Fen Liseleri ile Özel Liseleri tercih etmiş , diğerleri ise Meslek Liselerini , sınavı kazanamayanlar da Genel Liseleri tercih etmişlerdir . OKS hazırlık çalışmalarına katılma durumlarının öğrencilerin tercih etmiş oldukları okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur [$X^2_{(3)} = 48.46$, $p < 0.05$] .Başka bir deyişle öğrencilerin OKS için çalışmalara katılma durumu bakımından okul türleri arasında anlamlı bir ilişki vardır .

5.3. Okul Tercihini Etkileyen Ankette Yer Alan Faktörlerin Etki Puanı

Okul tercihinin etki eden faktörler bireysel faktörler ve okullara ait faktörler olmak üzere iki ayrı başlık altında değerlendirilmiştir .

5.3.1. Okul Tercihini Etkileyen Ankette Yer Alan Bireysel Faktörlerin Etki Puanları

Katılımcıların okul tercihi ile ilgili bireysel faktörlerin etkisini belirlemeye yönelik her bir soruya verdiği yanıtlar toplanarak her sorunun ayrı ayrı etki puanı hesaplanmıştır. Soruların katılımcıların okul tercihi üzerindeki etki sırası sözü edilen etki puanları kullanılarak belirlenmiştir. Bunlara ilişkin bulgular tablo 12’de verilmiştir .

Tablo 17. Öğrencilerin Bireysel Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre Sıralanmış Dağılımları

Faktör Sıra No	Okul Tercihini Etkileyen Bireysel Faktörler	Etki Değerleri										Etki Puanı
		Hiç etkili olmadı		Az etkili oldu		Kararsızım		Çoğunlukla etkili oldu		Tamamen etkili oldu		
		f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	
F 1	Kendi istek ve beklentilerim	120	22.9	100	19.1	61	11.7	151	28.9	90	17.2	1557
F 7	Ailemin istek ve beklentileri	152	29.1	116	22.2	32	6.1	134	25.6	89	17.0	1461
F 3	Sahip olmak istediğim meslek	181	34.6	89	17.0	45	8.6	113	21.6	95	18.2	1421
F 6	Okul başarımlım	180	34.4	96	18.4	49	9.4	119	22.8	79	15.1	1390
F 5	İlgi ve yeteneklerim	212	40.5	101	19.3	50	9.6	93	17.8	67	12.8	1271
F 12	Ailemin sahip olmamı istediği meslek.	261	49.9	86	16.4	42	8.0	75	14.3	59	11.3	1154
F 13	Basın,yayın organlarından ortaöğretim kurumları hakkında edindiğim bilgiler	315	60.2	74	14.1	49	9.4	65	12.4	20	3.8	970
F 2	Cinsiyetim.	356	68.1	50	9.6	18	3.4	50	9.6	48	9.2	950
F 8	Öğretmenlerimin istek ve beklentileri	322	61.6	85	16.3	34	6.5	55	10.5	27	5.2	949
F 9	Akraba, tanıdık ve komşularımızın beklenti ve istekleri	325	62.1	91	17.4	23	4.4	51	9.8	33	6.3	945
F 11	Yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmaları.	322	61.6	101	19.3	34	6.5	49	9.4	17	3.3	907
F 4	Ailemin ekonomik durumu	340	65.0	91	17.4	22	4.2	39	7.5	30	5.7	894
F 10	Arkadaşlarımlın bu okulu tercih etmeleri	362	69.2	87	16.6	16	3.1	38	7.3	20	3.8	836

Okul tercihini etkileyen bireysel faktörlerin aldıkları etki puanları doğrultusunda Tablo 17 incelendiğinde okul tercihine en fazla etki eden bireysel faktörün öğrencinin kendi istek ve beklentileri olduğu görülmektedir .Etkisi diğer bireysel faktörler arasında en az olan faktör ise arkadaşlarının tercih ettiği okul olmasıdır . Etki puanı doğrultusunda etkisi en fazla olan bireysel faktörden başlayarak tüm bireysel faktörler sırasıyla öğrencinin ;1. Kendi istek ve beklentileri 2. Ailesinin istek ve beklentileri 3. Sahip olmak istediği meslek 4. Okul başarısı 5. İlgi ve yetenekleri 6. Ailesinin ondan sahip olmasını istediği meslek 7. Basın,yayın organlarından ortaöğretim kurumları hakkında edindiği bilgiler 8. Cinsiyeti 9. Öğretmenlerinin istek ve beklentileri 10. Akraba, tanıdık ve komşularının beklenti ve istekleri 11. Mezun olduğu ilköğretim okulunda (8. sınıfında) okul tercihi için yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmaları 12. Ailesinin ekonomik durumu 13. Arkadaşlarının bu okulu tercih etmeleridir .

Bu sıralamadan da görüleceği gibi ilk sıralarda öğrencinin kendisinin ve ailesinin istek ve beklentileri, sahip olmak istediği meslek ve bunları gerçekleştirmesine imkan sağlayacak olan okul başarısı ile ilgi ve yetenekleri yer almaktadır. Son sıralarda ise arkadaşlarının okul tercihleri, ailesinin ekonomik durumu, yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmaları, öğretmenlerinin istek ve beklentileri ile cinsiyetidir .

Buna göre öğrencilerin okul tercihinde kendilerinin ve ailelerinin istek ve beklentileri ile bireysel bazı özellikleri daha çok etkili olurken ailesi dışındaki yakın çevresinin istek ve beklentileri, görüşleri, yönlendirmeleri ve cinsiyeti daha az etkili olmaktadır. Buradan iki sonuç ortaya çıkmaktadır. Birincisi aileler çocuklarıyla özellikle okul seçiminde yakından ilgililer ve çocuklarının isteklerine saygılılar. Çocuklar da kendi yetenek ve başarılarının farkındalar. Yani seçimlerini bilinçli yapıyorlar. İkinci sonuç ise çocuklar arkadaşlarına duygusal anlamda aynı okula gitmek isteyecek kadar çok bağlı değiller. Öğretmenleri ve mezun oldukları ilköğretim okullarındaki rehberlik servisi ile ilişkilerinin zayıflığı, hatta çoğunun geldiği okulda rehberlik servisinin bile olmadığı. Rehberlik servisi olan okullardaki öğrenciler de bu konuda fazla etkili olamadığı. Cinsiyetlerinin de okul seçiminde onları etkilemediği. Kız öğrencilerin kız liselerini tercih etmelerinin nedeninin cinsiyetleri değil kendilerinin ve ailelerinin istek ve beklentileridir.

5.3.2. Okul Tercihini Etkileyen Okullara Ait Faktörlerin Etki Puanları

Katılımcıların okul tercihi ile ilgili okullara ait faktörlerin etkisini belirlemeye yönelik her bir soruya verdiği yanıtlar toplanarak her sorunun ayrı ayrı etki puanı hesaplanmıştır. Soruların katılımcıların okul tercihi üzerindeki etki sırası sözü edilen etki puanları kullanılarak belirlenmiştir. Bunlara ilişkin bulgular Tablo18’de verilmiştir.

Tablo 18. Öğrencilerin Okullara Ait Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre Sıralanmış Dağılımları

		Etki Değerleri										Etki Puanı
		Hiç etkili olmadı		Az etkili oldu		Kararsızım		Çoğunlukla etkili oldu		Tamamen etkili oldu		
Faktör Sıra No	Okul Tercihini Etkileyen Okullara Ait Faktörler	F	%	F	%	f	%	f	%	F	%	
F 18	Okulun çevrede iyi eğitim veren , başarılı bir okul olarak tanınmış olması	167	31.9	78	14.9	44	8.4	121	23.1	113	21.6	1504
F 30	Bu okuldan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar (ek puan, sınavsız geçiş hakkı gibi.)	206	39.4	78	14.9	49	9.4	91	17.4	99	18.9	1368
F 19	Okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması	217	41.5	88	16.8	61	11.7	90	17.2	67	12.8	1271
F 24	Bu okuldan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması	226	43.2	103	19.7	50	9.6	88	16.8	56	10.7	1214
F 14	Adapazarı’nda bulunan ortaöğretim kurumlarının türünün ve sayısının sınırlı olması	238	45.5	87	16.6	38	7.3	84	16.1	75	14.3	1248
F 27	Bu okuldan mezun olunca hemen işe başlayabileceğimi düşünmem	252	48.2	82	15.7	49	9.4	78	14.9	62	11.9	1185
F 28	Okulun hem dini bilgiler öğretmesi hem de üniversiteye hazırlaması	252	48.2	96	18.4	48	9.2	61	11.7	65	12.4	1157
F 25	Okulda iyi derecede yabancı dil eğitimi veriyor olması	244	46.7	102	19.5	58	11.1	71	13.6	48	9.2	1146

Tablo 18' in devamı. Öğrencilerin Okullara Ait Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre Sıralanmış Dağılımları

Faktör Sıra No	Okul Tercihini Etkileyen Okullara Ait Faktörler	Etki Değerleri										Etki Puanı
		Hiç etkili olmadı		Az etkili oldu		Kararsızım		Çoğunlukla etkili oldu		Tamamen etkili oldu		
		F	%	F	%	f	%	f	%	f	%	
F 26	Başarılı öğrencilerin bu okulda eğitim görüyor olması	254	48.6	93	17.8	51	9.8	81	15.5	44	8.4	1137
F 21	Bu okulda okuyan ve ya bu okulda okumuş olan yakınlarımızın olması,	270	51.6	107	20.5	32	6.1	67	12.8	47	9.0	1083
F 17	Okuldaki sınıf mevcutlarının az olması	308	58.9	80	15.3	40	7.6	69	13.2	26	5.0	994
F 22	Okulun şehir merkezine yakın olması	325	62.1	88	16.8	32	6.1	48	9.2	30	5.7	939
F 16	Okulun fiziki donanımı (spor salonu,kütüphane, tiyatro salonu vb gibi)	332	63.5	78	14.9	43	8.2	48	9.2	22	4.2	919
F 31	Bu okulun yatılı eğitim veriyor olması	455	87.0	20	3.8	8	1.5	20	3.8	20	3.8	699
F 29	Bu okulda diğer okullardan daha fazla dini eğitim veriliyor olması	368	70.4	49	9.4	32	6.1	34	6.5	40	7.6	898
F 20	Tanınmış ünlü kişilerin bu okuldan mezun olmaları	390	74.6	55	10.5	31	5.9	25	4.8	22	4.2	803
F 15	Okulun evimize yakın oluşu	400	76.5	57	10.9	10	1.9	32	6.1	24	4.6	792
F 23	Adapazarı'nda şu an yaşayan tanınmış kişilerin bu okulda eğitim görüyor olması	419	80.1	48	9.2	27	5.2	18	3.4	11	2.1	723

Okul tercihini etkileyen okullara ait faktörlerin aldıkları etki puanları doğrultusunda Tablo 18 incelendiğinde okul tercihine en fazla etki eden faktörün okulun çevrede iyi eğitim veren başarılı bir okul olarak tanınması olduğu görülmektedir .Diğer faktörler içinde diğerlerinden daha az etkili olan faktör ise okulun yatılı eğitim veriyor olmasıdır. Buradan çıkan sonuç okul tercihi yapılırken okulun özellikleri ile ilgili en fazla dikkat edilen nokta okulun eğitim kalitesi , en az dikkate alınan özelliği ise yatılı olmasıdır. Daha fazla etkili olan ilk 5 faktöre bakıldığında hepsinin de okulun eğitim

kalitesi ile ilgili olduğu görülmektedir .Hedefin bir meslek sahibi olmak ve bunun yolunun da üniversite olduğu düşünülecek olursa ankete katılan öğrencilerin de bu doğrultuda cevap vermeleri onların bu konuda bilinçli olduklarını göstermektedir. Diğer faktörler arasında daha az etkili olan son beş faktöre bakıldığında ise okulun eve yakın olması , popüler kişilerin tercih ettikleri okulda eğitim görmüş ve ya görüyor olması, okulun yatılı eğitim veriyor olması , diğer okullardan daha fazla dini eğitim veriyor olmasıdır. Buradan çıkan sonuç da ankete katılan öğrencilerin okul tercihinde okulların öğrenci kadrosunda tanınmış kişilerin olmasının, daha fazla dini eğitim veriliyor olmasının , eve yakın oluşunun , yatılı eğitim veriyor oluşunun etkisi vardır Ancak bu etki diğer faktörlerden çok daha azdır .

5.3.3. Öğrencilerin Bireysel ve Okullara Ait Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre En Etkili On Faktör ve Etkisi Daha Az Olan On Faktör

Katılımcıların okul tercihi ile ilgili bireysel ve okullara ait faktörlerin etkisini belirlemeye yönelik her bir soruya verdiği yanıtlar toplanarak her soru için ayrı ayrı hesaplanan etki puanları doğrultusunda en etkili 10 faktör ve en az etkili 10 faktör sıralanarak dağılımları hesaplanmıştır.

5.3.3.1. Öğrencilerin Bireysel ve Okullarla İlgili Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre En Etkili On Faktör

Katılımcıların okul tercihi ile ilgili bireysel ve okullara ait faktörlerin etkisini belirlemeye yönelik her bir soruya verdiği yanıtlar toplanarak her soru için ayrı ayrı hesaplanan etki puanları doğrultusunda en etkili 10 faktör sıralanarak dağılımları hesaplanmıştır. Bunlara ilişkin bulgular Tablo 19’da verilmiştir .

Tablo 19. Öğrencilerin Bireysel ve Okullara Ait Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre En Etkili On Faktörün Sıralanmış Dağılımları

Etki Sırası	Faktör Sıra No	Okul Tercihini Etkileyen Bireysel ve Okullara Ait Faktörler	Etki Puanı
1	F 1	Kendi istek ve beklentilerim	1557
2	F 18	Okulun çevrede iyi eğitim veren , başarılı bir okul olarak tanınmış olması	1504
3	F 7	Ailemin istek ve beklentileri	1461

Tablo 19' un devamı. Öğrencilerin Bireysel ve Okullara Ait Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre En Etkili On Faktörün Sıralanmış Dağılımları

Etki Sırası	Faktör Sıra No	Okul Tercihini Etkileyen Bireysel ve Okullara Ait Faktörler	Etki Puanı
4	F 3	Sahip olmak istediğim meslek	1421
5	F 6	Okul başarıml	1390
6	F 30	Bu okuladan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar (ek puan, sınavsız geçiş hakkı gibi.)	1368
7	F 19	Okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması	1271
8	F 14	Adapazarında bulunan ortaöğretim kurumlarının türünün ve sayısının sınırlı olması	1248
9	F 24	Bu okuldan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması	1214
10	F 27	Bu okuldan mezun olunca hemen işe başlayabileceğimi düşünmem	1185

Tablo 19 incelendiğinde diğerlerinden daha fazla etkili olan bireysel ve okullara ait faktörlerin öğrencinin ve ailesinin istek ve beklentileri , sahip olmak istediği meslek okul başarısı ve tercih ettiği okulun eğitim kalitesi ile ilgili olduğu görülmektedir Diğer bir deyişle öğrencilerin okul tercihlerinde onları en fazla etkileyenler kendileri , aileleri ve okulların özellikleridir .Yine en etkili faktör kendi istek ve beklentileridir Sonucun böyle olması ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmının kendi istek ve beklentileri doğrultusunda şu an eğitim gördükleri okulları tercih ettikleri anlamına gelmektedir .Ancak bu okulların onların istek ve beklentilerini ne ölçüde karşıladığı da ayrı tartışma konusu oluşturmaktadır .

5.3.3.2. Öğrencilerin Bireysel ve Okullarla İlgili Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre En Az Etkili On Faktör

Katılımcıların okul tercihi ile ilgili bireysel ve okullara ait faktörlerin etkisini belirlemeye yönelik her bir soruya verdiği yanıtlar toplanarak her soru için ayrı ayrı hesaplanan etki puanları doğrultusunda en az etkili 10 faktör sıralanarak dağılımları hesaplanmıştır. Bunlara ilişkin bulgular Tablo 20'de verilmiştir .

Tablo 20. Öğrencilerin Bireysel ve Okullara Ait Faktörlerle İlgili Sorulara Verdikleri Yanıtların Etki Puanına Göre En Az Etkili On Faktörün Sıralanmış Dağılımları

Etki Sırası	Faktör Sıra No	Okul Tercihini Etkileyen Bireysel ve Okullara Ait Faktörler	Etki Puanı
1	F 31	Bu okulun yatılı eğitim veriyor olması	699
2	F 23	Adapazarı'nda şu an yaşayan tanınmış kişilerin bu okulda eğitim görüyor olması	723
3	F 15	Okulun evimize yakın oluşu	792
4	F 20	Tanınmış ünlü kişilerin bu okuldan mezun olmaları	803
5	F 10	Arkadaşlarımın bu okulu tercih etmeleri	836
6	F 4	Ailemin ekonomik durumu	894
7	F 29	Bu okulda diğer okullardan daha fazla dini eğitim veriliyor olması	898
8	F 11	Yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmaları.	907
9	F 16	Okulun fiziki donanımı (spor salonu,kütüphane,tiyatro salonu vb gibi)	919
10	F 22	Okulun şehir merkezine yakın olması	939

Tablo 20 incelendiğinde, en çok dikkati çeken öğrencilerin okul tercihinde ailelerinin ekonomik durumlarının , rehberlik ve yönlendirme çalışmalarının ve okulun fiziki donanımının diğer faktörlerden daha az etkili olmasıdır .Buradan çıkan sonuç ailelerin gelir durumlarının çocuklarının istedikleri eğitimi almalarını etkileyecek ölçüde düşük olmadığı , rehberlik ve yönlendirme çalışmalarının yapılmadığı veya yetersiz olduğu okulun fiziki yapısı ile ilgili genelde sosyal etkinliklere imkan sağlayan kütüphane spor salonu , tiyatro ve konferans salonu gibi bölümlerin öğrencilerin ilgisini çekmediği bu da sanata ve spora okul içinde önem verilmediğidir .Görüldüğü gibi daha ilköğretimde başlayan bu durum ne yazık ki orta öğretimde de devam etmektedir .

5.4. Okul Türüne Göre Ankette Yer Alan Faktörlerin Farklılığı

Okul türüne göre öğrencilerin tercihlerini etkileyen bireysel ve kurumsal etmenlerin anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi için verilerin çok değişkenli dağılımları incelenmiştir .

5.4.1. Okul Türüne Göre Bireysel Faktörlerin Farklılığı

Okul türüne göre araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel faktörlere verdikleri cevapların okul bazında hesaplanan puanları doğrultusunda Kruskal Wallis testi sonuçları tablo 21’de verilmiştir .

Tablo 21 Bireysel Faktörlerin Okul Türüne Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Okul Türleri	N	Sıra ort .	X ²	sd	p
Anadolu ve Fen Liseleri	13	30.85	2.321	3	.509
Genel Liseler	13	22.00			
Meslek Liseleri	13	27.54			
Ozel Liseler	13	25.62			

Bireysel faktörlerin okul türüne göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla yapılan Kruskal Wallis analizi sonucunda anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür [$X^2(3) = 2.32$, $p > .05$] .Bu durum dört okul türü için de öğrencilerin faktörlere verdikleri yanıtların birbirinden farklılaşmadığı yani öğrencilerin okul seçiminde hangi okulu tercih etmiş olurlarsa olsunlar tercih sırasında benzer faktörlerin etkisinde kaldıklarını göstermektedir.

5.4.2. Okullara Ait Faktörlerin Farklılığı

Okul türüne göre araştırmaya katılan öğrencilerin bireysel faktörlere verdikleri cevapların okul bazında hesaplanan puanları doğrultusunda ANOVA sonuçları tablo 22’de verilmiştir .

Tablo 22. Okullara Ait Faktörlerin Okul Türüne Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1.332	3	.444	1.125	.345
Gruplar içi	26.835	68	.395		
Toplam	28.168	71			

Okullara ait faktörlerin okul türüne göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla yapılan tek faktörlü ANOVA sonucunda anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür [$F(3-68) = 1.12$, $P > .01$] .Bu durum dört okul türü için de öğrencilerin faktörlere verdikleri yanıtların birbirinden farklılaşmadığı yani öğrencilerin okul seçiminde hangi okula tercih etmiş olurlarsa olsunlar benzer faktörlerin tercih sırasında etkili olduğunu göstermektedir.

5.5. Demografik Değişkenlere Göre Okul Tercihine Etki Eden Bireysel ve Okullara Ait Faktörlerin Farklılığı

Öğrencilerin faktörlere verdikleri yanıtların cinsiyet , anne-baba eğitim durumu , aile geliri ,hane halkı sayısı , okul türü değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir .Analiz sonuçları her bir demografik değişken için bireysel ve okullara ait faktörlere göre ayrı ayrı verilmiştir .

5.5.1. Cinsiyet

Öğrencilerin bireysel ve okullara ait faktörlere verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır .Test sonuçları Tablo 23 ve tablo 24’te verilmiştir .

Tablo 23. Bireysel Faktörlerin Cinsiyete Göre U-Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Bireysel Faktörler	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
F 3	Sahip olmak istediğim meslek	Kız	335	247.65	82962.00	26682.000	.003
		Erkek	188	287.57	54064.00		
F 5	İlgi ve yeteneklerim	Kız	335	249.80	83684.50	27404.500	.010
		Erkek	188	283.73	53341.50		
F 6	Okul başarımları	Kız	335	250.24	83829.50	27549.500	.014
		Erkek	188	282.96	53196.50		
F 11	Yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmaları	Kız	335	252.06	84440.50	28160.500	.021
		Erkek	188	279.71	52585.50		
F 12	Ailemin sahip olmamı istediği meslek	Kız	335	247.51	82916.50	26636.500	.002
		Erkek	188	287.82	54109.50		
F 13	Basın yayın organlarından orta öğretim kurumları hakkında edindiğim bilgiler	Kız	335	247.85	83028.50	26748.500	.001
		Erkek	188	287.22	53997.50		

P<0,05

Tablo 23 incelendiğinde bireysel etmenlerle ilgili olarak faktör 3, 5, 6, 11, 12 ve 13’ün öğrencilerin cinsiyetleri açısından anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir .**Faktör 3** için kız ve erkek öğrencilerin puanları incelendiğinde erkeklerin sıra ortalamasının 257.6 , kızların sıra ortalamasının ise 247.7 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [U = 26682. 000 , p<0.05] . **Faktör 5** için kız ve erkek öğrencilerin puanları incelendiğinde erkeklerin sıra ortalamasının 283.7 , kızların sıra ortalamasının ise 249.8 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [U = 27404.500 , p<0.05] **Faktör 6** için kız ve erkek öğrencilerin puanları incelendiğinde erkeklerin sıra ortalamasının 282.9 , kızların sıra ortalamasının ise 250.2 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [U = 27549.500 , p<0.05] . **Faktör 11** için kız ve erkek öğrencilerin puanları incelendiğinde erkeklerin sıra ortalamasının 279.7 , kızların sıra

ortalamasının ise 252.0 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [$U = 28160.500$, $p < 0.05$] . **Faktör 12** için kız ve erkek öğrencilerin puanları incelendiğinde erkeklerin sıra ortalamasının 287.8 , kızların sıra ortalamasının ise 247.5 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [$U = 26636.500$, $p < 0.05$] . **Faktör 13** için kız ve erkek öğrencilerin puanları incelendiğinde erkeklerin sıra ortalamasının 287.2 , kızların sıra ortalamasının ise 247.8 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [$U = 26748.500$, $p < 0.05$] . Bu durum erkek öğrencilerin okul tercihlerinde sahip olmak istedikleri mesleğin , ilgi ve yeteneklerinin , okul başarılarının , rehberlik ve yönlendirme çalışmalarının , ailelerinin onlardan sahip olmalarını istedikleri mesleğin ve orta öğretim kurumları hakkında edindiği bilgilerin kız öğrencilere kıyasla daha fazla etkili olduğunu göstermektedir .

Tablo 24. Okullara Ait Faktörlerin Cinsiyete Göre U-Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Okullara Ait Faktörler	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
		F 15	Okulun evimize yakın oluşu	Kız	335		
		Erkek	188	275.95	51879.50		
F 22	Okulun şehir merkezine yakın olması	Kız	335	253.22	84828.50	28548.500	.041
		Erkek	188	277.65	52197.50		
F 27	Bu okuldan mezun olunca hemen işe başlayabileceğimi düşünmem	Kız	335	250.15	83801.00	27521.000	.011
		Erkek	188	283.11	53225.00		

$P < 0,05$

Tablo 24 incelendiğinde okullara ait etmenlerle ilgili olarak faktör 15, 22 ve 27'nin öğrencilerin cinsiyetleri açısından anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir .**Faktör 15** için kız ve erkek öğrencilerin puanları incelendiğinde erkeklerin sıra ortalamasının 257.9 , kızların sıra ortalamasının ise 254.1 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [$U = 28866.500$, $p < 0.05$] . **Faktör 22** için kız ve erkek öğrencilerin puanları incelendiğinde erkeklerin sıra ortalamasının 277.6, kızların sıra ortalamasının ise 253.2 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [$U = 28548.500$, $p < 0.05$] . **Faktör 27** için kız ve erkek öğrencilerin puanları incelendiğinde erkeklerin sıra ortalamasının 283.1, kızların sıra ortalamasının ise 250.1 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [$U = 27521.000$, $p < 0.05$] . Bu durum erkek öğrencilerin okul tercihlerinde okulun evlerine yakın oluşunun , okulun şehir merkezine yakın oluşunun okuldan mezun olunca hemen işe başlayabilecek oluşunun kız öğrencilere kıyasla daha fazla etkili olduğunu göstermektedir .

5.5.2. Annenin Eğitim Durumu

Öğrencilerin bireysel ve okullara ait faktörlere verdikleri yanıtların annelerinin eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla Kruskal Wallis H-Testi kullanılmıştır. Test sonuçları Tablo 25 ve Tablo 26'da verilmiştir .

Tablo 25. Bireysel Faktörlerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Bireysel Faktörler	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
F 3	Sahip olmak istediğim meslek	*a	265	266.80	3	10.459	.015	a-c c-d
		*b	84	253.42				
		*c	122	219.44				
		*d	36	278.26				
F 8	Öğretmenlerimin istek ve beklentileri	*a	265	245.91	3	9.200	.027	a-d b-d c-d
		*b	84	246.33				
		*c	122	259.65				
		*d	36	312.31				
F 11	Yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmaları	*a	265	244.16	3	11.125	.011	a-d b-d c-d
		*b	84	252.06				
		*c	122	257.43				
		*d	36	319.35				
F 13	Basın yayın organlarından orta öğretim kurumları hakkında edindiğim bilgiler	*a	265	241.14	3	15.890	.001	a-d b-d c-d
		*b	84	263.93				
		*c	122	252.50				
		*d	36	330.57				

*a ilkökul mezunu

*b ortaokul mezunu

*c lise mezunu

*d yüksekokul –üniversite mezunu

P<0,05

Annenin eğitim durumunun öğrencinin okul tercihine olan etkisi bireysel faktörler arasında incelendiğinde **faktör 3** 'de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 10.459$, $P<0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkökul-lise ve lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde ilkökul mezunu annelerin çocukları ile yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarının lise mezunu annelerin çocuklarına göre okul tercihi yaparken sahip olmak mesleği daha fazla ön planda tuttuğu görülmektedir .

Faktör 8 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 9.200$, $P<0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkökul-yüksekokul veya üniversite , ortaokul- yüksekokul veya üniversite , lise yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının

tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarını diğer okul mezunu annelerin çocuklarına göre okul tercihi yaparken öğretmenlerinin istek ve beklentilerinin daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 11 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 11.125, P < 0.05$]. Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul-yüksekokul veya üniversite , ortaokul- yüksekokul veya üniversite , lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarını diğer okul mezunu annelerin çocuklarına göre okul tercihi yaparken rehberlik ve yönlendirme çalışmalarının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 13 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 9.200, P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul-yüksekokul veya üniversite , ortaokul- yüksekokul veya üniversite lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarını diğer okul mezunu annelerin çocuklarına göre okul tercihi yaparken basın yayın organlarından orta öğretim kurumları hakkında edindiği bilgilerin daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir.

Tablo 26. Okullara Ait Faktörlerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Okullara Ait Faktörler	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	P	Anlamlı Fark
F 14	Adapazarı'nda bulunan orta öğretim kurumlarının türünün ve sayısının sınırlı olması	*a	265	239.18	3	15.692	.001	a-d
		*b	84	250.58				b-d
		*c	122	265.18				c-d
		*d	36	333.18				
F 16	Okulun fiziki donanımı	*a	265	234.37	3	25.116	.000	a-c
		*b	84	252.89				a-d
		*c	122	272.49				b-d
		*d	36	338.47				c-d

Tablo 26' nın devamı. Okullara Ait Faktörlerin Annenin Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Okullara Ait Faktörler	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
F 17	Okuldaki sınıf mevcutlarının az olması	*a	265	219.83	3	49.154	.000	a-b , b-c a-c , b-d a-d
		*b	84	259.13				
		*c	122	298.40				
		*d	36	343.11				
F 18	Okulun çevrede iyi eğitim veren , başarılı bir okul olarak tanınmış olması	*a	265	241.14	3	9.184	.027	a-d b-d c-d
		*b	84	256.52				
		*c	122	262.29				
		*d	36	314.71				
F 19	Okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması	*a	265	233.57	3	15.797	.001	a-b a-c a-d c-d
		*b	84	271.03				
		*c	122	267.43				
		*d	36	319.14				
F 24	Bu okuldan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması	*a	265	235.44	3	18.164	.000	a-c a-d b-d c-d
		*b	84	249.93				
		*c	122	274.62				
		*d	36	330.24				
F 25	Okulda iyi derecede yabancı dil eğitimi veriliyor olması	*a	265	239.43	3	8.984	.030	a-d
		*b	84	260.87				
		*c	122	265.86				
		*d	36	305.03				
F 26	Başarılı öğrencilerin bu okulda eğitim görüyor olması	*a	265	242.60	3	12.789	.005	a-d b-d c-d
		*b	84	249.29				
		*c	122	260.02				
		*d	36	328.50				
F 27	Bu okuldan mezun olunca hemen işe başlayabileceğimi düşünmem	*a	265	272.83	3	12.615	.006	a-c a-d
		*b	84	250.30				
		*c	122	227.11				
		*d	36	215.17				
F 29	Bu okulda diğer okullardan daha fazla dini eğitim veriliyor olması	*a	265	270.41	3	11.047	.011	a-b a-c
		*b	84	233.50				
		*c	122	239.04				
		*d	36	231.74				

*a ilkököl mezunu

*b ortaokul mezunu

*c lise mezunu

*d yüksekokul –üniversite mezunu

P<0,05

Annenin eğitim durumunun öğrencinin okul tercihinin olan etkisi bireysel faktörler arasında incelendiğinde **faktör 14** 'te anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [H(3) =15.692 , P<0.05] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkököl-yüksekokul veya üniversite, ortaokul- yüksekokul veya üniversite, lise- yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarını diğer okul mezunu annelerin çocuklarına göre okul tercihi yaparken Adapazarı'nda bulunan orta

öğretim kurumlarının türünün ve sayısının sınırlı olmasının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 16 ‘da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 25.116$, $P < 0.05$] Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul-lise ,ilkokul- yüksekokul veya üniversite, ortaokul- yüksekokul veya üniversite, lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde lise mezunu annelerin çocuklarının ilkokul mezunu annelerin çocuklarına göre, yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarının da ilkokul mezunu annelerin , ortaokul mezunu annelerin ve lise mezunu annelerin çocuklarına göre okul tercihi yaparken okulun fiziki donanımının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 18 ‘de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 9.184$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul- yüksekokul veya üniversite, ortaokul- yüksekokul veya üniversite ile lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarını ilkokul mezunu annelerin ortaokul mezunu ve lise mezunu annelerin çocuklarına göre okul tercihi yaparken okulun çevrede iyi eğitim veren başarılı bir okul olarak tanınmış olmasının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 19 ‘de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 15.797$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul-ortaokul, ilkokul-lise ,ilkokul- yüksekokul veya üniversite ile ortaokul- yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde ortaokul , lise , yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarını ilkokul mezunu annelerin çocuklarına göre, yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarını da lise mezunu annelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşmasının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 24 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 18.164, P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkökul-ortaokul, ilkökul- yüksekokul veya üniversite ile ortaokul-yüksekokul veya üniversite , lise- yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde ortaokul mezunu annelerin çocuklarını ilkökul mezunu annelerin çocuklarına göre, yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarını da ilkökul ortaokul ve lise mezunu annelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun eğitim kalitesinin üniversite sınavındaki başarıya olan etkisinin daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 25 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 8.984, P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının sadece ilkökul- yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarını ilkökul mezunu annelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun iyi derecede yabancı dil eğitimi veriyor olmasının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 26 'da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 12.789, P < 0.05$] Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkökul- yüksekokul veya üniversite ortaokul- yüksekokul veya üniversite lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarını ilkökul , ortaokul ve lise mezunu annelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun öğrenci kadrosunu hep başarılı öğrencilerin oluşmasının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 27 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 12.615, P < 0.05$] Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkökul-ortaokul, ilkökul,-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde ilkökul mezunu annelerin çocuklarını lise ile yüksekokul veya üniversite mezunu annelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun mezun

olunca hemen işe başlayabilme imkanı sağlıyor olmasının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 29 ‘da de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 11.047, P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul-ortaokul, ilkokul,-lise düzeyinde eğitim almış annelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde ilkokul mezunu annelerin çocuklarını ortaokul ile lise mezunu annelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun verdiği dini eğitimin diğer okullardan daha yoğun olarak verilmesinin daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

5.5.3. Babanın Eğitim Durumu

Öğrencilerin bireysel ve okullara ait faktörlere verdikleri yanıtların babalarının eğitim durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla Kruskal Wallis H-Testi kullanılmıştır. Test sonuçları tablo 27 ve tablo 28’de verilmiştir .

Tablo 27. Bireysel Faktörlerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Bireysel Faktörler	Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
F 2	Cinsiyetim	*a	155	285.22	3	11.347	.010	a-c a-d
		*b	107	260.75				
		*c	137	254.14				
		*d	121	235.82				
F 6	Okul başarıım	*a	155	252.10	3	11.876	.008	a-d b-d c-d
		*b	107	234.29				
		*c	137	257.78				
		*d	121	297.52				
F 7	Ailemin istek ve beklentileri	*a	155	253.93	3	7.879	.049	b-c b-d
		*b	107	231.75				
		*c	137	281.46				
		*d	121	270.62				
F 8	Öğretmenlerimin istek ve beklentileri	*a	155	259.37	3	13.763	.003	a-d b-d c-d
		*b	107	235.51				
		*c	137	249.91				
		*d	121	296.04				
F 11	Yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmaları	*a	155	248.91	3	8.339	.040	a-d b-d c-d
		*b	107	250.28				
		*c	137	255.35				
		*d	121	290.21				

*a ilkokul mezunu

*b ortaokul mezunu

*c lise mezunu

*d yüksekokul –üniversite mezunu

P<0,05

Faktör 2 ‘de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 11.347, P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul-lise , ilkokul- yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde ilkokul mezunu babaların çocuklarını lise ile yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken cinsiyetlerinin daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 6 ‘da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 11.876, P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul- yüksekokul veya üniversite ortaokul-yüksekokul veya üniversite ile lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ilkokul , ortaokul ve lise mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okul başarılarının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 7 ‘de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 7.879, P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ortaokul- lise ile ortaokul-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde lise ile yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ortaokul mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken ailelerinin istek ve beklentilerinin daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 8 ‘de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 13.763, P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul-yüksekokul veya üniversite ortaokul-yüksekokul veya üniversite ile lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ilkokul , ortaokul ve lise mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken öğretmenlerinin istek ve beklentilerinin daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 11 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 8.339, P < 0.05$]. Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul-yüksekokul veya üniversite ortaokul-yüksekokul veya üniversite ile liseyüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ilkokul , ortaokul ve lise mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken rehberlik ve yönlendirme çalışmalarının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir

Tablo 28. Okullara Ait Faktörlerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Okullara Ait Faktörler	Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
F 15	Okulun evimize yakın oluşu	*a	155	283.87	3	12.315	.006	a-b a-d
		*b	107	246.02				
		*c	137	262.62				
		*d	121	240.97				
F 16	Okulun fiziki donanımı	*a	155	248.72	3	9.607	.022	a-d b-d c-d
		*b	107	253.73				
		*c	137	251.08				
		*d	121	292.24				
F 17	Okuldaki sınıf mevcutlarının az olması	*a	155	218.79	3	52.215	.000	a-c c-d a-d b-c b-d
		*b	107	231.07				
		*c	137	270.92				
		*d	121	328.15				
F 18	Okulun çevrede iyi eğitim veren , başarılı bir okul olarak tanınmış olması	*a	155	240.69	3	16.018	.001	a-d b-d
		*b	107	233.65				
		*c	137	268.57				
		*d	121	300.49				
F 19	Okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması	*a	155	246.56	3	12.303	.006	a-d b-d
		*b	107	236.18				
		*c	137	263.15				
		*d	121	296.86				
F 22	Okulun şehir merkezine yakın olması	*a	155	286.43	3	9.856	.020	a-c a-d
		*b	107	255.58				
		*c	137	253.85				
		*d	121	239.17				
F 23	Adapazarı'nda şu an yaşayan tanınmış kişilerin bu okulda eğitim görüyor olması.	*a	155	270.75	3	7.906	.048	a-d b-d c-d
		*b	107	269.41				
		*c	137	261.93				
		*d	121	237.88				
F 24	Bu okuldaki mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması	*a	155	245.94	3	14.124	.003	a-d b-d c-d
		*b	107	237.72				
		*c	137	258.85				
		*d	121	301.16				
F 25	Okulda iyi derecede yabancı dil eğitimi veriliyor olması	*a	155	256.84	3	8.961	.030	b-c b-d
		*b	107	230.10				
		*c	137	266.69				
		*d	121	285.07				

Tablo 28' in devamı. Okullara Ait Faktörlerin Babanın Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Okullara Ait Faktörler	Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
F 26	Başarılı öğrencilerin bu okulda eğitim görüyor olması	*a	155	250.95	3	13.401	.004	a-d
		*b	107	233.15				b-d
		*c	137	259.53				c-d
		*d	121	298.00				
F 27	Bu okuldan mezun olunca hemen işe başlayabileceğimi düşünmem	*a	155	293.81	3	22.344	.000	a-c
		*b	107	273.28				a-d
		*c	137	252.55				b-d
		*d	121	215.53				c-d
F 29	Bu okulda diğer okullardan daha fazla dini eğitim veriliyor olması	*a	155	280.25	3	7.923	.048	a-b
		*b	107	243.88				a-c
		*c	137	247.40				
		*d	121	264.73				
F 31	Bu okulun yatılı eğitim veriyor olması.	*a	155	256.96	3	9.162	.027	a-d
		*b	107	252.99				b-d
		*c	137	252.03				c-d
		*d	121	281.28				

*a ilkökul mezunu

*b ortaokul mezunu

*c lise mezunu

*d yüksekokul-üniversite mezunu

P<0,05

Faktör 15de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 12.315$ $P<0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkökul-ortaokul , ilkökul-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde ilkökul mezunu babaların çocuklarını ortaokul ile yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun eve yakın oluşunun daha çok etkilediği görülmektedir.

Faktör 16 da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 9.607$, $P<0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkökul- yüksekokul veya üniversite, ortaokul-yüksekokul veya üniversite ile lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ilkökul ,ortaokul ile lise mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun fiziki donanımının daha çok etkilediği görülmektedir.

Faktör 17 de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 52.215$, $P<0.05$] Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının

ilkokul-lise ile ilkokul-yüksekokul veya üniversite ,ortaokul-lise, ortaokul- yüksekokul veya üniversite ile lise- yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde lise mezunu annelerin çocukları ile yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ilkokul, ortaokul ve lise mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun sınıf mevcutlarının azlığının daha çok etkilediği görülmektedir.

Faktör 18'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 16.018$, $P<0.05$] Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul- yüksekokul veya üniversite ,ortaokul-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ilkokul ve ortaokul mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun çevrede iyi eğitim veren başarılı bir okul olarak tanınmış olmasının daha çok etkilediği görülmektedir.

Faktör 19 da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 12.303$, $P<0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul- yüksekokul veya üniversite ,ortaokul-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ilkokul ve ortaokul mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşmuş olmasının daha çok etkilediği görülmektedir.

Faktör 22 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 9.856$, $P<0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul-lise , ilkokul- yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde ilkokul mezunu babaların çocuklarını lise ile yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun şehir merkezine yakınlığının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 23 da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 7.906$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul- yüksekokul veya üniversite, ortaokul-yüksekokul veya üniversite ile lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ilkokul ,ortaokul ile lise mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun öğrencilerinin tanınmış ailelerin çocukları olmalarının daha çok etkilediği görülmektedir.

Faktör 24 te de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 7.906$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul- yüksekokul veya üniversite, ortaokul-yüksekokul veya üniversite ile lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ilkokul ,ortaokul ile lise mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun üniversite sınavındaki başarısının daha çok etkilediği görülmektedir.

Faktör 25 'te de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 8.961$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ortaokul- lise ile ortaokul-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde lise ile yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ortaokul mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun yabancı dil eğitimini iyi derecede veriyor olmasının daha fazla etkilemiş olduğu görülmektedir .

Faktör 26 da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 13.401$, $P < 0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul- yüksekokul veya üniversite, ortaokul-yüksekokul veya üniversite ile lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ilkokul ,ortaokul ile lise

mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken başarılı öğrencilerin bulunduğu okullar olmasının daha çok etkilediği görülmektedir.

Faktör 27 de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 22.344$, $P < 0.05$]. Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul-lise ,ilkokul- yüksekokul veya üniversite, ortaokul-yüksekokul veya üniversite ile lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde ilkokul mezunu babaların çocuklarını lise ile yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarına göre , ortaokul ile lise mezunu babaların çocuklarını ise yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarına göre , okul tercihi yaparken okulun mezun olduktan sonra çalışma imkanı kazandırıcı nitelikte olmasının daha çok etkilediği görülmektedir .

Faktör 29 da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 7.923$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul- ortaokul lise ,ilkokul- lise düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde ilkokul mezunu babaların çocuklarını ortaokul ile lise mezunu babaların çocuklarına göre , okulun verdiği dini eğitimin diğer okullardan daha yoğun olmasının daha çok etkilediği görülmektedir .

Faktör 31 de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 9.162$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının ilkokul- yüksekokul veya üniversite, ortaokul-yüksekokul veya üniversite ile lise-yüksekokul veya üniversite düzeyinde eğitim almış babaların çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde yüksekokul veya üniversite mezunu babaların çocuklarını ilkokul ,ortaokul ile lise mezunu babaların çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun yatılı eğitim veriyor olmasının daha çok etkilediği görülmektedir .

5.5.4. Ailenin Aylık Gelir Durumu

Öğrencilerin faktörlere verdikleri yanıtların ailelerinin aylık gelir durumuna göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla Kruskal Wallis H-Tesi kullanılmıştır .Test sonuçları Tablo 29.ve Tablo 30’da verilmiştir .

Tablo 29. Bireysel Faktörlerin Ailelerin Gelir Gruplarına Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Bireysel Faktörler	Gelir Grupları	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
F 3	Sahip olmak istediğim meslek	Alt	124	290.92	2	20.087	.000	Alt-Üst Orta-Üst
		Orta	340	264.32				
		Üst	59	187.86				
F 4	Ailemin ekonomik durumu	Alt	124	286.27	2	7.142	.028	Alt-Orta
		Orta	340	251.39				
		Üst	59	272.13				
F 5	İlgi ve yeteneklerim	Alt	124	282.25	2	14.035	.001	Alt-Üst Orta-Üst
		Orta	340	265.65				
		Üst	59	198.39				
F 6	Okul başarımları	Alt	124	275.83	2	7.183	.028	Alt-Üst Orta-Üst
		Orta	340	265.01				
		Üst	59	215.62				

P<0,05

Tablo 29 incelendiğinde **Faktör 3** de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 20.087$ $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Alt-Üst ile Orta-Üst gelir grubunda yer alan ailelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde alt ve orta gelir grubundaki ailelerin çocuklarını üst gelir grubundaki ailelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken sahip olmak istediği meslek ile ilgili düşüncelerinin daha çok etkilediği görülmektedir .

Faktör 4 te de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 7.142$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Alt-Orta gelir grubunda yer alan ailelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde alt gelir grubundaki ailelerin çocuklarını orta gelir grubundaki ailelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken ailesinin ekonomik durumunun daha çok etkilediği görülmektedir .

Faktör 5 te de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 14.035$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının

Alt-Üst ile Orta-Üst gelir grubunda yer alan ailelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde alt ve orta gelir grubundaki ailelerin çocuklarını üst gelir grubundaki ailelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken ilgi yeteneklerinin daha çok etkilediği görülmektedir .

Faktör 6'da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 1.183, P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Alt-Üst ile Orta-Üst gelir grubunda yer alan ailelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde alt ve orta gelir grubundaki ailelerin çocuklarını üst gelir grubundaki ailelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okul başarısının daha çok etkilediği görülmektedir .

Tablo 30. Okullara Ait Faktörlerin Ailelerin Gelir Gruplarına Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Okullara Ait Faktörler	Gelir Grupları	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	P	Anlamlı Fark
F 17	Okuldaki sınıf mevcutlarının az olması	Alt	124	195.34	2	41.519	.000	Alt-Orta Alt-Üst
		Orta	340	279.34				
		Üst	59	302.15				
F 22	Okulun şehir merkezine yakın olması	Alt	124	281.52	2	7.793	.020	Alt-Üst Orta-Üst
		Orta	340	261.54				
		Üst	59	223.62				
F 26	Başarılı öğrencilerin bu okulda eğitim görüyor olması	Alt	124	248.87	2	8.784	.012	Orta-Üst
		Orta	340	274.09				
		Üst	59	219.94				
F 27	Bu okuldan mezun olunca hemen işe başlayabileceğimi düşünmem	Alt	124	317.93	2	31.496	.000	Alt-Orta Alt-Üst Orta-Üst
		Orta	340	251.94				
		Üst	59	202.40				
F 30	Bu okuldan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar	Alt	124	277.10	2	15.494	.000	Alt-Üst Orta-Üst
		Orta	340	268.53				
		Üst	59	192.65				

$P < 0,05$

Tablo 30 incelendiğinde **Faktör 17**'de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 41.519, P < 0.05$]. Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Alt-Orta ile Alt-Üst gelir grubunda yer alan ailelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde orta ve üst gelir grubundaki ailelerin çocuklarını alt gelir grubundaki ailelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okuldaki sınıf mevcutlarının azlığının daha çok etkilediği görülmektedir .

Faktör 22'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 7.793, P < 0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Alt-Üst ile Orta-Üst gelir grubunda yer alan ailelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur . Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde alt ve orta gelir grubundaki ailelerin çocuklarını üst gelir grubundaki ailelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun şehir merkezine yakınlığının daha çok etkilediği görülmektedir.

Faktör 26'da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 8.784, P < 0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Orta-Üst gelir grubunda yer alan ailelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde orta gelir grubundaki ailelerin çocuklarını üst gelir grubundaki ailelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken başarılı öğrencilerin bulunduğu okullar olmasının daha çok etkilediği görülmektedir .

Faktör 27'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 31.496, P < 0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Alt-Orta Alt-Üst ,Orta-Üst gelir grubunda yer alan ailelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde alt gelir grubundaki ailelerin çocuklarını orta ve üst gelir grubundaki ailelerin çocuklarına göre, orta gelir grubundaki ailelerin çocuklarını üst gelir grubundaki ailelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun mezun olduktan sonra çalışma imkanı sağlayıcı nitelikte olmasının daha çok etkilediği görülmektedir .

Faktör 30'da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 15.494, P < 0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Mann Whitney U-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Alt-Üst ile Orta-Üst gelir grubunda yer alan ailelerin çocuklarının tercihlerinde olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde alt ve orta gelir grubundaki ailelerin çocuklarını üst gelir grubundaki ailelerin çocuklarına göre, okul tercihi yaparken okulun üniversiteye girişte sağladığı kolaylıkların daha çok etkilediği görülmektedir .

5.5.5. Hane Halkı Sayısı

Öğrencilerin faktörlere verdikleri yanıtların evlerinde yaşayan kişi sayısına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla Mann Whitney-U Testi kullanılmıştır .Test sonuçları Tablo 31 ve Tablo 32’de verilmiştir .

Tablo 31. Bireysel Faktörlerin Hane Halkı Sayısına Göre U-Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Bireysel Faktörler	Hane Halkı Nüfusu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
F 2	Cinsiyetim	3 ve 4	193	244.38	47164.50	28443.500	.023
		5 ve üzeri	327	270.02	88295.50		
F 12	Ailemin sahip olmamı istediği meslek	3 ve 4	193	241.63	46634.50	27913.500	.018
		5 ve üzeri	327	271.64	88825.50		
F 13	Basın yayın organlarından ortaöğretim kurumları hakkında edindiğim bilgiler	3 ve 4	193	277.20	53499.50	28332.500	.027
		5 ve üzeri	327	250.64	81960.50		

P<0,05

Tablo 31 incelendiğinde bireysel etmenlerle ilgili olarak faktör 2, 12 ve 13’ün öğrencilerin hane halkı nüfusu açısından anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir **Faktör 2** için hane halkı nüfusu 3 ve 4 olanlar ile 5 ve üzerinde olanlar için puanları incelendiğinde 3 ve 4 olanların sıra ortalamasının 244.38 , 5 ve üzeri olanların sıra ortalamasının 270.02 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [U = 28443.500 , p<0.05] . **Faktör 12** için hane halkı nüfusu 3 ve 4 olanlar ile 5 ve üzerinde olanlar için puanları incelendiğinde 3 ve 4 olanların sıra ortalamasının 241.63, 5 ve üzeri olanların sıra ortalamasının 271.64 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [U = 27913.500 , p<0.05] . **Faktör 13** için hane halkı nüfusu 3 ve 4 olanlar ile 5 ve üzerinde olanlar için puanları incelendiğinde 3 ve 4 olanların sıra ortalamasının 277.20 , 5 ve üzeri olanların sıra ortalamasının 250.64 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [U = 28332.500 , p<0.05] . Bu durum hane halkı nüfusu 5 ve üzeri olan öğrenciler için okul tercihlerinde cinsiyet ve ailesinin sahip olmasını istediği meslek ile ilgili düşüncelerinin hane halkı nüfusu 3 ve 4 olanlara kıyasla , hane halkı 3 ve 4 olan öğrencilerin ise 5 ve üstünde olanlara kıyasla okul tercihlerinde ortaöğretim kurumları hakkında edindiği bilgilerin daha fazla etkili olduğunu göstermektedir .

Tablo 32. Okullara Ait Faktörlerin Hane Halkı Nüfusuna Göre U-Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Okullara Ait Faktörler	Hane Halkı Nüfusu	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
F 17	Okuldaki sınıf mevcutlarının az olması	3 ve 4	193	284.84	54973.50	26858.500	.001
		5 ve üzeri	327	246.14	80486.50		
F 19	Okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması	3 ve 4	193	277.08	53476.50	28355.500	.043
		5 ve üzeri	327	250.71	81983.50		
F 22	Okulun şehir merkezine yakın olması	3 ve 4	193	244.83	47252.50	28531.500	.035
		5 ve üzeri	327	269.75	88207.50		
F 28	Okulun hem dini bilgiler öğretmesi hem de üniversiteye hazırlaması	3 ve 4	193	235.98	45544.50	26823.500	.003
		5 ve üzeri	327	274.22	89395.50		
F 29	Bu okulda diğer okullardan daha fazla dini eğitim veriliyor olması	3 ve 4	193	237.99	45933.00	27212.000	.001
		5 ve üzeri	327	273.78	89527.00		

P<0,05

Tablo 32 incelendiğinde okullara ait faktörlerle ilgili olarak faktör 17, 19, 22, 28 ve 29'un öğrencilerin hane halkı nüfusu açısından anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. **Faktör 17** için hane halkı nüfusu 3 ve 4 olanlar ile 5 ve üzerinde olanlar için puanları incelendiğinde 3 ve 4 olanların sıra ortalamasının 284.84, 5 ve üzeri olanların sıra ortalamasının 246.14 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [U = 26858.500 , p<0.05] . **Faktör 19** için hane halkı nüfusu 3 ve 4 olanlar ile 5 ve üzerinde olanlar için puanları incelendiğinde 3 ve 4 olanların sıra ortalamasının 277.08, 5 ve üzeri olanların sıra ortalamasının 250.71 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [U = 28355.500 , p<0.05] . **Faktör 22** için hane halkı nüfusu 3 ve 4 olanlar ile 5 ve üzerinde olanlar için puanları incelendiğinde 3 ve 4 olanların sıra ortalamasının 244.83 , 5 ve üzeri olanların sıra ortalamasının 269.75 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [U = 28531.500 , p<0.05] . **Faktör 28** için hane halkı nüfusu 3 ve 4 olanlar ile 5 ve üzerinde olanlar için puanları incelendiğinde 3 ve 4 olanların sıra ortalamasının 235.98, 5 ve üzeri olanların sıra ortalamasının 274.22 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [U = 26823.500 , p<0.05] . **Faktör 29** için hane halkı nüfusu 3 ve 4 olanlar ile 5 ve üzerinde olanlar için puanları incelendiğinde 3 ve 4 olanların sıra ortalamasının 237.99,

5 ve üzeri olanların sıra ortalamasının 273.78 olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir [$U = 27212.000$, $p < 0.05$] .

Bu durum hane halkı nüfusu 3 ve 4 olan öğrenciler için okul tercihlerinde sınıf mevcudunun azlığı ile öğretmen kadrosunun deneyimli oluşunun hane halkı nüfusu 3 ve 4 olanlara kıyasla , hane halkı 5 ve üzeri olan öğrencilerin ise 3 ve 4 olanlara kıyasla okul tercihlerinde okulun şehir merkezine yakınlığı , okulun hem dini bilgiler öğretmesi hem de üniversiteye hazırlayıcı nitelikte olması , okulda verilen dini eğitimin diğer okullardan daha yoğun olması ile ilgili düşüncelerinin daha fazla etkili olduğunu göstermektedir.

5.5.6. Okul Türleri

Öğrencilerin faktörlere verdikleri yanıtların tercih etmiş oldukları okul türüne göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla Kruskal Wallis-H Testi kullanılmıştır .Test sonuçları Tablo 33 ve Tablo 34'de verilmiştir .

Tablo 33 . Bireysel Faktörlerin Okul Türlerine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Bireysel Faktörler	Okul Türleri	n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
F 1	Kendi istek ve beklentilerim	*A	60	337.50	3	22.130	.000	A-B,A-C A-D,B-C
		*B	107	226.25				
		*C	203	259.62				
		*D	153	260.56				
F 2	Cinsiyetim	*A	60	199.82	3	18.157	.000	A-B,A-C A-D
		*B	107	280.34				
		*C	203	263.39				
		*D	153	271.72				
F 3	Sahip olmak istediğim meslek	*A	60	317.70	3	37.761	.000	A-D,B-D C-D
		*B	107	281.44				
		*C	203	279.27				
		*D	153	203.65				
F 4	Ailemin ekonomik durumu	*A	60	226.63	3	19.221	.000	A-D,B-D C-D
		*B	107	243.28				
		*C	203	255.45				
		*D	153	297.65				
F 5	İlgi ve yeteneklerim	*A	60	331.29	3	30.460	.000	A-B,A-C A-D,B-C
		*B	107	230.03				
		*C	203	282.44				
		*D	153	230.07				
F 6	Okul başarımları	*A	60	395.45	3	67.137	.000	A-B,A-C A-D,B-C
		*B	107	225.49				
		*C	203	269.91				
		*D	153	224.71				
F 7	Ailemin istek ve beklentileri	*A	60	227.23	3	20.627	.000	A-C,A-D B-C,B-D
		*B	107	217.19				
		*C	203	274.27				
		*D	153	290.70				

Tablo 33'ün devamı. Bireysel Faktörlerin Okul Türlerine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Bireysel Faktörler	Okul Türleri	n	Sıra Ortalaması	Sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
F 8	Öğretmenlerimin istek ve beklentileri	*A	60	331.93	3	23.437	.000	A-B,A-C A-D,B-D
		*B	107	230.51				
		*C	203	256.17				
		*D	153	264.34				
F 11	Yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmaları	*A	60	329.94	3	18.072	.000	A-B,A-C A-D
		*B	107	252.51				
		*C	203	253.68				
		*D	153	253.04				
F 12	Ailemin sahip olmamı istediği meslek	*A	60	329.94	3	26.284	.000	A-B,A-C B-C,C-D
		*B	107	252.51				
		*C	203	253.68				
		*D	153	253.04				

Okul türünün öğrencinin okul tercihine olan etkisi bireysel faktörler arasında incelendiğinde **Faktör 1** 'de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 22.130$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri Anadolu Fen Liseleri-Özel Liseler ile Genel Liseler-Meslek Liselerini tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencileri Genel Lise , Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre, okul türü Meslek Lisesi olan öğrencileri ise Genel Lisedeki öğrencilere göre okul tercihinde kendi istek ve beklentileri daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 2 'de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 18.157$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri , Anadolu Fen Liseleri- Özel Liselerini tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencileri Genel Lise, Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre, okul tercihinde cinsiyetlerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir.

Faktör 3 'de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 37.761$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Özel Liseler, Genel Liseler- Özel Liseler, Meslek Liseleri-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin

betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri, Genel Lise ve Meslek Lisesi olan öğrencilerin, okul türü Özel Lise olan öğrencilere göre, okul tercihinde sahip olmak istedikleri mesleğe ait düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 4 'te de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 19.221$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Özel Liseler, Genel Liseler-Özel Liseler, Meslek Liseleri-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Özel Lise olan öğrencilerin, okul türü Anadolu ve Fen Liseleri, Genel Lise ve Meslek Lisesi olan öğrencilere göre, okul tercihinde ailelerinin ekonomik durumlarının daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 5 'te de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 30.460$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri , Anadolu Fen Liseleri-Özel Liseler ile Genel Liseler-Meslek Liselerini tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencileri Genel Lise , Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre, okul türü Meslek Lisesi olan öğrencileri ise Genel Lisedeki öğrencilere göre okul tercihinde ilgi ve yeteneklerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir . **Faktör 6** 'da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 67.137$, $P < 0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri , Anadolu Fen Liseleri- Özel Liseler ile Genel Liseler-Meslek Liselerini tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencileri Genel Lise , Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre, okul türü Meslek Lisesi olan öğrencileri ise Genel Lisedeki öğrencilere göre okul tercihinde okul başarılarının daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 7 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 20.627$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Özel Liseler ile

Genel Liseler-Meslek Liseleri ile Genel Liseler-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Meslek Lisesi olan öğrencilerin Anadolu Fen Liseleri ile Genel Liselerdeki öğrencilere göre , okul türü Özel Lise olan öğrencilerin Genel Lise , Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre, okul türü Meslek Lisesi olan öğrencileri ise yine Anadolu Fen Liseleri ile Genel Liselerdeki Genel Lisedeki öğrencilere göre okul tercihinde ailelerinin istek ve beklentileri daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 8 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 23.437$, $P<0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri , Anadolu Fen Liseleri-Özel Liseler ile Genel Liseler-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencilerin Genel Lise , Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre, okul türü Genel Lise olan öğrencilerin ise sadece Özel Lisedeki öğrencilere göre okul tercihinde öğretmenlerinin istek ve beklentilerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 11 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 18.072$, $P<0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler, Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri ile Anadolu Fen Liseleri-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur. Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencilerin Genel Lise , Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre okul tercihinde yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmalarının daha fazla etkili olduğu görülmektedir . **Faktör 12** 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 26.284$, $P<0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri ile Genel Liseler - Meslek Liseleri ile Meslek Liseleri-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Genel Lise olan öğrencilerin Anadolu Fen Liselerindeki öğrencilere göre , okul türü Meslek Lisesi olan öğrencilerin Anadolu Fen Liselerindeki öğrencilere göre Genel Lise ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre okul

tercihinde ailelerinin onlardan sahip olmalarını istedikleri mesleğe ait düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir . **Faktör 13** 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 18.072$, $P < 0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri ile Anadolu Fen Liseleri-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencilerin Genel Lise, Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre okul tercihinde basın ve yayın organlarından ortaöğretim kurumları hakkında edindiği bilgilerin daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Tablo 34. Okullara Ait Faktörlerin Okul Türlerine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Okullara Ait Faktörler	Okul Türleri	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
F 14	Adapazarı'nda bulunan orta öğretim kurumlarının türünün ve sayısının sınırlı olması	*A	60	307,32	3	39,281	.000	A-C,B-C C-D
		*B	107	285,26				
		*C	203	213,42				
		*D	153	292,42				
F 16	Okulun fiziki donanımı	*A	60	302.79	3	31.031	.000	A-C,B-C C-D
		*B	107	273.42				
		*C	203	223.61				
		*D	153	288.95				
F 17	Okuldaki sınıf mevcutlarının az olması	*A	60	330.17	3	114.81 0	.000	A-B,A-C B-D,C-D
		*B	107	197.58				
		*C	203	216.91				
		*D	153	340.14				
F 18	Okulun çevrede iyi eğitim veren , başarılı bir okul olarak tanınmış olması	*A	60	353.90	3	36.427	.000	A-B,A-C A-D,C-D
		*B	107	249.34				
		*C	203	229.21				
		*D	153	278.32				
F 19	Okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması	*A	60	375.78	3	61.555	.000	A-B,A-C A-D,B-C C-D
		*B	107	248.74				
		*C	203	217.40				
		*D	153	285.83				
F 20	Tanınmış ünlü kişilerin bu okuldan mezun olmaları	*A	60	271.10	3	8.672	.034	B-D
		*B	107	284.71				
		*C	203	261.68				
		*D	153	242.97				
F 21	Bu okulda okuyan veya bu okulda okumuş olan yakınlarının olması,	*A	60	249.96	3	9.248	.026	A-B,B-D C-D
		*B	107	289.38				
		*C	203	268.58				
		*D	153	238.85				

Tablo 34' ün devamı. Okullara Ait Faktörlerin Okul Türlerine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Faktör Sıra No	Okullara Ait Faktörler	Okul Türleri	n	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p	Anlamlı Fark
F 22	Okulun şehir merkezine yakın olması	*A	60	252.37	3	66.704	.000	A-B,A-D B-C,B-D C-D
		*B	107	338.51				
		*C	203	268.01				
		*D	153	204.30				
F 24	Bu okuldan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması	*A	60	399.89	3	78.168	.000	A-B,A-C A-D,B-C B-D,B-D
		*B	107	285.91				
		*C	203	218.27				
		*D	153	249.23				
F 25	Okulda iyi derecede yabancı dil eğitimi veriyor olması	*A	60	303.05	3	19.715	.000	A-B,A-C B-D,C-D
		*B	107	229.90				
		*C	203	244.94				
		*D	153	290.99				
F 26	Başarılı öğrencilerin bu okulda eğitim görüyor olması	*A	60	369.22	3	39.442	.000	A-B,A-C A-D
		*B	107	254.11				
		*C	203	243.51				
		*D	153	250.000				
F 27	Bu okuldan mezun olunca hemen işe başlayabileceğimi düşünmem	*A	60	196.89	3	95.233	.000	A-C,B-C C-D
		*B	107	202.93				
		*C	203	336.49				
		*D	153	230.02				
F 28	Okulun hem dini bilgiler öğretmesi hem de üniversiteye hazırlaması	*A	60	227.02	3	13.081	.004	A-B,A-C C-D
		*B	107	270.17				
		*C	203	284.20				
		*D	153	238.99				
F 29	Bu okulda diğer okullardan daha fazla dini eğitim veriliyor olması.	*A	60	214.88	3	24.066	.000	A-C,A-D B-C,C-D
		*B	107	239.23				
		*C	203	290.64				
		*D	153	258.41				
F 30	Bu okuldan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar (ek puan, sınavsız geçiş hakkı gibi.)	*A	60	310.12	3	36.680	.000	A-B,A-D B-D,C-D
		*B	107	261.97				
		*C	203	289.85				
		*D	153	206.19				
F 31	Bu okulun yatılı eğitim veriyor olması.	*A	60	294.04	3	32.741	.000	A-B,A-C B-D,B-C C-D
		*B	107	230.22				
		*C	203	253.18				
		*D	153	283.36				

* A Anadolu ve Fen Liseleri

* B Genel Liseler

* C Meslek Liseleri

* D Özel Liseler

P<0,05

Faktör 14 'te de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 39.281$, $P<0.05$] .

Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri , Genel Liseler-Meslek Liseleri ile Meslek Liseleri -Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri ile Genel Lise olan öğrencilerin Meslek Liselerindeki öğrencilere göre , Özel Liselerdeki öğrencilerin Genel Liselerdeki öğrencilere göre okul tercihinde Adapazarı'nda bulunan

ortaöğretim kurumları türü ve sayısındaki sınırlılıkların daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 16 'da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 31.031$, $P < 0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri , Genel Liseler-Meslek Liseleri ile Meslek Liseleri -Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri ile Genel Lise olan öğrencilerin Meslek Liselerindeki öğrencilere göre , Özel Liselerdeki öğrencilerin Genel Liselerdeki öğrencilere göre okul tercihinde okulun fiziki donanımının daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 17 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 114.810$, $P < 0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri , Genel Liseler-Özel Liseler ile Meslek Liseleri -Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri ve Özel Lise olan öğrencilerin Genel ve Meslek Liselerindeki öğrencilere göre okul tercihinde okulun sınıf mevcudunun azlığı daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 18 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 36.427$, $P < 0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri , Anadolu Fen Liseleri- Özel Liseler ile Genel Liseler-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencilerin Genel Lise , Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre,Özel Liselerdeki öğrencilerin Genel Liselerdeki öğrencilere göre okul tercihinde okulun çevrede iyi eğitim veren başarılı bir okul olarak tanınmış olmasının daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 19 'da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 61.555$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri Anadolu Fen Liseleri- Özel Liseler ile Genel Liseler-Meslek Liselerini tercih etmiş

öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencileri Genel Lise , Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre, okul türü Genel Lise olan öğrencileri ise Meslek Lisesindeki öğrencilere göre okul tercihinde okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşmasının daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 20 ‘de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 8.672$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Genel Liseler- Özel Liselerin tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Genel Lise olan öğrencilerin, okul türü Özel Lise olan öğrencilere göre okul tercihinde , tanınmış ünlü kişilerin mezun olduğu okullarla ilgili düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 21 ‘de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 9.248$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Genel Liseler -Özel Liseler ve Meslek Liseleri-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Genel Lise olan öğrencilerin Anadolu Fen Liseleri ile Özel Liselerdeki öğrencilere göre, okul türü Meslek Lisesi olan öğrencilerin ise Özel Liselerdeki öğrencilere göre okul tercihinde okulda okuyan veya okumuş tanıdıklarının olması ile ilgili düşünceleri daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 22 ‘de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 66.704$, $P < 0.05$] Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri- Özel Liseler , Genel Liseler - Meslek Liseleri , Genel Liseler -Özel Liseler , Meslek Liseleri-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu Fen Liseleri ,Genel Lise ve Meslek Liseleri olan öğrencilerin Özel Liselerdeki öğrencilere göre, okul türü Genel Lise olan öğrencilerin ise Anadolu Fen Liseleri ile Meslek Liselerindeki öğrencilere göre okul

tercihinde okulun şehir merkezine yakın oluşu ile ilgili düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir.

Faktör 24 'te de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 78.168$, $P < 0.05$] .Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri Anadolu Fen Liseleri- Özel Liseler , Genel Liseler-Meslek Liseleri , Genel Lise-Özel Lise ile Meslek Liseleri-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencilerin Genel Lise Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre, okul türü Genel Lise olan öğrencilerin Meslek Liseleri ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre , Meslek Liselerindeki öğrencilerin Özel Liselerdeki öğrencilere göre, okul tercihinde okuldaki mezun olanların üniversite sınavını kazanma durumları ile ilgili düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 25 'te de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 19.715$, $P < 0.05$] Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri Genel Lise-Özel Lise ile Meslek Liseleri-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencilerin Genel Lise ve Meslek Liselerindeki öğrencilere göre, okul türü Özel Lise olan öğrencilerin Meslek Liseleri ve Genel Liselerdeki öğrencilere göre , okul tercihinde okulda verilen yabancı dil eğitiminin iyi derecede olması ile ilgili düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 26 'da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 39.442$, $P < 0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Genel Liseler, Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri ile Anadolu Fen Liseleri-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu ve Fen Liseleri olan öğrencilerin Genel Lise, Meslek Lisesi ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre okul tercihinde başarılı öğrencilerin eğitim gördüğü okullar olması ile ilgili düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 27 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 95.233$, $P<0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri-Meslek Liseleri, Genel Liseler-Meslek Liseleri ile Meslek Liseleri - Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Meslek Lisesi olan öğrencilerin Anadolu Fen Liseleri, Genel Lise ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre okul tercihinde okulun mezun olduktan çalışma imkanı sağlaması ile ilgili düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 28 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 13.081$, $P<0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri- Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri -Meslek Liseleri ile Meslek Liseleri - Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Meslek Lisesi olan öğrencilerin Anadolu Fen Liseleri ve Özel Liselerdeki öğrencilere göre , okul türü Genel Lise olan öğrencilerin Anadolu Fen Liselerindeki öğrencilere göre okul tercihinde okulun hem dini bilgiler hem de üniversiteye hazırlaması bakımından verdiği eğitimin niteliği ile ilgili düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir.

Faktör 29 'da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 13.081$, $P<0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri -Meslek Liseleri , Anadolu Fen Liseleri - Özel Liseleri , Genel Liseler-Meslek Liseleri , Meslek Liseleri - Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Meslek Lisesi olan öğrencilerin Anadolu Fen Liseleri , Genel Liseler ve Meslek Liselerindeki öğrencilere göre , okul türü Özel Lise olan öğrencilerin Anadolu Fen Liselerindeki öğrencilere göre okul tercihinde okulda verilen dini eğitimin diğer okullardan daha fazla olması ile ilgili düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 30 'da da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 36.608$, $P<0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri - Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri - Özel Liseleri , Genel Liseler- Özel Liseler , Meslek Liseleri-Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul

türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu Fen Liseleri , Genel Liseler ve Meslek Liseleri olan öğrencilerin Özel Liselerdeki öğrencilere göre okul türü Anadolu Fen Liseleri olan öğrencilerin okul türü Özel Lise olan öğrencilere göre okul tercihinde okulun üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar ile ilgili düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

Faktör 31 'de de anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür [$H(3) = 32.741$, $P<0.05$] . Bu farklılığın kaynağı Kruskal Wallis H-Testi ile incelendiğinde farklılığın kaynağının Anadolu Fen Liseleri - Genel Liseler , Anadolu Fen Liseleri - Meslek Liseleri , Genel Liseler- Özel Liseler , Genel Liseler- Meslek Liseleri, Meslek Liseleri -Özel Liseleri tercih etmiş öğrencilerin okul türleri olduğu bulunmuştur .Bu farklılığa ilişkin betimsel veriler incelendiğinde okul türü Anadolu Fen Liseleri olan öğrencilerin okul türü Genel Liseler ve Meslek Liselerindeki öğrencilere göre , okul türü Özel Lise olan öğrencilerin okul türü Genel ve Meslek Lisesi olan öğrencilere göre , okul türü Meslek Lisesi olan öğrencilerin okul türü Genel Lise olan öğrencilere göre okul tercihinde okulun yatılı eğitim veriyor olması ile ilgili düşüncelerinin daha fazla etkili olduğu görülmektedir .

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda araştırma sonucu elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar ortaya konulup, yorumlanmıştır. Ayrıca araştırma bulgularına dayanarak çeşitli önerilerde de bulunulmuştur .

Sonuçlar

Orta öğretim kurumu tercihini etkileyen faktörlerin etki puanlarına bakıldığında, 13 bireysel faktörler arasında en fazla etki puanına sahip olan faktör, “öğrencinin kendi istek ve beklentileri” iken en az etki puanına sahip olan faktör ise “arkadaşlarının da o okulu tercih etmiş olması” olduğu görülmektedir.

Orta öğretim kurumlarına ait 18 faktörün etki puanına göre elde edilen bulgular incelendiğinde en fazla etki puanına sahip olan faktörün, “tercih edilen orta öğretim kurumunun çevrede iyi eğitim veren başarılı bir okul olarak tanınmış olması” olduğu, buna karşın en az etki puanına sahip olan faktörün de “Adapazarı’nda şu an yaşayan, tanınmış kişilerin bu orta öğretim kurumunda eğitim görüyor olması” olduğu belirlenmiştir.

Etki puanına göre, orta öğretim kurumu tercihini en fazla etkileyen ilk 10 faktöre bakıldığında ilk üç sırada, “öğrencinin kendi istek ve beklentileri”, “orta öğretim kurumunun çevrede iyi eğitim veren başarılı bir kurum olarak tanınmış olması” ile “ailenin istek ve beklentileri” yer almaktadır.

Orta öğretim kurumu tercihini en az etkileyen son 10 faktöre bakıldığında ise ilk üç sırada, “orta öğretim kurumunun yatılı eğitim veriyor olması”, “Adapazarı’nda şu an yaşayan tanınmış kişilerin bu orta öğretim kurumunda eğitim görüyor olması” ve “orta öğretim kurumunun eve yakın oluşu” yer almaktadır.

Tercih edilen okul türüne göre bireysel ve orta öğretim kurumlarına ait faktörlerin farklılığına bakıldığında Genel Liseleri, Anadolu ve Fen Liselerini, Mesleki ve Teknik Eğitim veren Liseleri ve Özel Liseleri tercih eden öğrencileri benzer faktörler etkilediği görülmüştür. Kısaca tercih edilen orta öğretim kurum türüne göre tercih sırasında etkili olan faktörler arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Cinsiyet değişkenine göre orta öğretim kurumu tercihinde etkili olan bireysel faktörlere bakıldığında, “sahip olunmak istenen meslek”, “ilgi ve yetenekler”, “okul başarısı”, “yapılan rehberlik yönlendirme çalışmaları”, “ailenin sahip olmasını istediği meslek”, “basın-yayın organlarından orta öğretim kurumları hakkında edindiği bilgiler” faktörlerinin orta öğretim kurum tercihinde erkek öğrencileri kız öğrencilerden daha fazla etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca dayalı olarak da erkek öğrencilerin meslek sahibi olma yönünde orta öğretim kurumu tercihinde daha ön planda oldukları görüşüne varılabilir.

Annenin eğitim durumu değişkenine göre, orta öğretim kurumu tercihinde etkili olan bireysel faktörlere bakıldığında, “öğrencinin sahip olmak istediği meslek”, orta öğretim kurumu tercihinde ilkokul, lise mezunu annelerin çocuklarını daha fazla etkilemektedir. “Öğretmenlerinin istek ve beklentileri”, “yapılan rehberlik ve yöneltme çalışmaları”, “basın-yayın organlarından orta öğretim kurumları hakkında edinilen bilgiler” ise orta öğretim kurumu tercihinde yükseköğretim-üniversite mezunu annelerin çocuklarını daha fazla etkilemekte olduğu görülmüştür. Buradan da annenin eğitim durumunun yüksekliğinin orta öğretim kurumu tercihinde öğrencilerin daha bilinçli hareket etmelerine, annenin eğitim durumunun düşüklüğünün ise bir an önce meslek sahibi olma yönünde hareket etmelerine neden olduğu düşünülebilir.

Babanın eğitim durumuna göre orta öğretim kurumu tercihinde etkili olan bireysel faktörlere bakıldığında, orta öğretim kurumu tercihinde “cinsiyet”, ilkokul mezunu babaların çocuklarını daha fazla etkilemektedir. “Ailenin istek ve beklentileri”, ortaokul mezunu babaların çocuklarını daha fazla etkilemektedir. “Okul başarısı”, “öğretmenlerinin istek ve beklentileri”, “yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmaları” ise orta öğretim kurumu tercihinde yükseköğretim-üniversite mezunu babaların çocuklarını daha fazla etkilemekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuca göre babanın eğitim durumu yükseldikçe orta öğretim kurumu tercihinde öğrencilerin daha bilinçli hareket ettikleri söylenebilir.

Ailenin aylık gelir durumuna göre orta öğretim kurumu tercihinde etkili olan bireysel faktörlere bakıldığında, orta öğretim kurumu tercihinde, “sahip olmak istediği meslek”, “ilgi ve yetenekleri”, “okul başarısı”, ailesi üst gelir grubunda olan çocukları daha fazla etkilemektedir. “Ailesinin ekonomik durumu” ise orta öğretim kurumu tercihinde

ailesi alt gelir grubunda olan çocukları daha fazla etkilemektedir. Bu durum ailesinin ekonomik durumunun öğrencinin okul tercihinde, özellikle ailesi alt gelir grubunda olan öğrencileri olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerden Özel Liseler ile Anadolu ve Fen Liselerini tercih eden öğrenci ailelerinin üst gelir grubundan, Genel Liseler ile Mesleki ve Teknik Liseleri tercih eden öğrenci ailelerinin ise alt gelir grubundan olması bu sonucu desteklemektedir.

Hane halkı sayısına göre orta öğretim kurumu tercihinde etkili olan bireysel faktörlere bakıldığında, “cinsiyet”, “ailesinin ondan sahip olmasını istediği meslek”, orta öğretim kurumu tercihinde ailesi kalabalık olan öğrencileri daha fazla etkilerken, “basın-yayın organlarından orta öğretim kurumları hakkında edinilen bilgiler” ailesi kalabalık olmayan öğrencileri daha fazla etkilemektedir. Bu durum ise kalabalık ailelerin çocukları orta öğretim kurumu tercihi yaparken cinsiyetini ve meslek sahibi olmanın sınırladığı, kalabalık olmayan ailelerin çocuklarının ise okullar hakkında edindiği bilgilerin sınırladığını göstermektedir.

Okul türlerine, göre orta öğretim kurumu tercihinde etkili olan bireysel faktörlere bakıldığında, “kendi istek ve beklentileri”, “ilgi ve yetenekleri”, “okul başarısı”, “ailesinin istek ve beklentileri”, “öğretmenlerinin istek ve beklentileri”, Anadolu Liselerini, Fen Liselerini ve Genel Liseleri tercih eden öğrencileri orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemiştir.

“Cinsiyet”, yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmaları ise sadece Anadolu Liseleri ve Fen Liselerini tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemiştir.

“Sahip olmak istediği meslek”, “ailesinin ekonomik durumu”, Özel Liseleri tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemiştir. Ailesinin sahip olmasını istediği meslek ise Anadolu Liselerini, Fen Liselerini ve Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Liseleri tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurum tercihinde daha fazla etkilemiştir. Bu durum orta öğretim kurumu tercihinde, özel liseleri tercih eden öğrencilerin sahip olmak istediği meslek yönünde daha özgür seçim yaptığını, diğer orta öğretim kurumlarını tercih eden öğrencilerin ise ailelerinin baskısı altında kaldığını ortaya koymaktadır.

Cinsiyete değişkenine göre orta öğretim kurumu tercihinde etkili olan orta öğretim kurumlarına ait faktörlere bakıldığında, “orta öğretim kurumunun eve yakın oluşu”, “orta öğretim kurumunun şehir merkezine yakın oluşu”, “orta öğretim kurumundan mezun olunca hemen işe başlayabileceğini düşünmesi”, orta öğretim kurum tercihinde erkek öğrencileri kız öğrencilerden daha fazla etkilemiştir. Burada iki durum akla gelmektedir. Birincisi, kız öğrencilerin orta öğretim de alacakları eğitime aileleri veya kendileri tarafından fazla önem verilmediği, üniversite eğitiminin ve meslek sahibi olmanın zorunluluğunu duymadıkları, ikincisi ise, bu konularda kız öğrencilere de önem verildiği ancak erkek öğrencilerin daha ön planda tutulduğu görüşüdür.

Annenin eğitim durumuna göre orta öğretim kurumu tercihinde etkili olan orta öğretim kurumlarına ait faktörlere bakıldığında, “Adapazarı’nda bulunan orta öğretim kurumlarının türünün ve sayısının sınırlı olması”, “orta öğretim kurumunun çevrede iyi eğitim veren, başarılı bir kurum olarak tanınmış olması”, “başarılı öğrencilerin bu kurumda eğitim görüyor olması” yüksekokul-üniversite mezunu annelerin çocuklarını daha fazla etkilemiştir. Annenin eğitim durumunun yüksekliğinin, öğrencinin orta öğretim kurumu tercihinde daha seçici ve nelere dikkat etmesi konusunda daha bilinçli davrandığı görüşüne varılabilir.

“Orta öğretim kurumundaki sınıf mevcutlarının az olması” ilkokul ve orta okul mezunu annelerin çocuklarını daha fazla etkilemiştir. “Orta öğretim kurumunun fiziki donanımı”, “orta öğretim kurumunun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması”, “tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması” ilkokul, yüksekokul-üniversite mezunu annelerin çocuklarını daha fazla etkilemiştir. Bu sonuca göre yüksekokul-üniversite mezunu annelerin çocuklarının ortaöğretim sonrasını düşünerek kurum tercihi yaptıkları söylenebilir.

“Tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olunca hemen işe başlayabilecek olduğunu düşünmesi”, “tercih edilen orta öğretim kurumunda diğer kurumlardan daha fazla dini eğitim veriliyor olması” ilkokul mezunu annelerin çocuklarını daha fazla etkilemiştir. Bu duruma göre, annenin eğitim seviyesinin düşük olması çocuklarının meslek sahibi olma ve dini eğitim alma yönünde bir çaba içinde oldukları, bunun annenin eğitim seviyesiyle yakından ilgili olduğu görüşüne varılabilir.

Babanın eğitim durumuna göre okul tercihinde etkili olan orta öğretim kurumlarına ait faktörlere bakıldığında, “orta öğretim kurumunun fiziki donanımı”, “orta öğretim kurumunun çevrede iyi eğitim veren başarılı bir kurum olarak tanınmış olması”, “orta öğretim kurumunun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması”, “Adapazarı’nda şu an yaşayan tanınmış kişilerin bu kurumda eğitim görüyor olması”, “tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması”, babası yüksekokul-üniversite mezunu olan çocukları daha fazla etkilemiştir. Babanın eğitim seviyesinin yüksekliğinin öğrencinin orta öğretim kurumu tercihinde daha bilinçli tercih yaptığının göstergesi olduğu düşünülebilir.

Orta öğretim kurumunun evine yakın oluşu, orta öğretim kurumunun şehir merkezine yakın olması, tercih edilen orta öğretim kurumunda diğer kurumlardan daha fazla eğitim veriliyor olması, babası ilkokul mezunu olan öğrencileri daha fazla etkilemiştir. Bu durumun özellikle kız çocukların üzerinde babanın otorite kurmasıyla bağlantılı olduğu düşünülürse, babanın eğitim seviyesinin çocuklarına sunduğu eğitim imkanlarını kısıtlamasına yol açtığı söylenebilir.

“Orta öğretim kurumunda iyi derecede yabancı dil eğitimi veriliyor olması”, babası ortaokul mezunu olan öğrencileri daha fazla etkilemiştir. “Orta öğretim kurumunun sınıf mevcutlarının az olması” babası ilkokul, ortaokul ve yüksekokul-üniversite mezunu olan çocukları daha fazla etkilemiştir.

Tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olunca hemen işe başlayabileceğini düşünmesi, babası ilkokul, yüksekokul-üniversite mezunu olan çocukları daha fazla etkilemektedir.

Ailenin aylık gelir durumuna göre okul tercihinde etkili olan orta öğretim kurumlarına ait faktörlere bakıldığında, orta öğretim kurumunun şehir merkezine yakın olması, tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar, ailesi üst gelir grubundan olan öğrencileri daha fazla etkilemektedir.

Orta öğretim kurumundaki sınıf mevcutlarının az olması, ailesi alt gelir grubundan olan öğrencileri daha fazla etkilemektedir.

Başarılı öğrencilerin bu orta öğretim kurumunda eğitim görüyor olması, ailesi orta gelir grubundan olan öğrencileri daha fazla etkilemektedir.

Tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olunca hemen işe başlayabileceğini düşünüyor olması, aileleri alt ya da orta gelir grubundan olan öğrencileri daha fazla etkilemektedir.

Hane halkı sayısına göre okul tercihinde etkili olan orta öğretim kurumlarına ait faktörlere bakıldığında, orta öğretim kurumunun şehir merkezine yakın olması, orta öğretim kurumunun hem dini bilgiler öğretmesi hem de üniversiteye hazırlaması, orta öğretim kurumunda diğer orta öğretim kurumlarından daha fazla dini eğitim veriliyor olması ailesi kalabalık olan öğrencileri daha fazla etkilemektedir.

Orta öğretim kurumunun sınıf mevcutlarının az olması, orta öğretim kurumunun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması, ailesi kalabalık olmayan öğrencileri daha fazla etkilemektedir.

Okul türüne göre okul tercihinde etkili olan orta öğretim kurumlarına ait faktörlere bakıldığında, orta öğretim kurumunun fiziki donanımı, orta öğretim kurumundaki sınıf mevcutlarının az olması, orta öğretim kurumunun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması, tercih edilen kurumda okuyan veya bu kurumda okumuş olan yakınlarının olması, orta öğretim kurumunun şehir merkezine yakın olması, orta öğretim kurumunun iyi derecede yabancı dil eğitimi veriyor olması, tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olunca hemen işe başlayabileceğini düşünüyor olması, tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar, tercih edilen okulun yatılı eğitim veriyor olması, Anadolu Liselerini, Fen Liselerini, Genel Liseleri ve Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Liseleri tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemiştir.

Orta öğretim kurumunun çevrede iyi eğitim veren, başarılı bir kurum olarak tanınmış olması, orta öğretim kurumunun hem dini bilgiler öğretmesi hem de üniversiteye hazırlaması, Anadolu Liselerini, Fen Liselerini ve Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Liseleri tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemektedir.

Tanınmış ünlü kişilerin bu orta öğretim kurumundan mezun olması, Genel Liseleri tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemektedir. Tercih edilen orta öğretim kurumundan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması, Anadolu Liselerini, Fen Liselerini ve Genel Liseleri tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemektedir.

Başarılı öğrencilerin bu orta öğretim kurumunda eğitim görüyor olması, Anadolu Liselerini ve Fen Liselerini tercih eden öğrencileri, orta öğretim kurumu tercihinde daha fazla etkilemiştir.

Genel olarak demografik değişkenlere göre orta öğretim kurumu tercihinde etkili olan bireysel ve orta öğretim kurumlarına ait faktörlere bakıldığında, anne-babanın eğitim ve gelir seviyesinin çocuklarına sundukları eğitim imkanları ve tutum ve yargılarında, çocuklarının kurum tercihinde daha bilinçli olmalarında etkili olduğu bu etkinin eğitim ve gelir seviyesi yüksekliği ve düşüklüğü ile orantılı olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak orta öğretim kurumu tercihinde öğrenci ailelerine ait özelliklerin diğer faktörler üzerinde etkisi olduğu ve bunların da öğrencilerin tercihlerine yön verdiği görüşüne varılabileceği söylenebilir.

Öneriler

1. Orta öğretim kurumu tercihi konusunda çocuklarını daha doğru şekilde yönlendirebilmeleri için anne-babalar daha fazla bilinçlendirilmeli, bu yönde rehberlik çalışmaları yapılmalıdır.
2. Kız öğrencilerin de bir meslek sahibi olmaları yönünde orta öğretim kurumu tercihi yapmaları yönünde öğrenciler ve aileleri okul rehberlik servisleri tarafından bilgilendirilmelidir.
3. Özellikle anne ve babalarının eğitim seviyesi düşük olan ve kalabalık ailelerden gelen öğrencilerin orta öğretim kurumu tercihine yönelik rehberlik ve yöneltme çalışmalarına daha fazla ağırlık verilmelidir.
4. Orta öğretim kurumu tercihinde, ailenin ekonomik durumunun, öğrencinin ilgi ve yetenekleri ile okul başarısının önüne geçmesini engellemek için tüm orta öğretim kurumlarının aynı fiziki ve eğitim olanaklarına sahip olması sağlanmalı böylelikle devlet okulları ile özel okullar arasındaki fark ortadan kaldırılmalıdır.
5. Yapılan rehberlik ve yöneltme çalışmaları sadece Anadolu ve Fen Liselerini tercih eden öğrencilere yönelik olmamalı. Her öğrencinin kendi ilgi ve yeteneklerini fark etmesi sağlanarak orta öğretim kurumu tercihinde öğrencilerin doğru seçim yapmaları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AĞADEMİR, Sürmeli (1990), **Anadolu Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Durumları**, Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi 24-28 Eylül 1990:Güzel Sanatlar Eğitimi ve Eğitim Programları ve Öğretim, Ankara Üniversitesi Yayını ,s.250-268, Ankara .
- ALTUN SARAY, Musa (2000) , **İmam Hatip Liselerine Talebi (İstemi) Etkileyen Etmenler (Ankara İli Örneği)**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi .Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ARSLAN, Metin (2005), “**Bazı Avrupa Ülkelerinde ve Türkiye’de Zorunlu Eğitimde Yönlendirme Çalışmalarının Değerlendirilmesi**”,
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/148/10.htm>, 27.11.2005
- ATALAY, Beşir ve Mehmet KONTAŞ (1993), **Türk Aile Yapısı Araştırması**, DPT yayınları, Ankara .
- AYDIN, Mustafa (2003), **Meslek Liseleri ve Rakamların Dili**, Eğitimin Sesi Dergisi, Sayı : 22 , s 14
- BAHAR, Hüseyin Hüsnü (1995), **Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Yapının Bitlis İl Merkezinde Orta Öğretim Seviyesindeki Okulluşmaya ve Okul Türü Seçimine Etkileri**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BALOĞLU, Zekai (1990), **Türkiye’de Eğitim , Sorunlar ve Değişme, Yapısal Uyum Önerileri** , Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) Yayınları İstanbul
- BARUTÇU , Pınar (1995) , Ticaret Turizm Meslek Liselerine Olan Bireysel Talebi Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi (**Ankara İli Örneği**) ,Basılmamış Yüksek Lisans Tezi , Ankara Üniversitesi , Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BİLGE, Server (2003), **Eğitimde Yönlendirme** , Eğitim Sesi Dergisi, Sayı :1 , S: 30-31

ÇELİK, Pınar (2005), “**En Büyük Uçurum Eğitim Harcamasında**”, Milliyet, 16 Ağustos, s.20

ÇETİNKAYA, Tuncer (2003), “**Çocuğunuzun Geleceğine Yön Verecek Okul Kayıtları Başlıyor**” , Zaman , 2 Eylül

DEMİR, Nadire (2003), “**Kayseri’de Öğrencilerin İlköğretimden Ortaöğretime Geçişinde Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Etkisi**”, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MEB.Din Öğretimi Genel Müdürlüğü (2006), “**Din Öğretimi**”,

<http://dogm.meb.gov.tr/din-ogretimi.htm>, 15.01.2006

Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (2006), “**OKS E-Kılavuzlar ve Duyurular Arşivi**”,

<http://Sinavlar.meb.gov.tr/SinavSorgu/Dokumanlar/OKS/2006/altmenu1-kilavuz.pdf>, 22.01.2006

ELMACIOĞLU , Tuncer (1998), **Başarıda Aile Faktörü** , Hayat Yayınları, İstanbul

ELMACIOĞLU, Tuncer (2001), **Hayatın Bütününde Başarı**, Beyaz Yayınları İstanbul

MEB.Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü (2006), “**Okullarımız**”,

<http://etogm.meb.gov.tr/index.asp?sayfa-id=200&konu=bolum-cpl>, 17.01.2006

MEB.Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü (2006), “**Okullarımız**”,

<http://etogm.meb.gov.tr/index.asp?sayfa-id=200&konu=bolum-atl>, 17.01.2006

FURKAN , Mustafa (2003), “**İlköğretim Bitti Şimdi Sıra Lise :Ama Hangisine?**” Aile Eğitim Danışmanlığı Bülteni, Sayı 19, Mayıs, s:10-11

- GÖK, Fatma (1999), **75. Yılda Eğitim**, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul
- GÖKÇE, Feyyat (2000), **Değişme Sürecinde Devlet ve Eğitim**, Eylül Kitap ve Yayınevi, Ankara
- GÜÇLÜ, Abbas (2005), “**Doğru Tercih Doğru Gelecektir**”, Milliyet, 2 Eylül, s.20.
- GÜNDÜZ, Basri , H. (1996), **Öğrencilerin Orta Öğretim Okullarına Dağılımını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler (Bolu İli Örneği)** , Basılmamış Doktora Tezi Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KABADAYI , Reşide (1993) , **Çeşitli Liselere Yönelmede Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik ve Eğitsel Etmenler** , Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi 24-28 Eylül 1990:Güzel Sanatlar Eğitimi ve Eğitim Programları ve Öğretim, Ankara Üniversitesi Yayını ,s.325-345, Ankara .
- KAHRAMAN, Sibel (2005), “**Eğitimde Kanayan Yara: Meslek Liseleri**”, Milliyet 19 Temmuz, s.22.
- KARASAR, Niyazi (2000), **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- MEB.Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü (2006), “**Okullarımız**”,
<http://ktogm.meb.gov.tr/Dosyalar/kmlisesi-6.htm>, 17.01.2006
- KUZGUN, Yıldız (2000), **İlköğretimde Rehberlik**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi (2003) , Sayı:2552 , s 538-543
- NAS, Figen (1995) , **İstanbul İlinde Genel Liselere ve Anadolu Liselerine Devam Eden Öğrencilerin Velilerinin Bu Okullara İlişkin Görüş ve Beklentilerinin Karşılaştırılması** , Basılmamış Yüksek Lisans Tezi , Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- OKS Rehberlik (2006), “**Bakanlıklardan Devralınan Meslek Liseleri**”,
<http://www.okulpdr.net/diğerleri.htm>, 20.01.2006

MEB. Orta Öğretim Genel Müdürlüğü (2006), “**Millî Eğitim Temel Kanunu**”,
<http://ogm.meb.gov.tr/gos-kanun.asp>, 10.01.2006

MEB. Orta Öğretim Genel Müdürlüğü (2006), “**Okul Bilgileri**”,
<http://ogm.meb.gov.tr/gos-kanun.asp>, 15.01.2006

MEB. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü (2006), “**İstatistik**”,
<http://oyegm.meb.gov.tr/istatistik/2006%20ösys.xls>, 25.08.2006

MEB. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü (2006), “**Mevzuat**”,
<http://oyegm.meb.gov.tr/mevzuat/aol-yönetmelik.doc>, 18.01.2006

MEB. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2006),
“**Kurumlar**”, “**Tarihçe**”

<http://orgm.meb.gov.tr/kurumlarimiz/kurumlarindex.htm>, 18.01.2006

<http://orgm.meb.gov.tr/tarihce-1.htm>, 18.01.2006

MEB. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü (2006), “**Mevzuat**”,
<http://ookgm.meb.gov.tr/Mevzuat-htm/OOKYon.htm>, 16.01.2006

MEB. Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı (2006), “**Hakkımızda**”,
<http://sdb.meb.gov.tr/misyon.html>, 16.01.2006

SARIKAYA, Murat (1999), **Öğrencilerin Endüstri Meslek Liselerine Olan Talebini Etkileyen Etkenler (Ankara İli Örneği)**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi
Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SEÇKİN, F.Sedef (2001), “**Varoşun 3 Yeni Tipi , Kondu Hanenin Özel Analizi**” ,
Capital , Sayı: 2, Şubat, s: 80-89

SÖNMEZ, Veysel (2000), **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**, Pegem A Yayıncılık
Ankara

ŞAHİN, Assiye (1997), **Bulancak'ta Ortaöğretim Çağındaki Gençlerin Okul Tercihlerinde Rol Oynayan Etkenler**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ŞEN, Mustafa (2005), “**Türk Gençliği Konuşuyor**”, Milliyet , 14 Eylül, s.11.

TAN, Mine (1994), **Toplumsal Değişme ve Eğitim İlkeleri : Kadın Bakış Açısından** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi ,C. 27 , S.1 ,S 83-96

TAN, Mine (2000), **Kadın Erkek Eşitliğine Doğru Yürüyüş: Eğitim, Çalışma Yaşamı ve Siyaset**, Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş, İstanbul

TEZCAN, Mahmut (1997), **Eğitim Sosyolojisi**, 11. Baskı, Ankara

MEB. Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü (2006), “**Merkezi Sınav Sistemi ile Öğrenci Alan Okullarımız**”,

<http://ttogm.meb.gov.tr/ticar/anadolu-ticaret.htm>, 16.01.2006

YILDIZ, Nevruz (1999), **Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Farklılığı Olan Ailelere Mensup Çocukların Başarılarının Artırılması**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

YÖRÜKOĞLU, Atalay (1997), **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**, Özgür Yayınları İstanbul

Yurtiçi Eğitim Rehberi (2006), “**Sınavla Öğrenci Yerleştiren Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları**”,

<http://www.tebesir.com/yurtici/default.asp?article=yiortatic>, 19.01.2006

Yükseköğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, (2006), “**2006 ÖSS İllere Göre Başarı Sıraları**”,

<http://www.osym.meb.gov.tr/dosyagoster.aspx?DIL=1&BELGEANAH=>

[8512&DOSYASIM=2006ilBasarilari.xls](http://www.osym.meb.gov.tr/dosyagoster.aspx?DIL=1&BELGEANAH=8512&DOSYASIM=2006ilBasarilari.xls), 18.08.2006

EKLER :

- 1. Anket formu**
- 2. Anket izin belgesi**

I.BÖLÜM
KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sevgili öğrenciler,

Bu kişisel bilgi formu ve okul tercih nedenleri formu bilimsel bir araştırmada kaynak olmak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın sağlıklı bir sonuç verebilmesi için size ait bu bilgileri doğru olarak belirtmeniz gerekmektedir. Verdiğiniz tüm bilgiler gizli tutulacaktır. İlginize teşekkür eder öğrenim hayatınızda başarılar dilerim.

Gönül CENGİZ
Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

OKULUNUZUN ADINI YAZINIZ:.....

- 1- Cinsiyetiniz
(A) Kız (B) Erkek
- 2- Anneniz
(A) Sağ (B) Ölü
- 3- Babanız
(A) Sağ (B) Ölü
- 4- Annenizin eğitim durumu nedir?
(A) Okur yazar değil
(B) İlkokul
(C) Ortaokul
(D) Lise
(E) Yüksekokul veya Üniversite ve üstü
- 5- Babanızın eğitim durumu nedir?
(A) Okur yazar değil
(B) İlkokul
(C) Ortaokul
(D) Lise
(E) Yüksekokul veya Üniversite ve üstü
- 6- Annenizin mesleği (yazınız)
.....
- 7- Babanızın mesleği (yazınız)
- 9- Ailenizin aylık gelir miktarı
(A) 0YTL – 615YTL
(B) 616YTL –1.790YTL
(C) 1.791YTL–2.900YTL
(D) 2,901YTL ve üstü
- 10- Kendinize ait bir çalışma odanız var mı?
(A) Evet (B) Hayır
- 11- Aileniz aşağıdakilerden hangilerine sahiptir?
(A) Ev (B) Otomobil (C) Arsa
(D) Tarla (E) Dükkan (F) Yazlık
- 12- Kardeşlerinizin sayısı kaçtır?
(A) yok (B) 1 (C) 2 (D) 3 ve üzeri
- 13- Siz de dahil olmak üzere evinizde yaşayan kişi sayısı kaçtır?
(A) 2 (B) 3 (C) 4 (D) 5 ve üzeri
- 14- OKS (Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı) ye hazırlık için dersane ya da kurs gibi çalışmalarda bulundunuz mu?
(A) Evet (B) Hayır (C) Kısmen
- 15- Ortaöğretimden sonra üniversiteye gitmek İstiyor musunuz?
(A) Evet (B) Hayır (C) Kararsızım
- 16- Eğitim-öğretim masraflarınız için burs veya yardım alıyor musunuz ?
(A) Evet (B) Hayır (C) Kısmen

II.BÖLÜM
OKUL TERCİH NEDENLERİ FORMU

Aşağıdaki nedenlerin bu okulu tercih etmenizde ne kadar etkili olduğunu her ifade için sadece bir seçeneği işaretleyerek belirtiniz. (X)

Sıra No	OKUL TERCİHİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER	Hiç etkili olmadı	Az etkili oldu	Kararsızım	Çoğunlukla etkili oldu	Tamamen etkili oldu
1	Kendi istek ve beklentilerim bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Cinsiyetim bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Sahip olmak istediğim meslek bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Ailemin ekonomik durumu bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
5	İlgi ve yeteneklerim bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Okul başarımları bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Ailemin istek ve beklentileri bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Öğretmenlerimin istek ve beklentileri bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Akraba, tanıdık ve komşularımızın beklenti ve istekleri bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Arkadaşlarımla bu okulu tercih etmeleri benim de bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Yapılan rehberlik ve yönlendirme çalışmaları bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Ailemin sahip olmamı istediği meslek bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Basın,yayın organlarından ortaöğretim kurumları hakkında edindiğim bilgiler bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Adapazarında bulunan ortaöğretim kurumlarının türünün ve sayısının sınırlı olması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Okulun evimize yakın oluşu bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Okulun fiziki donanımı (spor salonu,kütüphane,tiyatro salonu vb gibi) bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
17	Okuldaki sınıf mevcutlarının az olması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Okulun çevrede iyi eğitim veren , başarılı bir okul olarak tanınmış olması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
19	Okulun öğretmen kadrosunun deneyimli ve tanınmış öğretmenlerden oluşması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
20	Tanınmış ünlü kişilerin bu okuldan mezun olmaları bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
21	Bu okulda okuyan ve ya bu okulda okumuş olan yakınlarımla bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
22	Okulun şehir merkezine yakın olması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
23	Adapazarı'nda şu an yaşayan tanınmış kişilerin bu okulda eğitim görüyor olması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
24	Bu okuldan mezun olanların büyük çoğunluğunun üniversite sınavını kazanıyor olması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
25	Okulda iyi derecede yabancı dil eğitimi veriliyor olması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
26	Başarılı öğrencilerin bu okulda eğitim görüyor olması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
27	Bu okuldan mezun olunca hemen işe başlayabileceğimi düşünmem bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
28	Okulun hem dini bilgiler öğretmesi hem de üniversiteye hazırlaması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
29	Bu okulda diğer okullardan daha fazla dini eğitim veriliyor olması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
30	Bu okuldan mezun olmanın üniversiteye girişte sağladığı kolaylıklar (ek puan, sınavsız geçiş hakkı gibi.) bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐
31	Bu okulun yatılı eğitim veriyor olması bu okulu tercih etmemde etkili oldu.	☐	☐	☐	☐	☐

Ek-2: Anket İzin Belgesi

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.54.00.05.01.070/
KONU : Anket

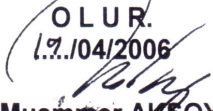
VALİLİK MAKAMINA
SAKARYA

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ana Bilim Dalı Eğitim Programları Öğretim Bilim Dalı öğrencisi Gönül CENGİZ'in; İlimizdeki Ortaöğretim Kurumlarında "**9.Sınıf Öğrencilerinin Ortaöğretim Okullarının tercihlerinde Etkili Olan Bazı Faktörler**" konulu anket uygulaması yapmak istediğini, 18.04.2006 tarih ve 1086 sayılı yazılılarıyla belirtmektedirler.

Söz konusu Anket uygulamasının yapılması eğitim-öğretimi aksatmamak ve sorumluluğun Okul Müdürlüğüne ait olması şartıyla, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınızı arz ederim.

Murat KAZICI
Milli Eğitim Müdürü

OLUR.
17.104/2006
Muammer AKSOY
Vali a.
Vali Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

Gönül CENGİZ 1980 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini İstanbul'da tamamladı. 1997 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nü kazandı. 2001 yılında mezun olarak Eğitim Fakültesi'nin ilk mezunları arasında yerini aldı. Aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi programında yüksek lisans öğrenimine, İstanbul-Sultanbeyli Atatürk İlköğretim Okulu'nda da sınıf öğretmenliği görevine başladı. 2004 yılında evlenerek Sakarya-Hendek Yenimahalle İlköğretim Okulu'nda görev yapmaya başladı. Halen aynı okulda görevine devam etmektedir.